ATEITIS

3

ILIUSTRUOTAS
MĖNESINIS
MOKSLEIVIŲ
ŽURNALAS

KOVAS
1937
27-TIEJI METAI

M. JO

VILNIAUS KAMPELIS

ATEITIS

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA
Kaunas, Laisvės al. 3 b.
Telef. 2 52 35

Prenumerata: moksl., stud. ir kaimo jaunimui met. — 5 lit., pusm. 3 lit. Kitiems: met. — 10 lit., pusm. — 5 lit. Užsieny: met. 16 lit., moksl. — perpus pigiau. Paskiras nr. — 1,50 lit.

Redaktoriaus kalbamosios valandos: antradieniais ir šeštadieniais nuo 14 iki 15 val.

TURINYS

* * * Prisikėlimas ir gyvenimas 97
Br. Buivydaitė — * * * 98
K. Grigaitytė — Ant rinkos 98
Kazys Bradūnas — Vyturėliai grįžta 99
L. Konstantinavičius — Vieškelis 100
Pr. Aukštikalnytė — Atėjai, Dieve 104
Leon. Narbutas — Pavasarėjant 104
B. J. — Estija 107
Alf. Sušinskas — Širdžiai liepsnojant 110
Ozolinš — „Skolu dzive" sveikinimai 113
Alf. Lapė — Meilė ir kraujas 116
Stasys Yla — Katalikybės vaidmuo lietuvių kultūroje 118
Krikščiūnienė — Mergaičių moksleivių rūpesčiai ir ateities perspektyvos . 121
Kun. K. Sirūnas — Jurgis Frasati — modernus krikščionis 123
M. L. — Su abiturijente ant ledo 126

Apžvalga. — Auxilium Latinum. — Mokykloj ir gyvenime. — Literatūros naujienos. — Kūno kultūra. — Kreivos šypsenos.

„Gamtos Drauge" Kovo mėn. sąsiuviny rašo: gimnazijų mokytojai—**M. Skripkiūnas, B. Ketarauskas, V. Morkūnas ir A. Prielgauskienė,** gimn. dir. **J. Elisonas** ir **Dr. Č. Pakuckas.**

PRITRŪKOME Š. M. „ATEITIES" 1-MO NUMERIO

Kas turi šio numerio atliekamų egz., prašome tuojau grąžinti Administracijai. Platintojai, kuriems š. m. „Ateities" 1-mo n-rio buvo pasiųsta daugiau negu jie surinko prenumeratorių ir kurie dar iki šiam laikui n-rių negrąžino, turi tuojau pat grąžinti, nes už negrąžintus n-rius reikalausime apsimokėti pilna kaina po Lt 1,50 už sąsiuvinį.

„ATEITIES" SKAITYTOJAMS IR PLATINTOJAMS

pranešame, kad anksčiau apsimokėjusiems už šiuos metus „Ateities" skaitytojams dovanos bus paskirstytos balandžio mėnesio pabaigoje. Platintojai, kurie turi surinkę nemažiau kaip *10 metinių* prenumeratorių ir už juos apmokės iki š. m. gegužės mėn. 1 dienos, gaus įdomų romaną *„Brigita"*, o kurie apmokės už *50 metinių* pr-rių, tie gaus suomių rašytojos *Maila Talvio* „VARPĄ" 332 pusl. romaną. Platintojai, kurie negali iki nurodyto laiko apmokėti už visus turimus prenumeratorius, turi pranešti iki gegužės mėn. 1 dienos už kiek metinių ir pusmetinių skaitytojų jie apmoka.

Spaudė „Šviesos" spaustuvė, Kaune, Jakšto 2

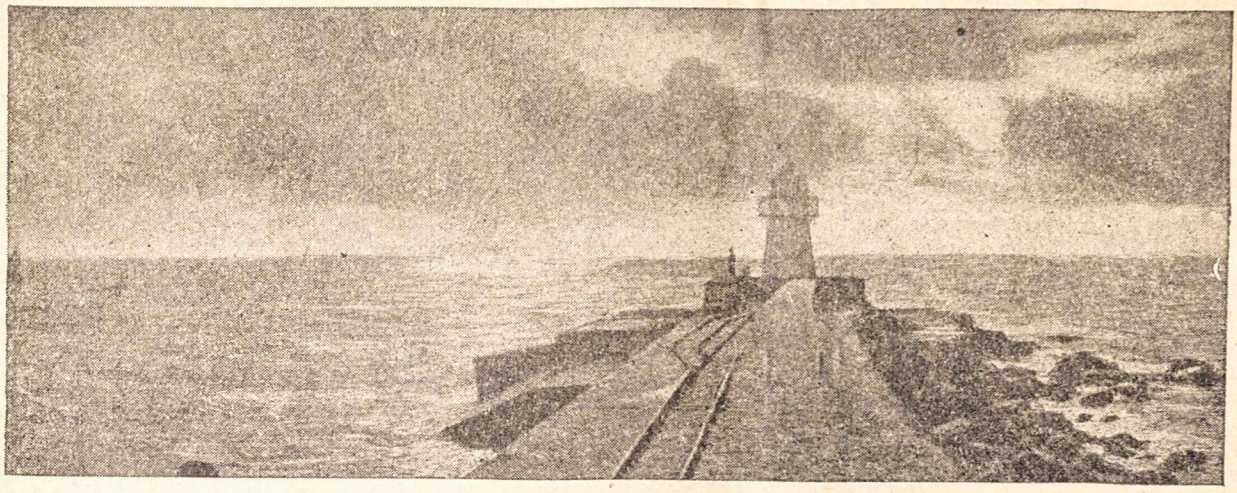

PAVASARIS BALTIJOJ

PRISIKĖLIMAS IR GYVENIMAS

Pasenęs ir palieęs Goethes Faustas užsidaro savo studijų kambary Tamsi naktis gaubia žemę, bet dar didesnės sutemos jo sieloj. Gražiąją jaunystę jis sužudė storų tomų pelėsiuose ir dulkėse, o rado ten tik nusivylimą ir spekticizmą.

Baisiam sielvarte sukniumba Faustas ties stalu su atskleista knyga. Jo dienų pavakarys jam pasidaro nebepakeliams. Jis psiryžta nutraukti savo gyvenimo siūlą ir ištiesia ranką į nuodų taurę.

Bet netikėtai pro sunkias užuolaidas prasiskverbia pirmasis aušros spindulėlis. Tai aušta Velykų rytas. Bažnyčioj suskamba rezurekcijos varpai, o padangėj pasigirsta nuostabūs angelų himnai Prisikėlusiajam Kristui.

Faustas atitraukia nuodų taurę nuo savo lūpų ir pajunta savy nepaprastą norą vėl gyventi ir kurti.

*

* *

Karčiųjų Fausto valandų tenka patirti kiekvienam, kas yra atėjęs į šią žemę.

Čia nėra akių, kurios niekuomet nebūtų verkusios.

Čia nėra lūpų, kurios nebūtų pasiskundusios.

Čia nėra širdies, kuri nebūtų buvusi sukruvinta.

Net jaunatvėje, net gyvenimo pavasarį.

Ir vargas tam, kuris nebetiki Prisikėlimu ir Gyvenimu. Jei jis ir neišgers nuodų taurės, tai nešios nuodus savo širdy ir vilks, kaip sunkią naštą, betikslį ir beprasmį savo gyvenimą.

Palaiminti, kurie pažino ir pamilo Kristų.

Jų nepalauš joki gyvenimo nepasisekimai.

Jie žino, kad nėra laimėjimų be kovų, nėra tikrojo džiaugsmo be kančios, nėra džiūgių Velykų be Gavėnios.

Nepamirškime ir mes, kad į Prisikėlimą reikia eiti per Golgotos kalną. Testiprina mus Velykų rezurekcijos aidai!

Aleliuja!

BR. BUIVYDAITĖ

*
* *

Jei minutė juoku skamba,
Juokis, džiaukis, kiek gali...
Nes vos spės sukrankti varnas,
Žibės ašara gaili...

Jei tik žiedas atsivėrė,
Jį priglauski prie širdies...
Nespės vėjai apsisukti,
Jo lapeliai nubirės.

Kolei dar jaunystė žydi,
Tu žydėk kartu su ja...
Nespės mėnuo nusileisti,
Kaip ji liks tiktai svaja!

K. GRIGAITYTĖ

ANT RINKOS

Sena žydė ant rinkos
Paraudusiom rankom
Prie kašės daržovių
Skaičiuoja po centą:
Čia duonai,
Čia pienui anūkams...
Nuo požemių sienų taip teška vanduo,
O krosnis senai bekurenta...

Lietaus lašai žvarbūs
Iš dumblino debesio
Įstringa tarp veido raukšlių,
Užšąla nedalios pavėsy.
Bedūkdamas vėjas po skersgatvius
Nuo kaulėtų vargšės pečių
Sudriskusią skarą atplėšė.

KAZYS BRADŪNAS — VIENAS GABIŲJŲ LITERATŲ MŪSŲ GIMNAZIJOSE

KAZYS BRADŪNAS

VYTURĖLIAI GRĮŽTA

Šiandien vyturėliai grįžta.
Grįžkim sodžiun vėl abu.
Kas, jau kas, — o mums jaunystė
Niekad niekad nepabos.

Dega akys. Verda kraujas.
Kelio galo nematyt.
Šviesų rytą pranašauja
Mėnesiena ir naktis.

Pietvakaris pienės pūką
Neš tolyn tolyn toli . . .
Su manim drauge pabūki —
Kur tu dingsi pakely?

Duoki ranką. Kamgi žodžių?
Kamgi žodžių, kam kalbos?
Kas, jau kas, — jaunystė sodžiuj
Niekad niekad nepabos.

Štai, dėl ko jis vakar toks keistas buvo. Jis žinojo, ką padarė.

Knut Hamsun'as

Dar smilko naktigonininkų aprūkyti kelmai. Jų dūmai stiro erdvėje ir leidosi pavėjui. Vėjas dar lengvai kvėpavo, kol nubudęs praplėšė ežeru nutysusią rūkų maršką, parodydamas taškančią ugninius žvilgius saulę. Rūkai slinko iš lengvo, pasilikdami nendrynuose, klodamiesi pievose. Saulė, lyg jaunamartė spindulių kasas klostydama, vėsoje malšino rytmetinį troškulį. Sultingom rasom nardydami svirpė žiogai. Jie, dienojančio šalčio pagauti, virpėjo, tampė drėkstančius sparnelius, krutino ilgus ūsus, pūtė vėsą ir švilpė. Erdvėje virpėjo vyturys — mažas skambutis, saulę sparnais siekiantis ir išsiliejantis. Jis buvo labai aukštai iškilęs ir lingavo vienam taške su vėjo genamu debesėliu; paskum sustojo ir ėmė leistis. Vėjas dar lingavo, su savim atsinešdamas duslų rago garsą, kitoje ežero pusėje atsiliepiantį. Buvo lengva klausytis, bet senis, lipdamas į krantą, ilso kaip žuvis ore. Dar sykį prispaudė prie lūpų iš alksnio žievės susuktą ragą ir visom jėgom pūtė. Atsiliepė iš labai toli. O ežeras slopino rago garsą.

— Martynai!...—

Tada jis pridengė ranka kaktą, bet saulėje nieko nematė. Senis visada blogai matė. Jis džiaugėsi saule, nors patempta apatinė lūpa jo jaunesniem bendram maža gero žadėdavo. Stovėdamas, lyg perkūno nutrenktas obels kelmas, baltais žiedais į pavasarį pražydęs, klausėsi, slėpdamas akinančioj šviesoj stingstantį žvilgsnį.

— Ė, Martynai, šiandie didelė šventė!

Ir jis gerai žinojo, kad šventė, bet mielu noru rėksniui samanomis gerklę būtų užkimšęs. Senis ėmė pykti, kad ežeras šaukia. Ir tik tada pamatė krantan šaunantį laivelį. Balsas išsiryškino ir Martynas jį pažino.

— Gyvulių nesugenu... — atsakė jam nukaitęs.

O balsas vis tyčiojosi:

— Sekminės, Martynai, — gi taviškiai neapkaišė galvijų!

— Kur jie?!

Ir senis pasijuto pažemintas. Jis juk senas žmogus... Pas ką jis klausė?

— Pravartu žinoti... — pridūrė guosdamasis ir nusijuokė. O kas jam Adasiukas!

Tas rūškanotai atsakė:

— Taigi, kitoje ežero pusėje...

Martynas buvo patenkintas. Tačiau pykčiui nusivaryti mielai lyž-

telėtų Dasiukui botagu per šlaunį. O kas jam Adasiukas! Gaudavo juk... Martynas nusikeikė, išsigąsdamas savo paties žodžių ir skeberdžiodamas ritosi žemyn nuo kalno. Grauždamas pypkę ėjo sau pašlaitėmis, rasomis botagą vilkdamas.

Valtis prisiirė krantą. Irklininkas nemėgino daugiau Martyno erzinti. Jis bandė šuoliais užsirist į šlaitą, kaip kadais Adasiukas, bet jam nevyko — jis jau vadinosi Adu. Ir kiek reiktų Martyno botagų, kad Adą išjudintų! Ogi kaip kielė strykavo Martynas vejamas. Martyno botagai būdavo smagūs — bėgdavo nuo jų aptingę vaikezai, nuo jų riesdavo uodegas margosios. Bet Martynas tada vadinosi Marčium, o Adas — Dasium.

Adas kietai žingsniavo paruge. Kažkas jam šmėkštelėjo pro šalį.

— A, sveikas! — vos spėjo atsakyti ir ėmė spartinti žingsnius.

Smėlis tirpo saulės atokaitoje. Ore tvino karštis. Kregždės nusileisdavo žemyn ir, gūžiais braukydamos dulkes, šaudavo tiesiai keliu, pro ąžuolus į toliuos išbėgusias sodybas. Arba nuo ten pasivarydavo dulkių stulpas, kol kitam kelio gale, prieš kalną, suirdavo — ratai girgždėdavo iš valios, o ties sodybom kelias pavėsy — nieks nesiskubindavo išlįst į saulę, kuri įžūliai savo ugnim visus laistė.

Kelias tikrai buvo geras. Miela ir pažiūrėt — vieškelis, kaip iššaut, tiesus per rugių marias, pro ežerą į mišką. Tik šlaituos vingiavo nusileisdamas ir vėl išlįsdamas.

Persiirti per ežerą buvo arčiau, negu eiti aplinkui.

— Tėvai, aš persiirsiu, o tu važiuok sau keliu. —

Ir persiyrė, o kerdžius, susitikęs tėvą, porino:

— Tu ne taip, kaip žmonės — tu sau, tavo vaikai sau.

— Lygiai kaip tavo galvijai — atrėžė jam.

Kerdžius Martynas nusispiovė ir nuėjo linkčiodamas. Martynas linko, bet jis stengėsi būti greitas — jo amatas to reikalavo. Kilnodamas botagą, kad neapliptų žemėm ir nesutrūktų, jis dingo. Ratuos sėdėdamas šypsojos tėvas:

— Geras kelias, puikus kelias...

Priešais važiavo bajoras. Iš jo ratų per atasijas sunkės saulės tirpinama smala. Ratai sukosi palengva, jausdami didelį savo vargą, kad užmauti ant medžio ašų. Bajoras ramiai sėdėjo, o ponia maigė nosinę ir čiaudėjo nuo dulkių. Atrodė, ji prastos sveikatos, nes skrybėlė, kuri galėjo priminti senus laikus, buvo visą galvą paslėpusi, o apsiaustas

ROKIŠKĖNAI SU KAR. PARENGIMO INSTRUKTORIUM KAP. AKSOMAIČIU

neatitiko jos linijas. Ponia slėpėsi nuo saulės po juodu, dulkėm apli=pusiu skėčiu.

— Dabar taip maža ponų... — nusiskundė Ado tėvas vyresniajam.

Sūnus atsakė, kad ponų netrūksta.

Ties kryžium visi nusiėmė kepures, nes būrelis iš toli einančių ten klūpojo, kaip paprastai maldininkai daro. Sukirto tėvas botagu arkliui — ratai pašoko suktis, risdami kamuolius dulkių.

— Sėsk! — sušuko pasivijęs Adą. Bet tas užsigrįžo springdamas.

— Che, che, che... čia tau ne alėjos... — atsikrenkštė nusikosė=damas tėvas. — Vėlai šiandie grįši? — pridūrė.

— Važiuok! — purtėsi šaukiamasis dulkėse. — Atlaide pasišnekėsim!

Tėvas šypsojos, matydamas taisyklingą sūnaus liemenį. Jam lengviau darėsi širdy, kad tai jo atžala. Kaip uosis girioj! Adui tinka būti giri=ninku — toks žaliūkas, kaip iš pasakų išimtas miškinio vaikas. Tėvas prisiminė save, kad ir pats pagiriuos užaugęs, miškinio pasakų prisi=klausęs, su jom sutapęs, kad liūdna darydavosi be girios ir nyku bū=davo lygiuos laukuos. Jis suraukšlėjo kaktą mąstydamas. Vis dėlto gerą sūnų išaugino. „Tiek laiko ir vis geruoju su namiškiais...“ Moky=tojai su juo skaitosi ir klebonas gerai žiūri — visada pietų prašo. „Dievui dėkosiu šiandie už prablaivinimą senatvės“ — maldingai nusiteikė: „Gęsti žmogus, kaip saulė į vakarus“, pridūrė pats sau. „Laimė ramybėje užmigus...“ Tėvui išsilygino raukšlės. Jis buvo savim patenkintas.

— Adą išmokėme savo šeimos laimei, — užkalbino antrąjį sūnų.

— Matysis, — atsakė tas. — Jei jis čia gautų tarnybą... Galėtų juk mūs girininką kitur iškelti.

— Galėtų...

— Tik atlaide neišsiblaškykit...

Nūnai dar labiau kito kelias. Pranykę buvo vėsūs, upelių išraižyti šlaitai. Dingę buvo ir tėvo ratai. Nudulkę žmonės atrodė pasigailėjimo verti. Jie nešė ryšulius aukai, kad įprasmintų savo liejamą prakaitą. Adą pralenkė vaikų ūkštis, greičiausiai piemenėlis, batus per petį persi=metęs, bailiai dairąsis į pravažiuojančius. Jis skubėjo, bet dar nebuvo pavijęs anos kuprotos senukės, kurią jau visi pralenkė. Nepristojo ji pas kryžių su kitais, bet blaškydama platų sijoną ritosi kaip mažas aplanks=tytas kamuoliukas rožančių varstydama. Jon maža dėmesio atkreipė šlubas elgeta, kurio veide matėsi susirūpinimas. Tokiom šventėm elgeta daugiau gauna, o jis, matyt, vėluoja... Užsisukime visus pridengė ratų paliktas dulkių stulpas. Adą tas baimino. Užsisukimą jis bandė aplenkti senu keliu pro paminklą, kur rusai bajorus korė.

Priešais išniro girininko ratai. Girininkas pats išraudęs nustebo:

— Pėsčias?

Adas susirūpino savim, bet girininkas stabdė arklius.

— Važiuojam!

Adas bandė teisintis.

— Pasivysiu.

— O, tai blogai. Šiandie turėsim kartu pabuvoti! Che, che, che... Žadėjo būti ir ponas urėdas.

— Būsiu! — norėjo, kad girininkas dingtų, bet tas sustabdė arklius.

— Sėskit gi pagaliau — negražu man. Žinai, bus ir keletas... Būkit vyras! Juk tamsta pašėlusiai gerą tarnybą gavote.

— Nieko nežinau — pakėlė antakius Adas.

— Pajūry gavote parką-rezervatą.

Adas pašoko džiaugdamasis, bet bandė susivaldyti.

— Nieko nežinau...

— Sėskit pagaliau, o tai pakeleivingi manys, kad atlaidų metu tardau žmones. Aš juk į bažnyčią išvažiavau, juk dar tikiu į Dievą...

— Tai sakykite, iš kur gi tą mano tarnybą ištraukėte?

Girininkas buvo patenkintas.

— Tiek to... — nusišypsojo. — Tamsta eisi bažnyčion?

— Be abejo. Juk reikia.

— Gyvenimas išblaško žmones. Einame ten tušti.

— Dabar kiti laikai.

— Tas pats galas. Nors, tiesa, mums... Bet tamsta dar nespėjai...

Adas primerkė akis.

— Arbatpinigų neėmiau, bet laikas išblaškė.

Girininkas linkčiojo galva.

— Netikę iš mūs padarai.

Miestelis, kaip užrištas maišas, tik bažnyčia nėrėsi viršun, mėlynėn remdama bokštus. Palinkę kapinių kryžiai ant kalno spindėjo saulėje ir stiebėsi į neaprėpiamą giedrą. Žmonės šluostėsi prakaitą ir bėgo nuo dulkių. Bažnyčia ramino atšlaites, kurių ūžesy išsiskyrė neryškus turga-vietės klyksmas.

— Laiku atvažiavome, — lipo iš ratų girininkas.

Praeidami vyrai juokėsi:

— Mišparams...

— Tikrai? — nustebo girininkas ir išsitraukė laikrodį. — Na, ar aš tamstai nesakiau?

Adas juokėsi.

— Nieko, čia ne sostinė — greitų susisiekimo priemonių nėra. — Ir apsidairė.

Katarinka blaškė minią. Ji be paliovos vieną ir tą pačią melodiją bliovė. Vienur kitur stumdėsi seniai. Pamatęs švariau apsirėdžiusius, žydas šaukė:

— Parfuma, ponai, žiūrėkit, kaip šventintas vanduo!

„Mulkis", galvojo Adas. Girininkas buvo patenkintas, kad jais at-laidas domisi. Tas pats balsas dūrė toliau.

— Rožančiai šventinti!

Abu girininkai nusijuokė. Adas prasižiojo.

— Kaip minia mulkinama...

— O ką jai padarysi? — atsakė kelio bendras.

„Kvaili, kvaili..."

Pašte spietėsi būrelis pažįstamų. Adas norėjo patikrinti girininko suteiktą jam žinią ir prašė viršininką sujungti su Miškų Departamentu. Urėdas tada nusišypsojo.

— Būk tamsta tikras. Be to, šiandie šventadienis — nesužinosi.

Adas buvo užmiršęs dienos svarbą. Urėdas norėjo su Adu skyrium pasikalbėti. Juodu ėjo gatve klebonijos pusėn.

— Tamstos tėvas prašė mane tamstą palikti mūsų urėdijoje.

Adui žvilgsnis pastiro ir plaukai ėmė šiaušti. „Tame pačiame miške, kur ganė, būti girininku?"

PR. AUKŠTIKALNYTĖ

ATĖJAI, DIEVE

Daug žiedų nužydėjo papieviuos,
Daugel laimės, lyg balzamo, tryško,
Atbridai per laukus, mano Dieve,
Į žaliuojantį nuodėmių mišką.

Saulė dangstės tamsiais fijoletais,
Net pravirko linguodamas linas.
Tavo žvilgsnis toks liūdnas ir lėtas
Tamsią žemę tyliai apkabino.

Lenkė galvas bažnyčios ir bokštai.
Rugiuose suvirpėjo vosilka — —
Sausos lūpos neištarė „trokštu“,
Šalto kūno jau nieks neapvilko.

Slinko vakaras žvaigždėm nukaltas,
Daug žiedų nužydėjo papieviuos...
Atėjai vargo žemės prikelti
Atbridai per laukus, mano Dieve...

ŠVIEČIAMĖS SKAITYKLOJE

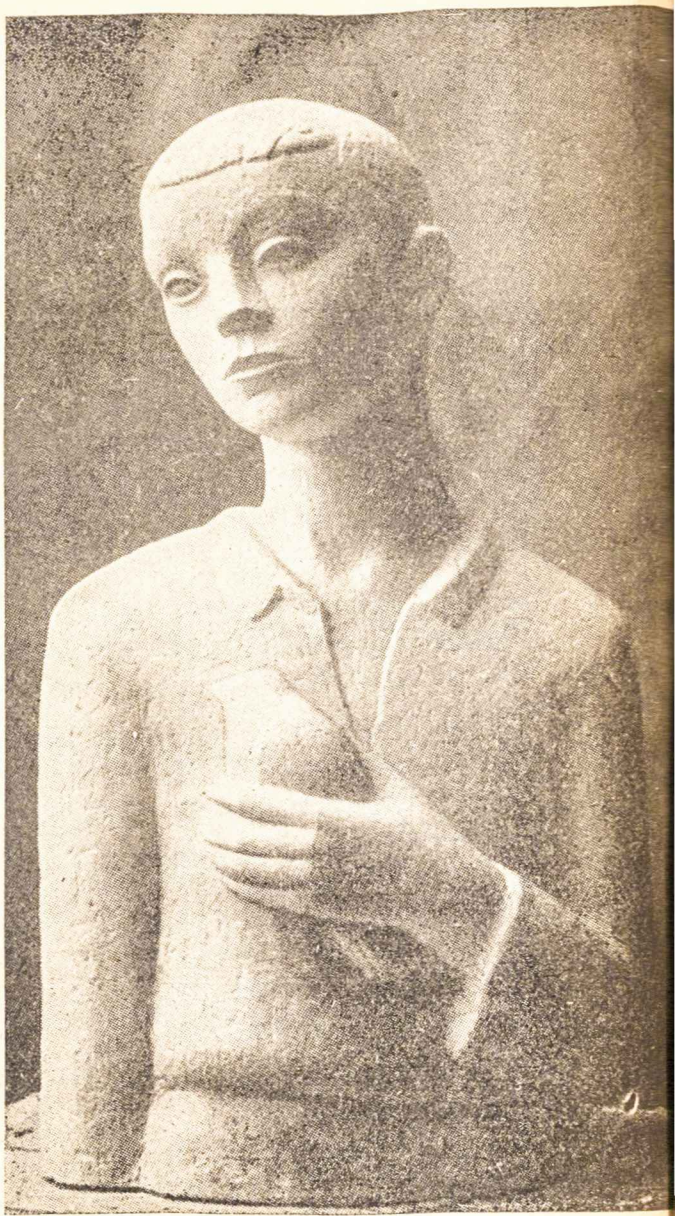

MIKĖNAS BERNIUKAS SU BALANDŽ

LEON. NARBUTAS

PAVASARĖJANT

Braukia ašarą drebanti smilga.
Tirpsta sniegas upelio šlaituos –
Žemė juoko peržiem pasiilgo –
Saulės džiaugsmo jai nieks neat

Skleisis pumpuras medžio pašiur
Skleisis žiedas žibutės tenai...
Žiemą trokštančią, nykią ir šiurp
Drumzlini nusineš vandenai.

Nusileis kur pakrantėj lakštutė,
Saulei gęstant jos ilgesį suoks...
...Tau jau ašaros baigia nudžiūt
Tave džiaugsmas aplanko visoks.

— Gali būt, pone urėde, bet aš jau turiu geresnį paskyrimą.

— Geresnį? Kuo jis geresnis? Čia tamstos tėviškė ir kraštui gali būt dvigubai naudingas.

— Ne, pone urėde, nemainysiu avelės ant karvelio.

Urėdo veidas pasikeitė.

— Bet tamsta tos avelės gali dar neturėti.

Jaunuolis prikando lūpą. Urėdo asmeny jis pajuto savo vidaus priešą. Kažkoks šaltis dvelkė nuo ramaus urėdo stuomens. Dar pamatė praeinančio pro šalį tėvo išlysusį veidą. Tėvas juodu abu pasveikino žemai kepurę nuimdamas. Jam buvo malonu, kad sūnus su urėdu. Urėdas pašaukė tėvą.

— Tamstos sūnų skiriu Liepingio girininku.

Tėvas patenkintas dėkojo urėdui, kuris apstulbusiam Adui padavė ranką.

— Reikia mylėti tėviškę, pone girininke.

Pašto viršininkas svečius sukvietė pas save. „Į pašto maišą", anot jo. Darėsi linksma. Pašto viršininkas jautėsi patenkintas, turėdamas radio ir žmoną, kuri spėjo šiuo tuo apkrauti stalą. Paskum visi gėrė ir valgė. Adas taip pat stengėsi, bet kalba jam nesimezgė. „Velnias tas urėdas. Jis juokus krečia".

— Į sveikatą! — sutrukdė Ado galvojimą pašto viršininkas.

— Sveikas! — pasveikino kaip pakelėj sutiktą.

Jie gėrė ir valgė džiaugdamiesi, o Adas sėdėjo nerimdamas. „Urėdas juokus krečia ..." Tada pasilenkė per stalą įkaitęs girininkas.

— Apie ką galvoji?

— Apie blaivybę ...

Visi nusijuokė.

— Monopolis nupigino kainas, — bandė juokauti viršininkas.

— Blaivybės labui, kad greičiau visą skystimą išpirktų ... — unkštė Adas.

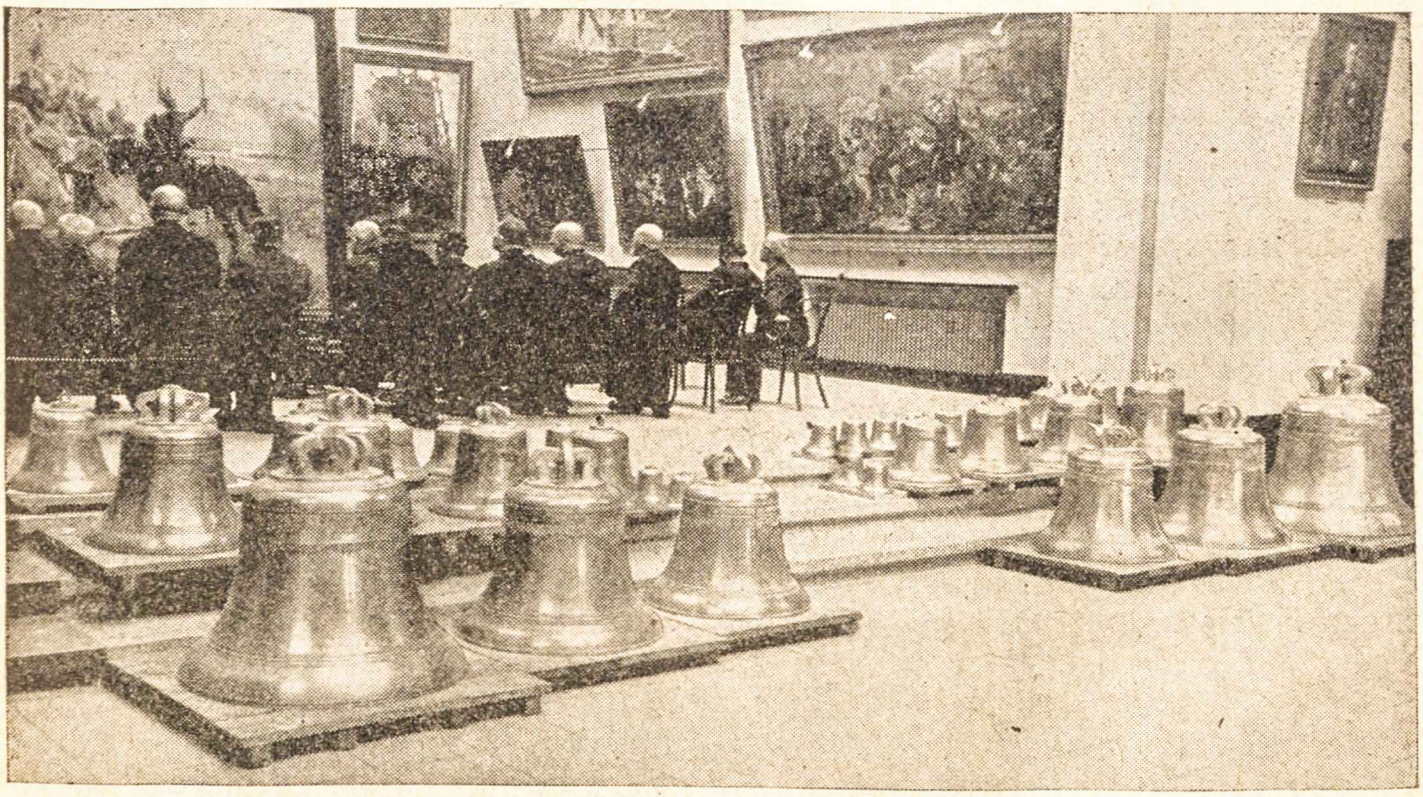

KOVŲ VARPAI V. D. MUZIEJUJ „KARYS"

Prapliupo triukšmingas klegesys.

— Pakaks! — duryse pasirodė urėdas. „Iš klebono parėjo“, surojo visi. — Pakaks! Ponai girininkai, pakaks!

Adas ėmė justi kūno lankstumą, keistą šilimą ir mirguliavimą akyse. Galva darėsi sunki ir kojos linko. Martynas atsistojo Adui akyse. Urėdas tikrai buvo panašus į Martyną! Adas pabučiavo viršininko poniai ranką. „A, tos . . . anos . . .“ Jis kūrė vaizduotėje kelis praeities vaizdus ir dingo minioje.

Minia mišo. Visi spaudėsi, įremdami savo tarpam Adą.

Rožančiai šventinti! — rėžė tas pat balsas Ado ausį. Jis sustojo. Akyse jam įstrigo prakaituota žydo kakta ir smaila barzda, kuri nenormaliai tampėsi.

— Parfuma! Rožančiai šventinti!

— Biaurybe, — sukando Adas lūpas. — Tu, biaurybe, juos pašventinai?! —

— Velniop žydą! — Adas buvo visiškai girtas ir sujudusios minios stumiamas pargriuvo. Rožančiai pasibėrė.

— Pone urėde, ar ilgai aš būsiu Liepingy?

O vaškinis veidas šypsojo.

— Kol apsiprasi. Dabar, mat, buvai atpratęs . . .

Klebonas ramino žydą. Adas bandė aiškintis.

— Taip . . . Kunigas klebonas girtam gelbsti. Na, aš šiandie girtas . . . — Paskum jis ėmė švilpauti ir raginti vežėją.

Tėvas pašoko kieme pamatęs klebonijos arklius. „Klebonas Adą kaip svečią namo grąžina“, — trynė nosį džiaugdamasis. „Ė, susilaukiau! . . .“

— Motin, žiūrėk! — šūktelėjo. Žiūrėk! . . . — Bet iš ratų Adas išvirto. Pasikėlęs tėvą stipriai apkabino.

— Tėvai, aš lieku Liepingy . . .

Tačiau tėvas kelis žingsnius pasitraukė.

— Girtas šiandien? — sustingo. — Žalty, tu! . . . — apsisuko ir nuėjo.

Akyse jam mirgėjo prasišiepusio Ado veidas. „Adai, sūnau mano . . .“ — ramino save, tačiau ausyse spengė sekančio paskum šveplenimas.

— . . . Aš užpuoliau žydą su švęstu vandeniu . . . —

Tėvas atsigrįžo. Jo bruožai pasidarė griežti.

— !

— Ne, tėvai, aš lieku . . .

Vakaras merkėsi ir saulė rugiais plaukė. Toli sugaudė varpas ir ėmė linguoti sotindamas nykią erdvę. Tėvas atsisėdo parugėj ir žiūrėjo kaip tolsta klebonijos ratai. Pravažiuodamas urėdas atsisveikino.

— Nieko tėvai, sūnus susipras.

Martynas girioje vėl trimitavo. „Nūdien jis skuba“, bandė užsimiršti. Tėvui nebuvo noro gilintis į urėdo žodžius. Vos pasikėlė ir, minkštom smiltim vilkdamas kojas, klausėsi Martyno rago. Saulė geso nušviesdama rugių varpas, šešėly palikdama vieškelį. Nūn jis dar labiau kito. Tėvui regėjosi skausmas ir pagailo ano siauro, vingiuoto, pro Kartuves išsitiesusio ir užžėlusio kelio.

E S T I J A

J. KÖLER ESTAITĖ VERPIA

Jau viduriniais amžiais kai kurios Vakarų Europos tautos rungėsi dėl viešpatavimo Baltijos jūroje. Tose rungtynėse buvo sprendžiamas Baltijos tautų istorinis likimas. Danai varžėsi su vokiečių Hanzos pirklių sąjunga, kurie 1219 met. užėmė mums dabar draugingą Estiją. Vėliau Vokiečių ordinas XIV šimt. pirmosios pusės pabaigoje už didelę pinigų sumą iš danų nusipirko ją sau. Bet sustiprėjusi Švėdija ir siekdama viešpatavimo Baltijos jūroje (Dominium maris Baltici), 1561 met. užėmė Estiją, o žlugus švėdų galybei (Poltava!), Nyštato taika 1721 met. atiteko ji Rusijai. Rusijos Petras Didysis, prasikirtęs langą į Baltijos jūrą, ja santykiaudamas su V. Europa, stengėsi V. Europos pavyzdžiu sukultūrinti Rusiją. Taip Estija išbuvo po rusų valdžia iki Didžiojo karo, per kurį ją okupavo vokiečiai. Bet neilgai jie čia šeimininkavo, nes 1918 met. vas. 24 d. estų tauta panoro nepriklausomo gyvenimo. Tokie yra stambūs Estijos istorinio likimo bruožai.

Ilgus šimtmečius vergavusi estų tauta dabar stebina pasaulį savo darbštumu. Ji parodo, ko gali kad ir maža valstybė atsiekti. Koks didelis priaugančių kartų susidomėjimas pas juos mokslu! Nors Estija teturi milijoną su višum gyventojų, bet pagal senesnes statistikas mokyk-

Sveikiname Estų moksleiviją Nepriklausomybės švenčių proga!

Tervitame Eesti koolinoorsugu Iseseisvusepüha puhul!

---

los suolose sėdi 12 visų gyventojų % (pas mus 9%). Iš milijono gyventojų 4.500 studentų (pas mus 1.800!). Štai kaip tauta rengia savo ateitį! Juk yra visiems aišku, kad nekultūringa tauta, gyvendama tarp didelių kultūringų tautų, tarnauja kaip maistas galingiesiems. Nekultūringus kultūringos girnos greitai išmala. Bet kultūringa tauta, nors ir būtų maža, yra neperkandamas kevalas. Nors ji ir prarastų nepriklausomybę, bet svetimos girnos nepajėgs jos sumalti. Istorija liudija, kad nugalėtoją nugal. nugalėtasis savo kultūra (Graikija!). Estija, nors ir neturtingas kraštas (žemės derlingumo atžvilgiu), bet darbštumu nugali gamtos kliūtis. Atsiminkime geografų teigimą, kad šaltesnių zonų neenergingas žmogus yra pasmerktas visiškam išnykimui.

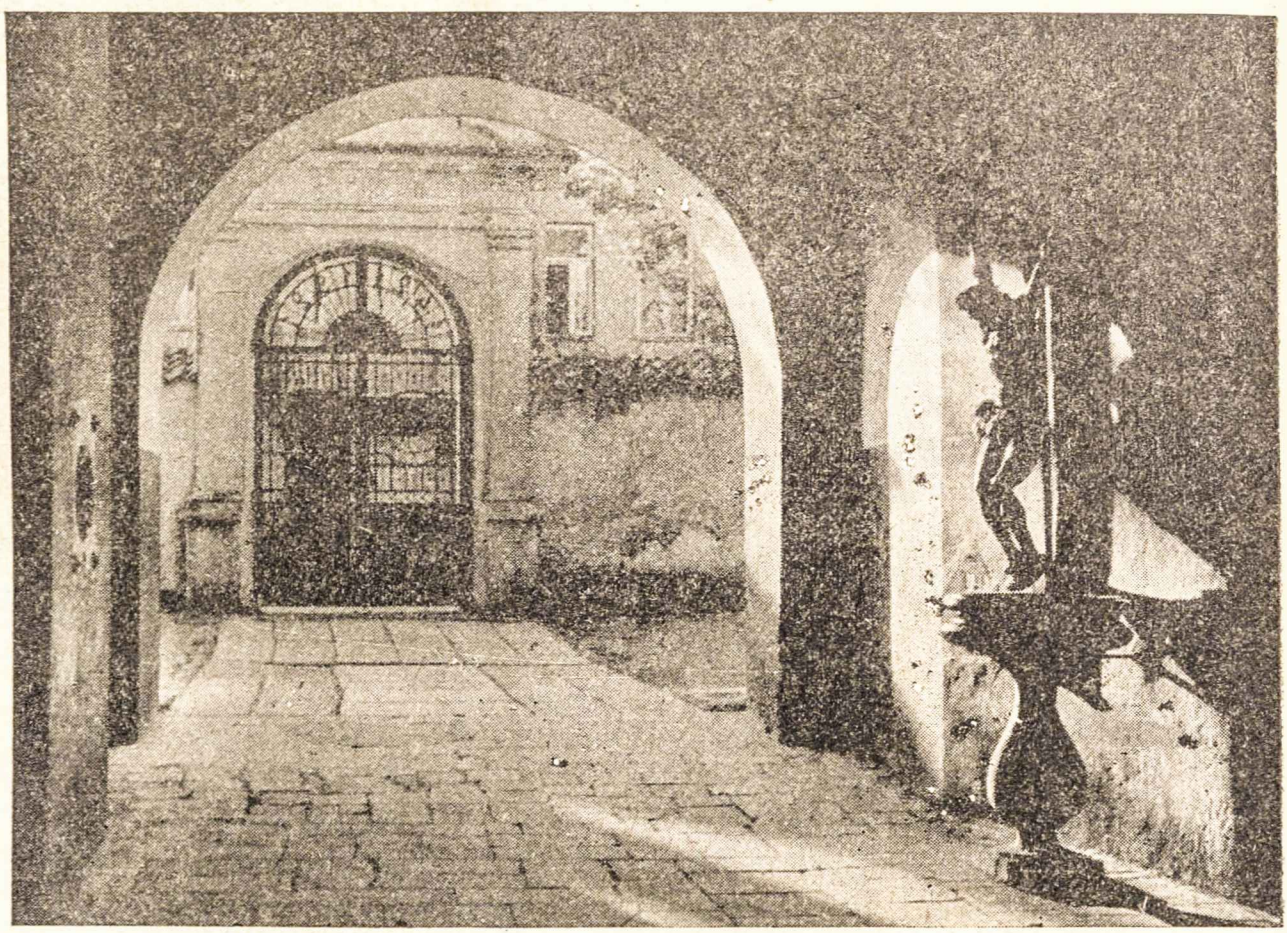

VAKARAS BAŽNYČIOJE

Mokykimės iš darbščiosios Estijos!

Džiugu patvirtinti kaskart bedidėjantį mūsų ir estų kultūrinį bendradarbiavimą. Susitikimai politiniais reikalais, sportininkų susivažiavimai, Lietuvos ir Estijos rašytojų vieni pas kitus apsilankymai Pabaltijo seseris artina ir riša. Pastaruoju metu ir abiejų kraštų moksleivijos artėja, susirašinėja, keičiasi literatūra. O moksleivių atstovas „Ateitis" net nuolatinį bendradarbiavimą užmezga su estų moksleivių žurnalu "ÕPILASLEHT".

B. J.

K. MÄGI KANČIA

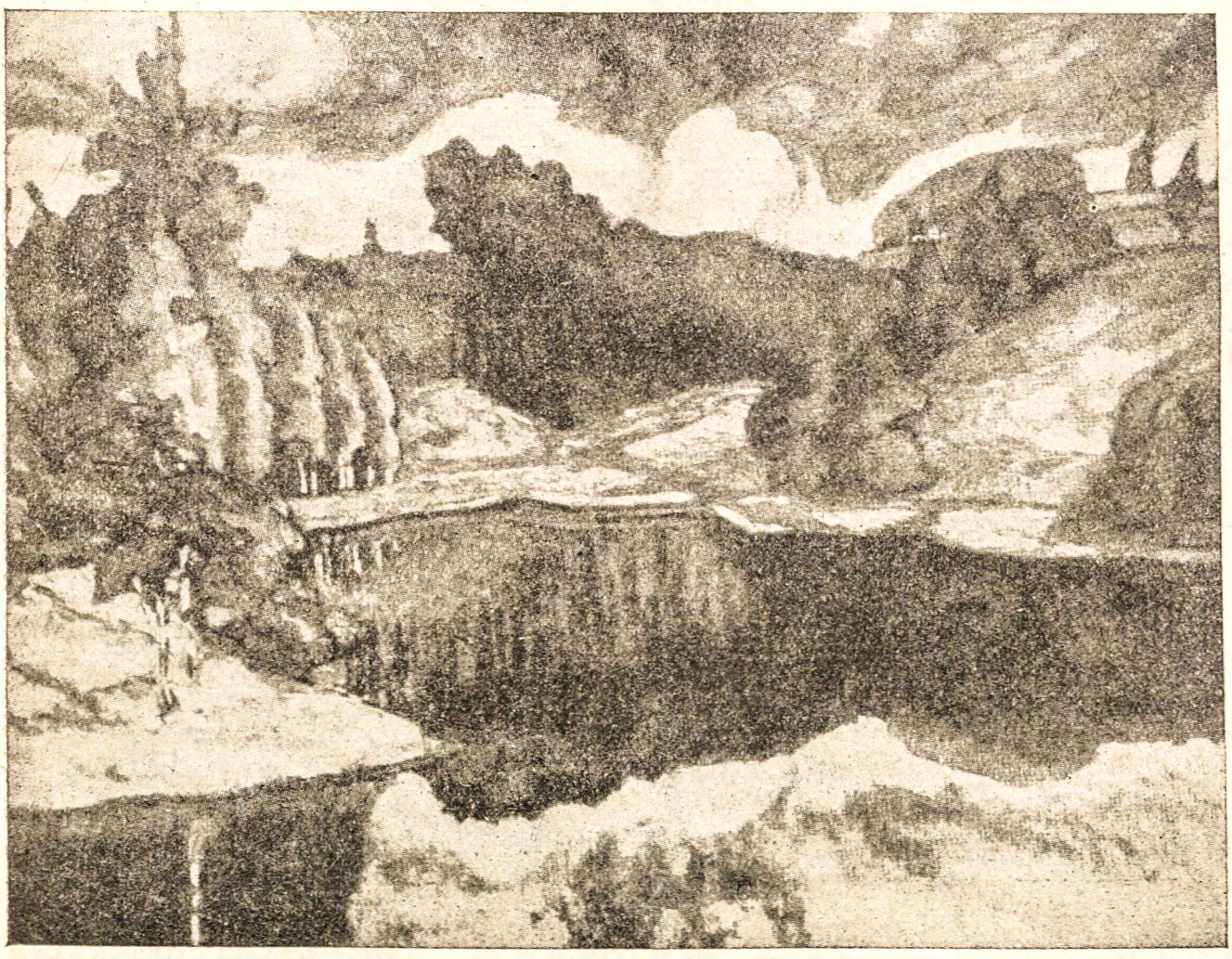

K. MÄGI PEIZAŽAS ESTIJOJ

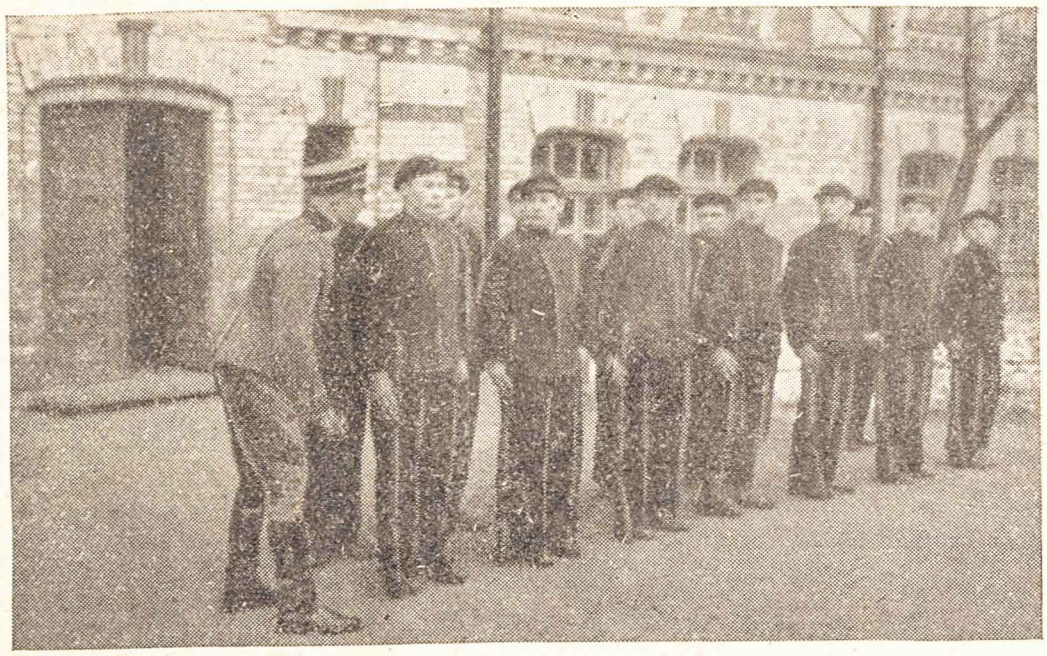

KARINIO PARENGIMO PAMOKOJ „KARYS“

ALF. SUŠINSKAS

ŠIRDŽIAI LIEPSNOJANT

„Mylėt skirta kiekvienai jaunai širdžiai, ir nereikia griaut laimės . . .“
Vaidilutė, Tėviškė, II. 109.

Kalbėt apie meilę tegalima tik su meile . . .

1. Kodėl suliepsnoja širdis?

Mano parkeris raudonai įkaitęs . . . Lyg šuniukas pilvu šliaužia jis popierium, autoriaus mintis apie meilę rašyt išdrįsęs . . . Parkeris junta: jo brūkšnius griebs įkaitusios širdys, mylinčios jaunos širdys, jo brūkšnius kritikuos šaltos širdys, dar neįliepsnojusios, meilės ugnim nenušvitusios . . .

— — — — — — — — — — —

Nedrąsiai, lyg vogčia, stukteli kapeliono duris. Įčiaužia rūpestingo veido moteris.

— Aš Bimbalienė . . .

— A, sveika, sveika. Kaip gyvuoji, mama?

— Kunigėli, blogai, jau blogai. Patarimo atplušau. Su ta mano Naste nekaip. VI kl. ji, kunigėli. Atsimeni. Verkiu dėl jos. Velnias, sakau, ją apsėdo, šėtonas įlindo. Gal, sakau, jai kas uždavė, apžavėjo. Egzortus, manau, jai, kunigėli . . .

— Kas tau, mama, yra? — nustemba kapelionas, lyg vandens statinėn mestas . . .

— Taigi, mat, įsimylėjo, paskui bernioką sekioja . . . Šis, kaip piktas pinigas, nuo jos nesitraukia. Sakau, čia jau velnias, turbūt, joj tūptelėjo . . .

— — — — — — — — — — —

Šitaip naiviai, juokingai meilės, įsimylėjimo kilimą sprendžia ne tik kaimo moterys... Dar vis kai kas nesusivokia: meilė ne velnio dalykas, ne jo sugebėjimo rezultatas. Pati meilė kaip meilė, ar gimnazistės ar šventojo širdy, yra dieviškas dalykas (joks juodasis negali šventų dalykų žmonijai įkvėpt...).

Pirmiausia atsimint lyg kelios meilės rūšys.

Dievo meilė — ji aukščiausia, kilniausia; tėvų meilė vaikams, vaikų tėvams; draugo meilė draugui; idealisto meilė savai idėjai; vyriškio meilė moteriškei, moteriškės — vyriškiui... Iš šios priešingų lyčių meilės kyla moterystė, kurioj vyras žmoną, žmona vyrą myli.

Šia proga čia rūpi ta meilė, kuri jaunuolio širdy kyla mergaitei ir mergaitės širdy jaunuoliui...

Priešingų lyčių tarpusavio patrauklumas, meile pasireiškiąs, žmonių giminei duotas moterystės tikslu.

Žmogaus prigimtis labai nuostabus, tikslingas Pasaulio Leidėjo kūrinys. Būsimiems rimtiems darbams jau vaikas rengias: vaiko aistra, noras žaist, pats žaidimas yra natūralus rengimasis būsimajam gyvenimo darbui, pačiam gyvenimui, gyvenimo kovai. Kas iš vaikų nežaidžia, pagal rimtus pedagogus, daug iš jo tikėtis netenka.

Kyla klausimas: argi toks paslaptingai šventas dalykas kaip moterystė neturi savo pragiedrulių kur nors ir kada nors anksčiau? Atsakymo ilgai netenka laukt: ta ankstyboji meilė, jaunos širdies meilė kitai širdžiai, ir yra būsimosios moterystės, abiejų lyčių bendros paskirties, pragiedruliai, pranašas.

Moterystė nėra vien kūno dalykas. Vien kūno moterystė būtų ne žmogaus, o gyvulio „moterystė". Vadinas, tikrą moterystę sudaro kūno ir dvasios pradai.

Iš šitokio spręsmo aiškėja ir jaunuoliškos meilės kilmė: ji kyla iš jauno kūno ir jaunos dvasios brendimo, ji kyla iš jauno žmogaus kūno ir sielos; dar aiškiau: jaunuoliška meilė — iš besiformuojančios žmogaus prigimties.

Reikia kiek pastebėti dėl vadinamosios simpatijos. Griežta prasme simpatija nėra meilė — ji meilės giminė, meilės šaka. Praktikoj sunku simpatiją nuo meilės atskirt.

Be reikalo čia vainikuojamas velnias, esą, jis meilės, jaunos meilės, priežastis. Šitaip kalbantieji yra baisūs bliuznytojai. Žmogaus prigimties autorius Dievas. Meilė iš žmogaus prigimties. Tai ir meilės priežastis — Apvaizdos valia! O čia vietoj Dievo velnią kažkas iškišt bemanąs... Juokinga!

Klausk dabar: kodėl įsimylima, kodėl mylima? Širdis traukia, akys krypsta — ir pamilstama. Mat, čia prabyla žmogaus prigimtis, čia meilės diegas, būsimojo paskyrimo apraiškos pradžia, lyg viščiukas kiaušinio kevale: auga auga, ir vieną gražią dieną vargšelis, nori ar nenori, bet turi snapeliu kalent iš vidaus į žievę, kad prasimuštų, nors čia pat katinas jo tykotų ir vos vos išlindęs ir pirmą kartą saulės oro patraukęs, turėtų sustingt katino dantyse....

Progos meilei kilt labai įvairios, įvairūs ir tie kabliukai, kuriais kylanti meilė kito širdy įkimba.

Ekskursijos, susirinkimai, robaksai, korepeticijos, net bažnyčia... būna proga meilei suliepsnot.

Kas kam patinka mylimajam asmeny? Į šitokį klausimą nevienas atsakymas. Tiek galima apskritai tarstelėt: berniuką traukia mergaitės moteriškumas, mergaitę sužavi berniuko vyriškumas. O kabliukai, kuriais meilė prikimba, labai įvairūs: kartais iki ašarų juokingi, keisti, kartais rimti.

Vienam patinka ilga, smaili kaip yla nosis, kitam, priešingai, buka, mažutė — kaip pupa. Vienam širdį tirpdo ugninga kaip žaibas, žaibinga, kitam širdį suraizgo tylutė, švelnutė lyg mažas kačiukas; vienai širdį traukia protingas, kitai — nors kvailas, kad tik juodbruvis, o šią, žiūrėk, sužavi oratorius, paskaitininkas. Pastebėta, jauną širdį dažnai ir religingumas, tikras, nuoširdus, ugningas religingumas patraukia, pavergia.

2. Liepsnojančios širdies psichologija

Kaip atrodo įsimylėjęs berniukas, įsimylėjusi mergaitė?

Dažnai čia būna tokių numerių, kokių tik Kalvarijoj, bepročių karalystėj, galima užtikt... Ne be prasmės posakis: įsimylėję netenka galvos.

Neseniai spauda davė tokį vaizdą: įsimylėjęs vaikinas susipančioja geležiniais, prisirakina, kad jo nemylinti, bet jo beprotiškai mylima, šios „kančios" sukrėsta, jam savo širdį atrakintų.[1])

Bet nevisada meilė kvailystes rodo....

Pagrindinis liepsnojančios širdies bruožas šis: mylįs, mylinti nori dominuot (valdyt) mylimą širdį, nori visas, visa mylimoj širdy tilpt, visą dėmesį tik apie save sukoncentruot. Kai „jo" ar „jos" į kitą pusę suka, traukias, liūdesio banga stipriai tada subanguoja. Robaksuose, ekskursijose, čiuožykloj ar kitokiame kontaktiniame subuvime tai labai ryšku. Štai sėdi dama čiuožykloj ant suolelio, o simpatija skrieja aplink ją ratų ratus, lyg gaidys suprakaitavęs. Neduok, Dieve, „katastrofos": jei čia kojas jis patiesia, kaip bitės geltas šoka, savo „nelaimę" rodomu vikrumu atitaisyt norėdamas.

Ilgesys mylinčią širdį kankina. Jai vienai nyku, neramu. Vienos mergaitės laiško ištrauka:

— Juozai, šiandie salėj atrodei šaltas, lyg manęs nematytum. Kodėl mane kankini? Argi tavęs nejaudina mano kančia? Kai tavęs kurią dieną nematau (mieste mergaičių ir berniukų gimnazijos atskiros A. Š.), saulė man tada tamsi atrodo, gyvenimas pilnas šmėklų, o sieloj devyni velniai savo giesmę kaukia... Saldumas tada man kartus, pilnalapė rožė atrodo kaip ragana šlykšti...

Mylinti širdis nemaža kenčia, kankinasi. Ypač mergaitės širdy tos kančios stiprios. Įsimylėję dažnai net sulysta, žvilgsnis būna čia karingas, čia tragiškas...

Noras antrai pusei patikt įsimylėjus stiprus. Patikt stengiamasi viskuo: ir savo išore, ir dvasios galiom. Mergaitė puošiasi, puošiasi ir berniukas (įsimylėjęs savo rūbais jis tvarkingesnis — susivėlusio, pukuoto jo tada nepamatysi). Berniukas stengias atrodyt subrendęs. Laimingas, jei ūsiukai ir barzdos keli gyvaplaukiai jam želia: jis skutasi ir skutasi taip, kad „ji" būtinai pastebėtų, jog jis be skustuvo jau neišsiverčia.

---

[1]) XX Amžius, nr. 39 (1937).

DIDŽIAI GERBIAMASIS P. REDAKTORIAU!

Tikro džiaugsmo „SKOLU DZIVE" redakcijai suteikė Tamstos laiškas, kuriuo Tamstos vadovaujamas žurnalas „ATEITIS" pradeda realizuoti abiejų brolių tautų jaunuomenės draugingumo idėją. Aukštai vertinant Tamstos ilgametį triūsą Lietuvos jaunosios kartos kultūros kėlime, mūsų įsitikinimas yra, kad pasisekimu vainikuosis ir tas darbas, kurį dabar norime pradėti.

Mūsų tautas riša ne tik bendra praeitis, bet ir bendri ateities idealai.

Todėl vasario mėnesio 16 dieną, kai Tamstų išlaisvintoji valstybė švenčia Nepriklausomybės devynioliktąsias metines, nuoširdžiausių sveikinimų Tamstoms siunčia latvių jaunuomenės siekių reiškėjas žurnalas „SKOLU DZIVE" ir jo plačioji bendradarbių ir skaitytojų šeima.

Jau keletą metų visose latvių gimnazijose dėstomi lietuvių kalbos elementai. Todėl gautas mūsų redakcijoje žurnalas „ATEITIS" nebuvo nebilės skiltys, bet gyvas žodis, artimas ir suprantamas. Su džiaugsmu skaitėme 11 nr. atsiminimus apie viešėjimą Rygoje. Tikimės, kad būsite gavę Tamstoms išsiųstus „SKOLU DZIVE" numerius.

Dar kartą — nuoširdžiausių sveikinimų ir linkėjimų! Mūsų tikėjimas šiam reikalui te duoda vis geresnių vaisių!

„SKOLU DZIVE" red. vardu: *Ozolinš*

Vadinasi, jau vyras... Mergaitė irgi neatsilieka. Jai skustis nereikia... Bet šiaip visa savo figūra stengiasi jau formingą moterį paakcentuot.

Meilės, ugnies ir vandens nepaslėpsi...

3. Meilę žiebt, ar meilę gniaužt?

Moksleivių spūstis. Juokas juoką ryja, žvilgsnis traukia žvilgsnį, kai mokyklos salėj spiečio maišatim ūžauja, zvimbia jaunieji.

Atmetęs kudlas, ančiuko akim mirksėdamas, taria Petras draugui:

— Gyvenam! Gal nors šį kartą pasiseks įsikliopyt!

Jau ne kartą bandė jis dulcinėją pasirinkt, tik vis nuo jo lyg vanduo nuo žąsiuko jos atkrisdavo. Jo „meilė" tada tuoj persimesdavo į kitą tinklą...

Rimtai galvojant, jokios meilės jis neturėjo: meilės nereikia ieškot — savaime ji ateina... Jis girdi: kiti įsimyli. Ką darys vargšas: kad „neatsiliktų", ir jis ieško sau širdies damos.

Klauskim aiškiai, atvirai: ar būtinai reikia įsimylėt?... B ū t i n u m o j o k i o č i a n ė r a! Tik retam „šio karščio" pasiseka išvengt. Meilė nežiebiama įsižiebia, ir apie kokias čia pastangas negali būt jokios kalbos. Vienoj širdy meilė labiau suliepsnoja, kitoj silpniau, ar visai visai silpnai, vos pasireiškia... Daug įtakos čia turi temperamentas, auklėjimas, įvairios gyvenimo sąlygos. Objektingai sprendžiant, tenka konstatuot: vis dėlto yra ir tokių, kurių širdies jaunatviškoji meilė beveik nepaliečia. Ar daug tokių — bijau precizuot.

Jausčiausi nusikaltęs, nebrūkšteldamas „meilės pirkliams". Mūsų mo-

kyklose jau suka gūžtas tipai, kurių profesija meile žaist, meile prekiaut. Tokių — ir berniukuose ir mergaitėse.

Štai jums viena meilės verslininkė.

Kiek ji turi „mylimųjų", sunku pasakyt. Čia su vienu romanus kuria, čia su kitu. Vienam — popiečiai, kitam — vakarai, dar kitam — šeštadieniai, sambūriai, o šiam paskutiniajam — sekmadieniai skiriami... Jos pasaulėžiūra yra kavalierius. Pro kavalieriaus žiūronus į viską ji žiūri. Kai į moksleivių sambūrius pakliūva, teklausia, akim tešaudo: ar čia yra gražių kavalierių... Ne idėja, ne momento rimtis jai rūpi: jos idėja juk kavalierium prasideda, kavalierium ir baigiasi. Ji gali būt komunistė, gali būt skautė, gali būti ir karščiausia katalikė — kuo tik tu nori: tai priklauso kavalieriaus plauko. O kadangi kavalieriai su savo plaukais dažnai keičiasi, dažnai ir jos pasaulėžiūra vartaliojasi, lyg priepūčiu serganti višta.

Šitokių meilės verslininkų ir berniukuose.

Garsus mokykloj meilės žvejotojas.

— Ak, kasos, geltonos kasos! — per kasas jis laužias į mergaitės širdį.

— Kaip ji šoka! Lyg undinė, lyg vijurkas! — palieka jis kasas ir griebiasi už šokio: per šokį šoka jis į naują širdį... Per kelis metus išrūšiuoja toks tipas visą mergaitę nuo galvos lig kojų, išmėgina visą moteriškąjį gimnazijos personalą. Ką mes turim? Meilės žvejotoją, net donžuaną, meilės komedijantą! Šitokiems boikotą turėtų skelbt kiekviena mergaitės širdis: jis dažnos širdį išmėsinėja, išmėsinėjęs nusigręžia, nusigręžęs nusispjauna ton pačion mergaitės naivion širdelėn ir robloja vėl kitos širdies žvejot.

Kaip žiūrėt į šitokią „meilę"? Čia jau nebe graži, tyra, ideali jaunos sielos meilė, bet dvasios bankrotas.

— — — — — — — — — — —

Po šitokia „meile" dažnai ištvirkimas įsirangęs.

— Laimė meilėje. Dviejų sielų artimybės džiaugsme, dviejų širdžių jausme.[1])

Nors meilė daug kančios duoda, ji nešykšti ir laimės. Pacituotieji Vaidilutės žodžiai turi nemaža tiesos.

Rimčiau, teigiamiau tenka kalbėt apie tikrą, nuoširdžią meilę ar simpatiją, iš jaunos prigimties kylančią.

Ši meilė ne iš mados, ne iš apskaičiuoto reikalo „mylėt": ji spontaniška, ugniakalniška, nenuvalkiota, nebizniška, neprekybiška.

Yra atstovų ir šitokią meilę smerkiančių. Tačiau meilės kaip meilės smerkt negalima.

Tik šitokia meilė reikia normuot, globot, tinkamą vagą jai išvagot, kad nekenktų, bet padėtų jaunai mergaitei, jaunam jaunuoliui. Ji turi būt lyg mokykla, bet gera, prusinanti, stiprinanti. Gyvenimo patyrimas rodo: kas jaunose dienose žmoniškai „meilės ligą" perleido, yra psichologiškesnis, jautresnis, lankstesnės dvasios už tą, kurio širdies Amūras visai nepalietė praskrisdamas.

Gal čia kas ir šitaip šmėkšteltų: meilę reikia gniaužt — ji tvirkdo. Tokiam atsakyčiau Bacono posakiu:

---

[1]) Vaidilutė, Tėviškė, II 115.

— Natūra non nisi perendo vincitur. (Prigimtis pergalima tik ją sunaikinus).

Meilė juk iš prigimties...

Psichologinis faktas: ištvirkimu, net lytiniu palaidumu jaunose dienose dažniausiai tie verčiasi, kurie tėra meilės verslininkai, meilės „kupčiai", kurie tikros meilės neturi. Meilės išraut negalima. Ją tvarkyt reikia. Tvarkoma, valdoma jaunos sielos meilė — kuriamasis, teigiamas veiksnys.

Noras mylimai širdžiai patikt, pasižymėt sveikai turi reikštis: darbštumas, kilnumas, mandagumas, gražūs posakiai, religingumas turi trykšt iš mylinčios, meile liepsnojančios širdies. Meilė neturi kenkt darbui. Ji neturi silpnint taurumo, drovumo. Ji neturi slopint religingumo. Religingumas meile liepsnojančiai širdžiai — kaip vaistai ligoniui. Jei meilė laiką gaišina — ir blogai.

Tačiau jaunatviškoji meilė, kaip kiekviena žmogaus prigimties galia, neturi siautėt be jokių vadžių, be jokios savitvardos. Čia reikia ir persigalėjimo. Jei įsimylėjęs savo meilės nemoka tvarkyt, pažabojęs jos laikyt, meilė gerokai jį aplamdys, daug žalos jam padarys.

Blogai, kad meilė nemėgsta proto, gero, nuoširdaus patarimo iš šalies. Vis dėlto ir įsimylėjusi širdis savo meilę turi duot protui cenzūruot. Sveikas, naudingas dalykas tuo reikalu su kunigu pakalbėt, jei ne kita proga, nors išpažinty.

Žodis meilės kankiniams. Jie — tos širdys, kurių kita širdis nemyli, suprast nenori. Ji kraustosi iš proto, naktim nabašninkus sapnuoja, o jis nė ūso į jos pusę nesuka... Arba: jai tomų tomus poezijos jis rašo, ugny gyvas sėdėt sutiktų, ant žarijų kepintis, ji gi vis išdidi, vis savo širdį jam užrakinus... Ir kenčia... Tokiems meilės kankiniams receptas šis: kaip tu man, taip aš tau — ir baigta. Imtis darbo, skaitybos, savo asmenybe labiau rūpintis — ir viskas baigsis gerai.

Liečiamoji meilė, aišku, jaunatviškoji meilė, kuri bendru dėsniu ir baigiasi su jaunatve. Vėlesnioji meilė konkretesnė. Mokyklos suolo meilė retai kada toliau pasilieka. Kodėl? Todėl, kad jos paskirtis jaunatvei brandint...

— — — — — — — — — — —

Baigiant visas straipsnis tenka reziumuot. Moksleiviškoji meilė kyla iš moksleiviškos prigimties. Ją reikia normuot, stipriai stipriai pažabot, kad būtų lyg kokia mokykla, jaunąją širdį gyveniman parengianti. Visiškai smerktina ta „meilė", kuri yra prekė, kuria prekiaujama.

Vis dėlto meilė — ugnis. Ugnis gi degina. Kad nesudegintų, ar neapdegintų, reikia būt labai atsargiam, santūriam...

Meilė turi būt kuriamoji, ugdomoji, ne griaunamoji jėga.

ATEITIES 4 NR.

raštus siųsti iki IV.1. Tame nr. skelbsime straipsnio apie religinį mūsų moksleivijos renesansą konkurso davinius, spausdinsime I-jį premijuotąjį; be to, — Alf. Sušinsko rašinį tiktai vyrams (mergaitės negalės skaityti!), Kun. J. Petrėno — „Rugiagėlė meldžiasi", patarimų abiturijentams („Kur studijuoti"), naują konkursą, specijalų straipsnį mergaitėms, originalų pasikalbėjimą, dail. literatūros etc.

SNIEGE PASISLĖPĘ KULKOSVYDININKAI „KARYS“

ALF. LAPĖ

MEILĖ IR KRAUJAS

1.

Vasara... Saulėta vasara — su žiedais, su mėlynu dangum ir pilnu smagaus gyvenimo tempu. Visas pasaulis, rodos, juokias, džiūgauja ir svaigsta...

Ligoninėje tvanku. Nuo vaistų, skausmo ir dejavimų.

Vienutėje guli jaunas, gal kokių 20 metų vyras. Atsikišę žandikauliai, įdubusios akys ir sunkus alsavimas liudija jį sergant sunkiai. Prie lovos sėdi mergina. Ne gailestingoji seselė, bet saulėtų dienų mergaitė — pirmoji meilė. Jos akys giliai susimąstę, veideliai kiek išbalę, lūpos tik limena:

— Mielas, Vincut! Tu išgysi! Aš melsiu Viešpatį!.. Aš tikiu!

— Ir aš tikiu, mano Zina, — vos girdimai pratarė.

Įėjo gailestingoji seselė. Jau laikas Zinai palikti jį vieną, vieną su savo skausmais ir sielvartais.

— Iki! Būk linksmas, ir... tikėk! — spausdama švelniai šaltą jo ranką atsisveikina Zina. Galvos linktelėjimas ir lūpose šypsnys buvo jai malonus atsakymas.

Zina susitinka gydytoją, kurs prižiūri jos Vincą.

— Ponas, Daktare, ar pagys Vincas? Sakyk atvirai!

— Nedaug jis teturi kraujo. Reikėtų įleisti kraujo, bet jis toks neturtingas...

— Daktare, pažiūrėk į mano venas, kiek jose kraujo! Imk ir išgydyk jį!

Gydytojas pažvelgė. Jis suprato. *Tai mylinčios širdies duoklė — kraujo auka.*

. . . . . .

Ir slinko dienos ir savaitės. Vincas sveikėjo, Zina nyko. Tik išgijus visai Vincui ir jos veideliai ėmė rausti, kaip nokstančios vyšnios sode. Ji jautėsi laiminga, galėjusi savo krauju išgelbėti nuo mirties tą, kuriam prieš du metu, vieną svajingą vasaros naktį, kada mėnulis su žvaigždutėmis nardė dangaus žydrynėje, prisiekė amžiną meilę... Ir ištesėjo.

2.

Audra. Ne laukuose, ar arimuose, ne pelkėse ar skardžiuose, ne tamsiose giriose, ne! Audra — plačioje jūroj, po atviru dangum, tamsią ir niūrią rudens naktį.

Ir tą naktį kovojo su bangomis laivas. Kovojo be jėgos, lyg prisibaigęs senis, baigdamas gyvenimo kelią. O bangos, kaip kalnai, kaip debesys, kilo, griuvo, maišėsi ir šėlo purkšdamos iš savo nasrų siaubą ir mirtį.

Laivas tą naktį paskendo jūroje. Tik stebuklingu būdu išsigelbėjo motina su mažu vaikučiu: ji liko išmesta ant negyvenamos mažiukės salelės...

Pravirko kūdikis. Suspaudė motinos širdį. „Ką duosiu kūdikiui valgyti?" — kartojo baimingos motinos lūpos. Paėmė vaikutį, priglaudė prie savęs ir bučiavo: akis, veidą, galvytę... o ašaros viena po kitos biro ant gležnaus kūnelio. Bet bučiavimais vaiko gyvybės neišgelbėsi! Reikia maisto!

Paėmė akmenį, perpiovė veną ir savo krauju penėjo kūdikį, savo mielą kūdikį...

Atvyko gelbėjimo laivas. Priplaukė salelę. Rado kūdikį, gyvą ir mirusią jo motiną. Iš venos tekėjo dar po truputį sukrekęs kraujas, tas pats, kur ant kūdikio lūpyčių buvo dar nenudžiūvęs...

3.

Kalnas, ne per aukštas kalnas, kurio papėdėje gulėjo miestas. Tai Išrinktosios Tautos sostinė — Jeruzalė ir Golgotos Kalnas. Tame kalne, tame Šventojo Miesto kalne, matosi kryžius, ant kurio kybo Žmogus — Dievas — Jėzus Kristus. Jis nekerštauja, negrūmoja ir nesiblaško. Skausmas, veriantis skausmas, surakino lūpas. Amžina tyla, amžina rimtis, amžinas skausmas. Ir prasivėrė lūpos: „Tėve, atleisk jiems, nes nežino, ką darą" (Luk. 23, 34). O kraujas iš rankų, kojų ir šono žaizdos rašė ant medžio kryžiaus, viso Jo kūno, rašė ant žemės, ant Golgotos kalno Amžinos ir Begalinės Meilės poemą...

Ir pasidarė tamsu visoj šaly, pasidarė tamsiau, kaip žmogui, kurs nebesuranda gyvenimo kelio. Saulė aptemo, ta saulė, kuri švietė danguje, aptemo, kad žmonės pamatytų Naują Saulę ant kryžiaus — Meilės Saulę. Šventyklos uždanga pusiau perplyšo! Tai ženklas, kad Senasis Testamentas atgyveno ir prasideda Naujasis — Meilės Testamentas. „Tuomet Jėzus sušuko dideliu balsu, sakydamas: Tėve, į tavo rankas, aš atiduodu savo dvasią, ir su tais žodžiais numirė" (Luk. 23, 46). Tai buvo paskutiniai Jėzaus žodžiai šiame pasaulyje, tai žodžiai, kurie daugiau pasako, negu ištisos bibliotekos... Jėzus iš neišreiškiamos meilės mirė ant kryžiaus už sūnus palaidūnus ir dukras išdykusias, kad jie gyventų amžinai.

Taigi išvada labai aiški. Tik meilė įprasmina žmogaus gyvenimą, tik ji viena padaro žmogų į „Dievo paveikslą ir panašumą". Kraujas, gyvybė, ta švenčiausia įgimta teisė bei nuosavybė tirpsta ir nyksta meilės ugny. Toji ugnis, meilės ugnis, kraujuje pasiekia kulminacinio taško. Kraujo auka be meilės — nesąmonė, prigimties iškrypimas. Tik meilėje kraujas pražįsta, kaip raudona rožė prie mylimosios krūtinės...

KATALIKYBĖS VAIDMUO LIETUVIŲ KULTŪROJE[1]

Į RUSŲ LIKVIDUOTŲ MOKYKLŲ VIETĄ VALANČIUS STEIGIA NAUJAS

Nepraėjus nė šimtui metų nuo to laiko, kai gudų-rusų kalba liovėsi būti valstybine Lietuvos raštų kalba (1697 m.), Lietuvos oficialine kalba vėl tapo rusų kalba. Tai įvyko po paskutinio Lenkijos padalinimo (1793 m.), kai mūsų krašto politinis ir kultūrinis likimas atiteko rusų valdžiai. Lietuvių kalbai ir jos kultūrai ėmė grėsti naujas didelis pavojus. Pradėta rusifikacijos politika pirmiausiai palietė lietuvių švietimo įstaigas — mokyklas. Jau 1824 m. valstiečių vaikams uždrausta stoti į aukštesniąsias mokyklas (gimnazijas). Mokyklų surusinimo tikslu į vienuolynų ir kitas aukštesniąsias ir žemesn. mokyklas pradėta skirti mokytojus rusus. Tos mokyklos, kuriose nepajėgta įvesti savos tvarkos, pradėta uždarinėti. Po pirmojo sukilimo (1832 m.) uždaryta 31 vienuolynas ir visos vienuolynų parapijinės ir kitos privačios mokyklos. Vien aukštesniųjų mokyklų uždaryta 69. Tais pačiais (1832) metais uždaryta ir vienintelė Lietuvoje aukštoji mokykla — Vilniaus universitetas.

Šių mokslo įstaigų sulikvidavimas Lietuvos kultūrai ir švietimui padarė didelį smūgį. Reikėjo griebtis kokių nors priemonių atitaisyti bent dalį padarytos žalos. Vysk. M. Valančiui pavyksta gauti iš rusų valdžios leidimą steigti visoj Žemaičių vyskupijoj parapijines mokyklas. Gavęs leidimą „Vysk. M. Valančius", rašo K. J. Koncevičius, „siuntinėjo daugybę laiškų ir aplinkraščių kunigams ir atskiriems asmenims, kuriuose ragino steigti parapijines mokyklas prie kiekvienos bažnyčios didesniuose kaimuose ir dvaruose. Nuo kaikurių klebonų net paimdavo pasižadėjimo raštą, kad jie savo parapijoj įsteigsią mokyklą. Tos vyskupo pastangos neliko be pasekmės. *Žemaičių vyskupijoj 1853 m. parapijinių mokyklų buvo 197 ir jose mokėsi 5.910 vaikų. Valdžios gi mokyklų tebuvo vos 17 ir jose mokėsi 815 vaikų*" (m. pbr. — *St. Y.*)[2]).

Šis nelauktas Valančiaus mokyklų pasisekimas rusifikacijos politikams padarė labai nemalonų siurprizą. Vilniaus generalgubernatorius 1862 m. įsakė visas parapijines ir kitas privačias mokyklas uždaryti. Vis dėlto Valančiui pavyko nulenkti rusų valdžią ir mokyklas išlaikyti iki antrojo sukilimo. Po antrojo sukilimo buvo uždaryti likusieji vienuolynai (64) ir prie jų buvusios mokyklos. Taip pat buvo uždaryta ir Vysk. Valančiaus mokyklos.

Į uždarytų parapijinių mokyklų vietą rusai ėmė steigti savųjų. 1862 m. buvo įsteigta 84 mokyklos, tačiau jau po metų beliko tik 28-ios. Žmonės į rusų mokyklas vaikų ėmė neleisti. Į uždarytųjų aukštesniųjų mokyklų vietą rusai įsteigė 11-ka mokyklų su 7 metų kursu ir 5-ias su 4 metų kursu. Jos buvo steigiamos išimtinai tik didesniuose miestuose, kur

---

[1]) Šis str-nis yra tęsinys tuo pačiu vardu pavadinto str-nio tilpusio „N. Romuvoje" 1934.X.21 (198 nr.), 757—760 p.

[2]) K u n. J. K o n c e v i č i u s, Lietuvių kultūros etiudai devynioliktame šimtmety (Cf. Spaudos Laisvės ir Amer. Liet. Organizuotės sukaktuvės. (Antra laida), Philadelphia (be metų), 301 p.).

buvo susispietę rusų valdininkai. Stoti į šias aukštesniąsias rusų mokyklas lietuvių vaikams buvo daromos didžiausios kliūtys. Stojamuosius egzaminus retas kuris lietuvis įstengdavo išlaikyti. Lietuvių katalikų skaičius aukštesnėse mokyklose nuolat mažėjo taip, kad Vilniaus apygardos globėjas Kornilovas oficialiame pranešime rusų švietimo ministerijai galėjo pranešti, esą keturių metų globojimo laikotarpy katalikų moksleivių skaičius aukštesnėse mokyklose sumažėjo 56 nuošimčiais, o rusų pravoslavų skaičius žymiai padidėjo.

SLAPTOS KAIMŲ MOKYKLOS IR KELIAUJANTIEJI JŲ „DARAKTORIAI"

Esant šitokiai būklei, „Valančius iškelia gyveniman naujos rūšies, beje kilnojamąją mokyklą, kurios mokytojai keleiviai, jauni ir seni, eidami skersai — išilgai Lietuvą, įvykdė jo idealą: išmokino žmones skaityti lietuviškas knygas"[3]). Tokių keliaujančių mokytojų, pasak kun. J. Koncevičiaus, jau 1850 m. Lietuvoje buvo apie 1000[4]).

„Vyskupas (Valančius) daugiausiai energijos pašventė privačių mokyklų išplatinimui po sodžius ir miestelius; jis ragino dvasiškius, draugijas ir atskirus įžymesnius asmenis, kad įkalbėtų žmonėms šviesti savo vaikučius pas taip vadinamus „daraktorius" — privačius mokytojus. Jis įsakė kunigams bažnyčiose katekizuojant vaikus mokinti skaityti ir rašyti. Tie visi uolaus vyskupo atsikreipimai ir paraginimai geriausias turėjo pasekmes; privatus namų mokinimo būdas greitai pasklido po visą Lietuvą, tarsi grybai po lietaus"[5]).

Vyskupo Valančiaus raginami kunigai uoliai ėmėsi to slapto švietimo darbo. Atsirado visa eilė garsių liaudies švietėjų kunigų, kaip Jonas Katelė (Panemunėly), J. Rimeikis (Kurkliuose), Subačiaus kunigai ir kt., kurie visą savo parapiją padaro raštingą ir skaitančią[6]). Štai kaip charakterizuoja savo salptą veikimą vienas tokių liaudies švietėjų:

„Prieš rusinimo darbą pasinaudojame bažnyčia, o kai kada ir ta pačia rusų mokykla. Mokykloje buvo sunkiau; bet kur mokytojas tikybos pamokose nedalyvavo, ten nors keletą pamokų ir lietuvių rašybai paskirdavome pasinaudodami mokyklos lenta ir sąsiuviniais. Tam tikri 3 rūšies sąsiuviniai su čekų alfabetu (antrašas „češskijalfavit"), kuris bendras ir lietuviams, tuokart plačiai buvo žinomi; ten atskiros raidės, toliau žodžiai ir sakiniai vandeninėmis raidėmis atspausdinti. Tokius sąsiuvinius mokiniams ir kaimų jaunimui išdalinus, šiaip taip pramokdavo ir lietuviškai rašyti. *Bažnyčia tai geriausia priemonė prieš analfabetizmą.* Pavasariais ar vasaros metu šaukiame parapijos tam tikro amžiaus visus vaikus bažnyčion katekizacijai. Mokome katekizmo, bet nors ir geriausiai vaikai katekizmo išmoktų, tačiau prie pirmosios Komunijos vis neleidžiame, kol bent iš lietuviškos maldaknygės išmoks skaityti. Tai buvo didžiausis akstinas, privertęs tėvus lietuviškai vaikus mokyti skaityti. Beveik visur taip darėm, tėvai su tuo apsiprato, ir visur tikslo pasiekėme. Bet kur tam darbui mokytojai, mokyklos ar elementoriai? Lenkiškų, tiesa, bū-

---

[3]) A. Milukas, Vyskupo M. Valančiaus Darbai, Cf. Spaudos Laisvės ir Amer. Liet. Organizuotės sukaktuvės, 13 p.

[4]) Kun. J. Koncevičiaus, op. cit., 303 p.

[5]) Kun. J. Koncevičius, ten pat, 307 p.

[6]) Cf. V. Bičiūnas, Kun. Jonas Katelė ir jo laikai, Kaunas, 1934.

davo lengviau gauti, daug jais ir naudojos, bet lietuviškų, ypač Aukštaitijoje, tikras badas. Po kaimus patys tėvai, vikarų pritariami ar organizuojami, pradeda slaptas katekizmo mokyklėles steigti; mokytojais samdo dažniausiai tretininkes, „daraktorkomis" pavadintas. Mokslas žiemomis pradedamas nuo „Tėve mūsų" ir t.t., o baigiamas litanijomis ir „mišiomis". Kai kur, nors retai, net ir rašyti mokyta. Tokių **„vargo mokyklėlių"**, kiek prisimenu vienoje Subačiaus parapijoje 1900 metais buvo net 13. Beveik visur taip darė. Šiandien mūsų lietuviai mokytojai iš tokių vargo mokyklėlių, ypač daraktorkų, gardžiai sau pasijuokia; bet tegu jie to neužmiršta, kad tos mokyklėlės, prieš surusinimą, suprovoslavinimą, taip pat prieš analfabetizmą anais priespaudos laikais buvo dideliausia atspara. Nebepamenu gerai, rodos v. Pleve, rusų švietimo ministeris, pirmąją Valst. Dūmą sušaukus, savo deklaracijoje pareiškė Rusijoje gyven. atskirų tautų raštingumo statistikos davinius, kur lietuvių pasirodė 54% raštingų; taigi, didesnis procentas už lenkus (13%), rusus (13%), net ir suomius. Vis tai **„vargo mokyklėlių" nuopelnas...** Pats tokioje „mokykloj" esu lietuviškai skaityti mokytis pradėjęs ir paskiau, kunigu tapęs, jas organizuodavau (Subačių par.).

„Vasaros metu 1900 m. pas draugą paprūsėje viešėdamas, gavau nusipirkti 200 egzemp. lietuviškų iliustruotų autoriaus „AišB" elementorių. Nors geležinkeliu su tokiu „tavoru" važiuodamas turėjau baimės, vis dėlto jį laimingai parsivežiau ir, daraktorkoms išdalinęs, padariau tuo didelį džiaugsmą. Tačiau tas jų džiaugsmas manęs paties ko nepražudė... Štai tau ir pradėk slaptą švietimo darbą varyti: ir pats įkliūsi ir kitus įklampinsi. O tylėti, pavojų bijoti ir, rankas sudėjus, nieko nedaryti — pati sąžinė neleidžia"[7]).

Rusų valdžia per gerai juto tokio privataus mokymo sistemos žalingumą savo rusifikacijos politikai ir stengėsi jai užkirsti kelią. Pirmiausia bandyta geriau sutvarkyti savąsias mokyklas, kad įgytų pas žmones pasitikėjimo ir jaunimą patrauktų pas save. Vadinasi, pradžioj bandyta taikiu būdu paraližuoti slaptąsias mokyklas. Toms pastangoms nuėjus niekais, imtasi policijinių priemonių. Žandarai ėmė ieškoti po sodžius privačų mokyklų, gaudyti jų mokytojus, brukti juos į kalėjimus arba tremti į Sibirą, o namų savininkus, pas kuriuos surasdavo slaptai mokomus vaikus, bausdavo iki 300 rublių pabauda. Tačiau „Žemaitijos genijus, Motiejus Valančius, išmokinęs visą šalį skaityti, visos tautos padedamas sugebėjo surasti priemones, kurios į niekus pavertė visus rusų pasiryžimus. Valančius iššaukia gyveniman naujus mūsų kultūros palaikytojus: slaptus draudžiamų knygų platintojus ir slaptųjų kilnojamų ūkininkų šiaudastogėse grįčiose mokyklų mokytojus — daraktorius. Keliaujančius siuvėjus, iki tol vien baikininkais, be gilesnės minties berniokus, Vysk. Motiejus sunaudoja liaudies apšvietimui. Tretininkus, vien savo sielos ramybės ieškojusius, jis padaro uoliausiais lietuvių kultūros nešiotojais, išmokinęs juos gabenti iš užsienių rusų draudžiamas lietuviškas knygas.

Idealą tokio žandarų akims sunkiai įžiūrimo slapto keliaujančio mokytojo Vyskupas Valančius nupiešia savo veikale „Pasakojimas Antano Tretininko.

---

[7]) K a p l y s, Bažnyčios reikšmė bekovojant su rusinimu. (Str. „Kražių didvyriai", Rytas 1934, 15 nr.).

MERGAIČIŲ MOKSLEIVIŲ RŪPESČIAI IR ATEITIES PERSPEKTYVOS

Dar gimnazijos suole sėdėdama, moksleivė pradeda rūpintis ateitimi. Kas bus toliau? Kas geriau pasirinkti savo profesijai, kad neprasilenkčiau su savo pašaukimu? Kaip sutvarkyti savo gyvenimą? Berniuko — moksleivio gyvenimo perspektyvos bent kiek ryškesnės ir aiškesnės. Jam vienas darbo kelias. Svarbu tik mokėti pasirinkti tinkamą profesiją ir paskui užtenka atsiduoti darbui, jį gerai dirbti, ir pasisekimas beveik užtikrintas. Visai kitaip yra su moksleive — mergaite. Ji turi išgyventi be galo daug abejojimų, svyravimų, savo gyvenimo kelią besirinkdama. Jai yra visuomenės skiriama aiški rolė, kuri taip pat yra stipriai surišta ir su moters prigimtimi, tai šeimos židinio tvarkytojos ir motinos auklėtojos vaidmuo. Šeimos židinys vyro profesijai nekliudo, dažnai tik jam padeda. Visai kitaip yra su moterimi. Šeima ją daug stipriau prie savęs pririša. Surišti su vaikais ir namų tvarkymo rūpesčiai būna kartais tokie dideli, kad jie gali laikinai, arba visai neleisti užsiimti profesijos darbu, arba uždėti labai sunkią ir profesijos ir šeimos naštą. Todėl atrodo, kad moksleivė jau iš anksto turėtų nusistatyti, ar pasirinkti šeimą, ar profesiją. Bet tas pasirinkimas anaiptol nėra taip lengvai išsprendžiamas. Naturaliai beveik visi, kaip vyrai taip ir moterys yra linkę sukurti šeimą ir gyventi tuo gyvenimu, kurį gamta žmogui uždeda.

O pasirinkus šeimą moteris visai dar nėra garantuota, kad tą šeimos židinį jai teks ir sukurti. Visų pirma tas nepriklauso jos inicijatyvos, iš kitos gi pusės žinome, kad ir pas mus Lietuvoje moterų yra bent 200.000 daugiau negu vyrų. Todėl tas moterų perteklius aiškiai jau šeimos židinio nesudarys. Be to, ir ištekėjusių moterų perspektyvos nevisuomet jau yra pakankamai palankios moterims, kad ji pilnai būtų užtikrinta ir savo ateitimi ir apsirūpinimu. Juk dabartinės tradicijos taip lengvai leidžia persiskirimus ir juos toleruoja; vyrai dažnai neskaito sau pareiga aprūpinti šeimą, o kartais ir sunkios gyvenimo sąlygos verčia moterį ieškoti uždarbio už šeimos ribų. Taip pat nereikėtų užmiršti, kad yra ir tokių moterų, kurioms šeima vien šeimoje ir ji ieško sau platesnio, jos prigimčiai daugiau atitinkamo darbo, arba vėl kartais ji turi stiprių palinkimų kokiai nors darbo šakai, kurią nori išnaudoti. Visais šiais atvejais moteris turi pasirūpinti sau užtikrinti darbą kokioj nors profesijoj. Čia tai ir pasireiškia ta sunki moters darbo klausimo išsprendimo būklė: ar profesija, ar šeima. Ir atrodo, kad moteris turi ruoštis ir šeimai ir profesijai. Niekas turbūt nedrįstų siūlyti mergaitei atsisakyti ruoštis šeimos gyvenimui, kaip ir ruoštis savo profesijai, be kurios ji kartais galėtų atsidurti dideliame varge ir nelaimėje. Ruoštis dviem sritim yra jau darbas sunkus ir rimtas, ir moksleivė tik savo valios pastangomis mokės visas sunkenybes ir kliūtis nugalėti. O tų kliūčių, be mano jau minėtųjų, yra ir daugiau.

Iš savo moksleivės dienų laikų atsimenu priekaištus daromus mūsų mergaičių mokslui. Mes esą negabios, nieks mums netikės, jokio autoriteto neturėsime, vietos negausime ir t.t. ir t.t. Tokios nuomonės mergaites kartais veikia labai slegiamai: daug mergaičių sugestionuojamos nustoja inicijatyvos, kūrybos galios, nedrįsta viešai pareikšti savo nuomonę, užsi-

daro savyje ir dėl to sugeba sukurti ir duoti daug mažiau negu iš tikrųjų galėtų. Tuo tarpu tų užmetimų didžioji dalis nėra pateisinta. Istorija, pav., įrodė daug ką moterų naudai. Dar prieš 80 metų buvo manyta, kad moterims neprieinamas aukštesnis mokslas. Dabar jos savo darbu įrodė, kad visose mokslo šakose jos sugebėjo laimėti ir kad ir gabumų ir darbštumo joms pakanka, ir dabar universitetai noromis nenoromis buvo priversti atidaryti joms duris. Dabar jau yra daug moterų, kurios pasižymėjo, ir savo mokslo darbais, ir meno šakose.

Tiesa, pasinaudoti mokslu moterims dažnai ir dabar daroma kliūčių, neskiriant moterų į aukštesnes vietas, net ir tenai, kur tos vietos priklausytų, rodos, tik moterims, kaip, pav., mergaičių mokslo įstaigų vedėjas bei direktores. Žinome, kad ir bendrai varžomas moters profesinis darbas, ypač valdininkės. Su tomis sunkenybėmis susidurs ir pačios moksleivės ateityje. Iš mano rašto matyti, kad moterys siekdamos gali laimėti, iš kitos gi pusės moterims ne visos kliūtys dar yra nugalėtos ir tą turi numatyti mergaitės, pasirinkdamos profesiją. Čia pirmiausia reikia viena priminti. Yra žmonių, vyrų ir moterų, kuriems jų pašaukimas yra iš mažens aiškus, jie turi aiškų linkimą vienai kokiai nors profesijai, jie tąją kryptimi ėjo visą laiką, nes tas darbas jam buvo malonesnis už kitus ir tokiam žmogui, ar jis vyras, ar moteris, renkant profesiją, reikėtų tik sekti tuos savo palinkimus. Kitaip su tais, kurių linkimas kuriai nors sričiai ryškiai nepasireiškia. Tada atrodo, kad jie galėtų dirbti ir vienoj ir kitoj srity, ir vienas ir kitas darbas jiems tiktų ir jie su pasitenkinimu galėtų dirbti. Tais atvejais ir mergaitėms moksleivėms, kada jos galvoja apie savo profesiją, gal reikėtų numatyti tolimesnį kelią, arba tokį, kuris yra daugiau surištas su moters prigimtimi ir jos motiniškuoju pašaukimu, arba tokią profesiją, kurioje jai dar ir dabar leidžiama reikšti didesnę atsakomybę. Pirmuoju atveju moterims yra labai artimas auklėjimo (pav., mokymo, slaugymo-gydymo darbai, o kitų — tai laisvos profesijos. Čia darbas priklauso daugiau savęs, savo inicijatyvos, čia paskyrimas neturi reikšmės. Čia sunkiau kartais laimėti dėl asmens nesugebėjimo, bet užtat viskas priklauso tik pačio asmens. Moteris sugeba kartais parodyti daug darbštumo ir inicijatyvos, ir lavinami palinkimai ir inicijatyva ugdosi. Taigi mergaitė-moksleivė, jau gimnazijos suole būdama, neturėtų per daug lengvai, kaip tai dažnai atsitinka, žiūrėti į gyvenimą. Tiesa, ir čia jos yra dažnai sugestionuojamos, juk tas skelbiamas ir garbinamas moteriškumas dažnai suprantamas, kaip moters silpnumas, priklausomumas, pasidavimas ir nuolankumas. Gyvenime gi ir moteriai — šių dienų moteriai, yra reikalinga drąsos, inicijatyvos, pasitikėjimo savimi, supratimo savo žmogiškosios vertės. Žinoma, be to, gyvenimo džiaugsmas, linksmumas neturėtų būti nuslopinti. Tik džiaugsmingas darbas ir linksmas nusiteikimas turi pasisekimo. Taigi mergaitėms moksleivėms ir belieka palinktėti rimto darbo, inicijatyvos ir valios ugdymo džiaugsmingoje nuotaikoje. Visa kita paskui ateis.

KUN. K. SIRŪNAS

JURGIS FRASSATI — MODERNUS KRIKŠČIONIS

Daug kas pirmą kartą išgirsite šį vardą, apie kurį jau keletas metų plačiai rašo užsienio spauda. Tai vardas, su kuriuo siejamas šiandien modernaus krikščionies ir besimokančio jaunimo idealas. Jurgis Frassati — puikus sportininkas, geras plaukikas, irkluotojas, kalnų laipiotojas, jojikas, šoferis, bet drauge ir didis krikščionis.

Jurgis Frassati gimė 1901 metais Italijoj, Turine. Jo tėvas buvo liberalų laikraščio „La Stampa" leidėjas ir redaktorius, vėliau Italijos pasiuntinys Vokietijai. Motina dora ir giliai tikinti moteris. Tėvai buvo turtingi, bet savo vaikučius augino labai paprastai ir neištaigingai. Be Jurgio, jų šeimoje dar augo viena dukrelė Lucijana.

Pradžios mokslą Jurgis gavo savo šeimoj; religijos mokė salezietis Don Cojazzi. Jau vaikystės dienose Jurgis parodė didelio susidomėjimo Kristumi. Dažnai jis prašydavo savo religijos mokytoją, kad šis jam ko nors papasakotų apie Jėzų. Ir kai jis išgirsdavo apie Kristų — mylintį mažus vaikučius, laiminantį lauko gėles ir dangaus paukščius, Kristų — mylintį vargšus ir nelaiminguosius, — jis susižavėdavo iki ašarų. Ne kartą jis verkė, prisiminęs Kristaus kentėjimus ir pasiaukojimą. Jurgis neturėjo didelių gabumų ir atminties, bet užtat Aukščiausias apdovanojo jį plačia ir mylinčia širdimi. Jis mokėjo sujungti savo galingą valią su meile ir švelnumu. Ir tas padarė jo asmenybę stebėtiną ir didžią.

Gimnazijoj mokėsi vidutiniškai. Pasitaikydavo palikti toj pačioj klasėj. Ypač nesisekė lotynų ir gimtosios kalbos rašomieji darbai.

TOBULO KATALIKO TIPAS

Religija Jurgiui buvo ne jausmo dalykas, bet sunkios pareigos Dievui ir Bažnyčiai. Jis gyveno tikėjimui ir tiesai. Be kovos, kaip jis pats yra išsireiškęs, gyvenimas yra ne gyvenimas, bet vegetavimas. Krikščioniško tobulumo siekdamas, jis nevartojo ypatingų priemonių, kaip atgailos marškinių, perdėto savęs marinimo ar plakimo, bet buvo visada pasirengęs padėti kitiems. Jau vaikystėje buvo įpratęs rytą ir vakarą pasimelsti, kiek vėliau ima kasdien kalbėti rožančių ir neapleidžia jo iki savo mirties. Kad ir kaip nuvargęs, jis sukaupdavo savo valios jėgas ir melsdavos. Nekartą motina rasdavo jį ant kelių iš nuovargio užmigusį. Būdamas vyresnėse klasėse jis kasdien ima eiti šv. Komunijos ir tos praktikos neapleidžia iki savo mirties. Šv. Eucharistijoje bręsta jaunas Jurgio charakteris ir auga didelė asmenybė. Pamaldumą į Jėzų Eucharistijoj Jurgis papildo pamaldumu į Mergelę Mariją. Jis dažnai lankydavo kalnuose vieną koplyčią, pašvęstą Marijos garbei, ir ten ilgai melsdavos.

Uoliai pildė Jurgis ir sekmadienio pareigas. Verčiau jis atsisakydavo malonių kelionių į kalnus, negu nuo šv. mišių klausymo. Dažnai galėjai jį matyti bažnyčioj su kalnų batais, maišeliu ant pečių, lazda ir kirvuku, pasirengusį tuoj po pamaldų kopti į kalnus. Jis visuomet pirmose eilėse dalyvaudavo procesijose ir religinėse eisenose. Jis nesigėdindavo savo tikėjimą pareikšti viešai, atvirkščiai, laikydavo sau garbe religinius įsitikinimus parodyti žmonėms.

Būdamas giliai tikįs ir pamaldus, jis buvo drauge ir linksmas. Frassatų šeima apie 80 kilometrų nuo Turino, Alpių šlaituose, turėjo nedidelį dvarelį. Čia Jurgis dirbo sode, laistė ir prižiūrėjo gėles, padėjo tarnams ir namiškiams. Nuliekamu laiku žaidė futbolą ir važinėjo dviračiu. Dažnai vykdavo jūron pasimaudyti ir paplaukyti. Ypač mėgo irkluotis laiveliu ir jodinėti savo arkliu „Parsifal". Kartais žaisdavo ir bilijardą. Beveik nebuvo sporto ar žaidimo šakos, kur Jurgis nebūtų mėgęs ir kuriame nebūtų dalyvavęs. Tik sportas jam tarnavo sveikatos ir poilsio priemonėmis, o ne tikslu. Jis jame nenuskendo, nepasinėrė, kaip daugelis mūsų moksleivių, bet visuomet aukščiau sporto ir žaidimų statė savo gyvenimo tikslą — Dievą.

KRISTAUS KAREIVIS

Nors dar jaunas Jurgis, bet tikras vyras. Jis pasižymėjo jėga, drąsa ir ryžtumu. Maudėsi šaltame vandenyj, nevalgė skanių ir ištaigingų valgių; jis retai gėrė vyną ir kavą ir miegojo šaltame kambary. Anksti priprato pakelti kentėjimus ir nemalonumus. Kartą, plaukdamas jūra būriniu laivu, per draugo neatsargumą, buvo sunkiai sužeistas irklu į galvą. Kraujas tekėjo, bet Jurgis neparodė jokio susijaudinimo ir aimanų. Stebėjosi pats gydytojas jo kantrumu ir didvyriškumu.

Nemažiau tvirta jo ir valios jėga. Niekas neatitraukdavo jo nuo savo planų ir pasiryžimų. Kai kas jį vadindavo net „užsispyrėliu". Bet ar panašus „užsispyrimas" nėra šventumo žymė? Nežinojo Jurgis nė baimės jausmo. Jis sakydavo, kad baimė yra silpnųjų žymė. Dėl to išstatydavo save dažnai dideliems pavojams.

1920 metais su savo draugu nutarė aplankyti vieną dirbtuvę, kurioj dirbo neramiausi socialistai darbininkai. Ant krūtinės jis turėjo kat. organizacijos ženklelį. Draugas jį įspėjo, kad geriau būtų, jei jis nusiimtų ženklelį, nes darbininkai, pamatę ženklelį, Jurgį sumuš. Bet jis atsisakė įvykdyti jo prašymą, pridurdamas: „Tu pamatysi, kad nieko blogo man neįvyks ir niekas nieko man neprikaišios". Ir tikrai Jurgis su draugu apėjo daug darbininkų, su daugeliu kalbėjosi, bet niekas nei veiksmu, nei žodžiu nedrįso jo užgauti.

1919—1920 metais dominikonų vienuolis Filipas Robotti buvo dažnai kviečiamas į Turino priemiesčius laikyti jaunimui konferencijų. Jį lydėdavo būrelis beginklių katalikų jaunuolių, kurių tarpe labai dažnai būdavo ir Jurgis. Jiems tekdavo praeiti per sukomunistėjusius darbininkų kvartalus, kur dažnai būdavo komunistų užpuolami, šmeižiami ir grąsinami, tačiau Jurgis niekada neparodydavo baimės, nors policijos pagalbos vargu ten buvo galima tikėtis.

Kartą jis užtiko Turino politechnikume didelį studentų sambūrį prieš vieną katalikų profesorių. Studentai biauriausiai šmeižė profesorių ir grąsino jį sumušti. Užsidegęs pykčiu, Jurgis įsiskverbė į studentų tarpą ir ištraukė nekaltą profesorių. Tada studentų būrys sučiupo Jurgį ir norėjo jį nulinčuoti. Bet jis nenusigando ir drąsiai stojo priešaky įsikarščiavusių studentų. Nustebinti tokia jaunuolio drąsa, studentai nusiramino ir Jurgį paleido.

JURGIS FRASSATI — STUDENTAS

1918/19 metais Jurgis pradėjo studijas Turino politechnikume. Čia buvo visiems studentams darbo ir pareigų pavyzdžiu. Dažnai jis atsisa-

kydavo nuo pašalinių darbų, nuo malonių pasivaikščiojimų kalnuose, kad tik atliktų tiesiogines savo pareigas. Prieš egzaminus ir naktis nemiegodavo. Tačiau organizacinio darbo jis nevengė, ir pačioj pradžioj stojo pirmose katalikų studentų korporacijos eilėse.

Tų laikų italų universitetų dvasia nebuvo visai ateistiška, bet nebuvo ir draugiška Katalikų Bažnyčiai. Kas drįsdavo žodžiu ir gyvenimu pasireikšti kaip katalikas, buvo pajuokiamas ir vadinamas sukilėliu ir priešvalstybiniu asmeniu. Katalikams studentams tekdavo dažnai susikirsti su antiklerikalais studentais, ir tos kovos priešaky visuomet būdavo Jurgis. Vieną kartą apie velykas politechnikumo rūmuose jis iškabino su savo draugais atsišaukimą, kviečiantį studentus atlikti velykinę išpažintį. Laisvamaniai, pamatę atsišaukimą, jį nuplėšė. Jurgis iškabino antrą, ir tą jie nuplėšė; ir taip jis darė iki 64 kartų.

KALNŲ SPORTININKAS

Jurgis buvo puikus sportininkas ir kalnų mėgėjas. Jį viliojo pavojingi kalnų takai ir viršūnės. Tam tikra prasme jis buvo kalnų vaikas, nes vaikystę praleido savo tėvo dvarelyj, Alpių šlaituose. Dar mažutį motina mokė laipioti kalnų skardžiais ir pasakojo apie gražiąsias Alpių viršūnes. Iš motinos išmoko mylėti kalnus, ir ta meilė spindi visą jo gyvenimą. Mes randame jo laiškuose tokių žavėtinų eilučių: „Kasdien auga mano meilė kalnams, jų burtai žavi mane. Visuomet norėčiau laipioti skardžiomis uolomis, užkopti aukščiausias viršūnes ir turėti gryną džiaugsmą, kurį tegalima gyventi kalnuose". Kiekvieną sekmadienį, anksti rytą, išklausęs šv. mišių, jis kopdavo į kalnus. Čia jis yra padaręs daug gerų darbų, begelbėdamas esančius pavojuje. Ne vienam išgelbėjo gyvybę, ne vienam padėjo surasti geresnį kelią, visiems pasidarė viskuo. Neužmiršo Jurgis ir gyvulių. Jis buvo geriausias jų draugas ir bičiulis. St. Bernardo šunes iš tolo atbėgdavo jo pasitikti, nes su jais dalindavos savo maistu.

MEILĖS TARNYBOJE

Jurgio gyvenimo šūkis buvo apaštalo Povilo žodžiai: „Taigi, dabar palieka tie trys dalykai — tikėjimas, viltis, meilė; tačiau didžiausis tarp jų yra meilė". Tuos žodžius jis buvo nusirašęs iš laiško I Kor. 13, 13 ir laikė juos ant savo darbo stalo. Jis juos vykdė gyvenime, jis pats pergyveno. Dar mažas, jis rodo didelę meilę vargšams ir nelaimingiesiems. Paskutinėse gimnazijos klasėse jis prisideda prie šv. Vincento a Paulo konferencijų ir čia išbuvo aktyviu jos nariu iki savo mirties.

Jis dirbdavo už savo sodininką, kad šis penktadieniais galėtų šv. mišių išklausyti. Jis kėlė kepurę paprasčiausiems darbininkams ir su jais sveikinosi. Dėl to teisingai pastebi vienas jo draugų: „Tame juodos rankos paspaudime aš matau tikrą socialinio klausimo išsprendimą: tik meilėj ir Evangelijos dvasioj išrišime socialinį klausimą".

Jis mirė 1925 metais liepos mėn. 4 dieną. Praėjus tik dviem metam, jo vardas jau buvo žinomas visoj Italijoj. Draugai ir priešai statė jam paminklus, o katalikiškasis jaunimas skyrė jį savo globėju. Jo vardu buvo kuriamos naujos katalikiškojo jaunimo organizacijos. Jis daros populiarus ne vien Italijoj, bet ir visame pasaulyj. Net socialistų laikraštis „La Giusticia", minėdamas a.a. Jurgį, giria jo gyvenimišką krikščionybę, jo gerus darbus ir artimo meilę.

SU ABITURIJENTE ANT LEDO

Gera buvo per užgavėnių atostogas sulaukti malonų Redaktorių, kitas jau dalykas — kad jis tuoj tau uždės kokią pareigą. Šį kartą pareiga taipgi teikianti malonumo — pasikalbėti su šių metų abiturijente ir tąjį pasikalbėjimą atidengti plačiai visuomenei „Ateities" puslapiuos. Bet dabar didelis galvosūkis, su kuria gi abiturijente man šnektelti, kaip rasti kokią gražią progą. Pagaliau žmogus nustoji bet ką planavęs ir likimui atsiduodi į rankas. Ir nekartą būna taip, kad likimas tau ypatingai pasitarnauja.

Pasirodo, jog galų gale žiema žmonių neapvylė. Ir šąla ir sniego pridribo. Ir gali patirti neapsakomą malonumą čiuožimo sporte. Kur gi tos progos žmogus neišnaudosi!

Mūsų miesto čiuožykla nedidutė, bet užtat čiuožėjų čia knibždėte knibžda. Turbūt, išglerusio patefono rėkiantys valsai sutraukia tiek jaunos publikos, margos it Velykų kiaušinis. Liūdnoka tik, kad manieji gabumai šioje srityj labai menkučiai — ant pačiūžų vos bepastoviu, nors kai būni pagautas bendros čiuožėjų nuotaikos, tai taip leki, kad nu!

Va, ir gimnazistiška kepuraitė, iš po kurios žiūri mano gerai pažįstamos abiturijentės guvios akys.

— Sveikute, gal teiksies būt mano šio vakaro kompanijone?

— Kodėl ne, — lyg nenoromis atsako ji, nes šis malonutis Dievo tvarinėlis čia jaučias kaip tik savo gaivale, tuo tarpu kai aš — neverta antrą sykį ir minėti.

— Smagu, a? Tik, mieloji, nepyk, turėdama mane prilaikyti, nes aš vos ant kojų bepastoviu.

— Bet tamsta puikiai čiuoži.

Ir t.t.

Pagaliau mudu nukrypova kažkaip į gana rimtus klausimus.

— Na, taip, — ji čiauškia: — mes nesame jau tokios, kurioms fokstrotai terūpėtų.

— Keista, kad tamsta, tepripažindamas mergaitėms tik namų ruošos kursų reikalingumą, dar užkalbinai gimnazistę, kuri ir gimnazijai, galbūt, nesutverta.

— Argi aš tai pasakiau?

— Nu ne, bet tokia prašosi išvada iš tamstos išvedžiojimų.

— Na, gerai. Dėl gimnazijos, savaime aišku, čia dar tik labai bendro išsilavinimo laipsnis, kuris būtų reikalingas kiekvienam, bet aš suprantu aukštojo mokslo cenzą pilna to žodžio prasme. Pripažįstu ir išimtis, kad gali būti moterų ir didelių mokslininkių, sakysime, socialinėje srity, bet, apskritai, aukštojo mokslo cenzas kiekvienai moteriai nebūtinas, o ne vienai net kenksmingas. Kam, sakyk, reikalingas teisininkės diplomas moteriai, kai ji tampa kokio teisėjo ar advokato žmona ir su laiku josios įgytos žinios šeimos židiny išgaruoja, kad net kvapo nebelieka. Ar neatrodo, kad jos aukštojo mokslo siekimas visiškai bereikšmis buvęs?

Sakau ir žiūriu, kokį įspūdį sukelia mano išvedžiojimai, kuriuos aš drožiu ne tiek iš įsitikinimų, kiek norėdamas išprovokuoti smarkią jos ataką. Bet ji, vargšė, šiek tiek susiglumijo.

— Gal ir taip, bet mūsų klasė kaip tik parodys ką kita: veik visos žadame ir toliau studijuoti. Ir pagaliau šie tamstos teoriški išvedžiojimai, gudravimai turės nusilenkti prieš mūsų, kai kam atrodančių silpnų padarų, praktiką.

— Ir ką sveikutė rengies studijuoti?

Bet čia kažkieno didžiulis kūnas trinktelėjo man į šoną, ir aš nepasijutau, kaip išsitiesiau ant ledo, patiesdamas ir savo mielą kompanijonę. Aš dar tebesirangau, o jau toji kelia mane už rankos, nors ji man tiek tepadeda, kiek dveigė kumelaitė penkergiui vežimą traukti.

— Ir išsitiesk tu man taip, — kartoju, o kairės rankos taip ir negaliu kaip reikiant nuvaldyti. Dantis sukandęs kenčiu ir mergaitę tikinu, jog tas kritimas man vieni niekai: esmi sveikutėlis, tik tavo sveikata kaip. Kurgi: ji lengvutė it pūkas, jai nieko iš tiesų neatsitiko. Ir aš esu patenkintas, kad po šio puolimo ji tarytum meilesnė tapo.

Atnaujinus klausimą apie studijas, mergelė parodė didelį atvirumą:

— Kol kas labai sunku pasirinkti kurią mokslo šaką, nes dar nežinia, kas išeis su pavasario egzaminais, kuriais visos aštuntokės labai susirūpinusios. Daugiausia mergaičių turi palinkimą į tokius dalykus, kurie užtikrintų ateitį, kaip medicina, teisė . . .

— Tai neatrodo palinkimu, man matos, čia kaip tik nulemia praktiški išskaičiavimai.

— O kaip su literatūra, su humanitariniais mokslais?

— Literatūra? Iš literatūros duonos nevalgysi.

— Bet žmogus ne vien duona yra gyvas, — mėginau šyptelti. — Pagaliau, ar mergaitėm jau taip gali rūpėti duonos klausimas? Jus jūsų vyrai galės aprūpinti.

— O, mes nenorime būti kieno priklausomos, mes dabar norime būti savarankiškos.

— Neblogas daiktas savarankiškumas, — murmtelėjau, neturėdamas daugiau ko sakyti. — Bet vis dėlto iš jūsų klasės gal atsiras kokia literatė—humanitarė?

— Kodėl ne: tokia Manė jau dabar literatė; kiek ji turi novelių, eilėraščių prirašiusi.

— Taip, ji labai rimta mergaitė, aš iš vienos mokytojos girdėjau, jog ir labai gabi. Na, Klaipėdos pedagoginis institutas iš jūsų irgi ne vieną, turbūt, pamatys? Žiūrėk, iš pernykščių abiturijenčių ar keturios pasiukvatijo pedagogiško darbo.

— A, Klaipėda . . .

— Ir ko šypsaisi?

— Mes visos žinome, kodėl vis galvoj Klaipėda.

Toliau mudviejų pasikalbėjimas pasidarė tik mudviem teįdomus, mergaitės akys buvo šelmiškos ir aš jos kalbos nesugebėjau nukreipti į tiesų kelią. Pagaliau nė noro didesnio neturėjau, nes vis dėlto juk malonus Dievo tvarinys buvo toji mergaitė, kuri, nors smarkiai buvo ėmusi ginti moteriškąjį rimtumą, nūnai daug meiliau nusileido į apylaisvį tuščiažodžiavimą nei į rimtą pokalbį. *M. L.*

LIETUVIAI KOLUMBIJOJE

20 km. atstu nuo Bogotos, Mosqueros miestely, randasi moderniška saleziečių įstaiga. Kitų tarpe ten dirba ir keli lietuviai. Jų vienas, kl. Nikodemas Saldukas S. S., pažadėjo „Ateičiai" medžiagos straipsniui *„Bolivaro ainiai mokosi"*. Taigi, bandysime užmegsti ryšį su tolimuoju El. Dorado-Kolumbija.

MIRĖ LUIGI PIRANDELLO

Praėję metai tikra didžiųjų menininkų martyrologija. Jų skaičių padidino vienas didžiausių Italijos rašytojų Luigi Pirandello, miręs Romoje 36.XII.10. 1932 m. Pirandello buvo Nobelio laureatas. Jo veikalai išversti į daugelį Europos kalbų. Mums prieinamas jo novelių vertimas *„Pirmoji naktis"* ir 1935 m. „Židinio" 1 nr. novelė *„Viešbuty mirė žmogus"*.

Į PRANCŪZŲ AKADEMIJĄ

išrinkti Manso vyskupas Grente, admirol. Lacare ir Jacques de Lacretelle. Vysk. Grente žinomas savo didele erudicija. Jo milžiniškas 8 tomų pamokslų rinkinys pasižymi ypatingu minties gilumu ir kalbos grakštumu. Adm. Lacare Didžiojo karo metu buvo prancūzų laivyno viršininku ir laivyno ministeriu. Jacques de Lacretelle literatūroje debiutavo 1920 m., išleisdamas *„La vie inqiète de Jean Hermelin"*, paskum parašęs *„Silbermann"*, *„La Bonifas"*, *„Amour nuptial"* etc. Ypač išgarsėjo dideliu romanu *„Haust-Ponts"*.

KATALIKIŠKAS ŽODIS PER RADIO

Per paskutinį „Pax Romana" (viso pasaulio studentų katalikų s-ga) kongresą ypatingai pabrėžtą spaudos, radio, kino ir teatrų reikšmė katalikų akcijos darbe. Esą, nūdieninis žmogus tik tomis priemonėmis arčiau prieinamas. Šalyse, kur panašios priemonės praktikuojamos, žmonių katalikiškasis susipratimas prašoksta atsilikėlius; ten ir organizuotumas stiprus ir dinamiškas. Jau girdime katalikišką žodį per U. S. A., Kanados, Austrijos, Belgijos ir daugelio kitų kraštų pirmaeiles radio stotis. Paskutiniu laiku radio propoganda stipriai reiškiasi ir Prancūzijoje. Taigi, būtų laikas ir mums sukrusti!

NELAIMĖ, KURIĄ KATALIKAI PATYS SAU UŽKROVĖ

Akivaizdoje kruvinų Ispanijos įvykių negalime nesusimąstyti. Pilietinis ispanų karas prašoko visus kitus lig šiol buvusius ir pasiekė kulminacinį punktą, kuris gali puikiai reprezentuoti katalikiško snaudulio pasėkas. Ispanų dvasiškija buvo perdėm archajiška ir nesusirūpinusi kat. akcija, kuri sunkiomis pastangomis vos tik 1909 m. įsikūrė. Per ją perėjo 400 susiformavusių drąsių asmenybių — jų tarpe 30 tautos atstovų, 3 ministeriai: Gil Robles, Salmos ir Luzia. Tačiau ta jaunoji karta neįstengė pajudinti senių žemvaldžių dvasiškių, kurie nekreipė dėmesio į organizacijos ir socialinio visuomenės būvio reikšmę tautos gerovei — jie nepažino laiko varijantų ir nepramatė tautinės katastrofos. Silpna buvo liaudies akcija *(Accion popular)*, dar silpnesnis moksleivijos organizuotumas, kas davė progos pasireikšti proto liguistumui — komunizmui, anarchizmui, visokiai autokratijai, kuri labai artima karštiems ispanams. Tautinis maras nesusilaukė sveiko katalikų pasipriešinimo. Tiesa, ispanai suprato klydę, bet klaidos atitaisymas atsiėjo kraujo. Ispanijos pavyzdys nūdien mus gali pamokyti. (Plg. *„La Vie Intellectuelle"*, 25 nr. 1936, *L'Action cath. en Espagne)*.

LATVIŲ RAŠYTOJAI

J. Akuraters ir K. Skalbe išrinkti tarptautinio rašytojų PEN klubo nariais. PEN klubui priklauso apie 60 įvairiausių tautybių rašytojų organizacijų. Garbės narių klubas labai mažai tepriima; žymiausi jų: Merežkovskis, R. Tagore, Meterlinkas, Ben. Croce ir kt. Toks išrinkimas lygus Nobelio premijai, tik su skirtumu, kad PEN nemoka premijų. Aku-

raters yra Latvijos PEN klubo pirmininkas.

KATALIKYBĖ PASAULIO SKAITLINĖSE

„Illustrazione Vaticana“ davė pasaulio tautų religinę apžvalgą skaitlinėmis. Šiuo laiku Europoje 202 mil. katalikų, 234 mil. krikščionių nekatalikų ir 31 mil. nekrikščionių; Š. Amerikoje gyvena 52 mil. katalikų, 85 mil. nekatalikų krikščionių ir 21 mil. nekrikščionių; P. Amerikoje — 72 mil. katalikų, 0,5 mil. nekatalikų krikščionių ir 1,5 mil. nekrikščionių; Azijoje — 17 mil. katalikų, 9 mil. nekatalikų krikščionių ir 970 mil. nekrikščionių; Afrikoje — 5,5 mil. katalikų, 9 mil. nekatalikų krikščionių ir 125 mil. nekrikščionių. Religijos pagal procentus pasaulio žmonijoje taip atrodo: katalikų 19%, Konfucijaus sekėjų 16%, Mahometonų 13%, Induizmo 12%, Buddos 10%, protestantų 9%, schizmatikų 7%, stabmeldžių 6%, laisvamanių 4% ir Izraelitų 1%. Nors skaitlinės rodo tik apvalų 350 mil. katalikų skaičių, bet jų priskaitoma ligi 406 mil., nes misijų ir kituose kraštuose statistika galutinai nesuvesta.

PRANCŪZAI, DIDŽIOJO KARO VETERANAI, PROTESTUOJA

„Kipa“ (Vatikano radio agentūra) praneša apie 5.000 Prancūzijos karių veteranų protestą prieš bedievių ir laisvamanių žygius sugriauti krikščionišką kultūrą. Protestas buvo tikras triumfo manifestas. Jame dalyvavo katalikai, protestantai ir žydai.

40 ŽYMIAUSIŲ ŠIŲ DIENŲ KATALIKŲ RAŠYTOJŲ

Savaitraštis „America“, paakintas „Webster College“, žinomos Jungtinėse valstybėse katalikų aukštosios mokyklos, savo skaitytojams paskelbė anketą išaiškinti 40 žymiausių šių dienų katalikų rašytojų. 15 iš tų 40 „nemirštamųjų“ turėjo būti amerikiečiai. Balsuojami buvo tik tie autoriai, kurie savo gyvenime ir veikime praktikavo kat. religiją ir kurie yra davę vertingų dailiosios literatūros kūrinių.

Iš neamerikiečių daugiausia balsų gavo: Hilaire Belloc, Jacques Maritain, Alfred Noyes, Henri Ghéon, Paul Claudel, Sigrid Undset, Christopher Dawson, C. C. Martindale, Sheila Kaye-Smilk, Giovanni Papini, Christopher Hollis, Arnold Lunn, Ronald Knox, Karl Adam, Maurice Baring, Padraic Colum, Johannes Jörgensen, Shane Leslie, Abbé Ernest Dimnet, D. B. Wyndham Lewis — didžioji dalis jų konvertitai! Be šių, paminėta dar 20 vardų, kurie taip pat daug balsų gavo, tarp jų Fraçois Mauriac, Etienne Gilson, P. Gemelli, Gertrud le Fort, Eric Gill ir kt. 15-ai garbės vietų, kurios paliktos amerikiečiams, išrinkti šie 11: Agnes Repplier, Mgr. Fulton Sheen, James M. Gillis, Francis Talbot, Theodore Maynard, Michael Williams, Schw. M. Madelev C. S. C., Williams T. Walsh, Helen C. White, Leonard Feency S. J., Mgr. Peter Guilday.

KINAS IR JAUNŲJŲ LINKIMAS IMITUOTI

„Osservatore Romano“ duoda Aire ir Dax vyskupo, Msgr. Mathieu, straipsnį apie kino ir jaunimą. Čia patiekiamos kai kurios įdomesnės straipsnio vietos: Visi žmonės, bet ypač jaunieji, turi stiprų palinkimą imituoti tai, kas aplinkui dedasi. Kristus, įspėdamas tuos, kurie piktina, turėjo galvoj taip pat tą žmogaus linkimą pamėgdžioti. Jis skelbė, kad pasaulyje papiktinimų visuomet bus, nes žmonija elgiasi pagal tą sekimo įstatymą. Labiausiai paskatina sekti pavyzdžiais paprastai tie žmonės ar įvykiai, kurie sugeba entuzijazmą sužadinti. Kad kino turi tokią galią, netenka abejoti. „Joks išradimas jaunime nesukelia tiek entuzijazmo kaip kino, kuris patiekia akiai aibes vaizdų ir ausiai gyvų žodžių ir dargi tokiu būdu, kad sudaro tikriausią gyvenimo iliuziją“. Jei kino, kaip dažnai atsitinka, yra tik biznierių ir atsakingumo nejaučiančių žmonių įrankis, aišku, jis turi tapti linkusiam visa pamėgdžioti jaunimui papiktinimu. Ypač dėl to, kad kino, kaip rodo patyrimas, daugumui lankytojų sudaro pavojų netekti individualybės. Garsinių judamųjų paveikslų jis yra pratinamas kartu su kino lankytojų mase galvoti, džiūgauti, kartu ir veikti. Atsparumo jėga, kuria vienas ar kitas dar priešinasi masės įtakai, pagaliau taip susilpnėja, kad tampa visai neveikli. Iš čia aiškėja, kodėl, pvz., amerikietiškos gangsterių filmos jauniesiems daro tokį gilų įspūdį. Gangsteriai atrodo jiems lyg karžygiai, kurie kine mus stebina ir kurių vaikišku žaidimu pradedama sekti. Išvada suprantama: saugoti priaugantįjį jaunimą nuo tokio kino, kuris jų linkimą imituoti gali palenkti pavojingon pusėn.

QUIS NUMEROS RECENSEAT?

Mercator quidam Scoticus ab adiutore suo, ut mercedem maiorem solveret, rogatus respondit:

Impossibile rogas etiam propterea, quia nescis, quam paulum labores. Annus 365 dies continet. Singulis diebus 8 horas dormis, quae simul sumptae 122 dies sunt: manent ergo 243 dies. Praeterea habes cottidie 8 horas liberas, quae 122 dies efficiunt[1], quibus quoque de 243 deductis[2] 121 restant. Annus 52 dies dominicas continet. Et illis de 121 detractis[2] 69 remanent. Omnibus sabbatis[3] post meridiem, ergo 52 dies dimidios, hoc est 26 dies totos, labore solutus es. Quibus quoque de 69 deductis 43 relinquuntur. Sed pergamus! Omnibus diebus post cenam[4] moram unius horae facis, quae 16 dies efficiunt. Restant adhuc 27 dies. Habes etiam 14 ferias[5] aestivas[5], quibus deductis 13 dies supersunt. Annus continet etiam 12 dies festos; quid ergo remanet? Unus tantum dies negotiosus, primus scilicet novi anni dies, cum taberna[6] est clausa.

Nunc autem pudeat te, quod mercedem maiorem rogare ausus es!

Adiutor Scoti venia petita diligenter porro laborabat.

Gutta

VOCABULARIUM SCHOLASTICUM OPPIDI KUPIŠKIS

A — initium carminis discipulorum: „A nota 2 libera nos Domine . . .“

Aeger — discipulus, qui nescit lectionem.

Ai — clamor discipulae cum milite ambulantis de[7] improviso[7] capellano viso.

Beatus — beatus discipulus, qui fugit in periculo.

Calcar — res admiranda puellis.

Certamen — panis cottidianus puerorum.

Damoclis ensis — calamus magistri pridie Calendas Martias (finis trimestris!).

Error — hospes discipuli ingratus.

Exul — homo infelix, aut discipulus classe expulsus.

Fuga — spes unica, si discipulus serius in urbe ambulat.

(Finis sequetur).

RISUM TENEATIS AMICI . . .

Iulius: Ioannes, scis, cur crassus[8] fieri non possis.

Ioannes: Age, cur non?

Iulius: Nam cibum calidum edere non potes!

Ioannes: Sed cur non possum cibum calidum edere?

Iulius: Nam tam longum collum habes, ut cibus refrigeretur[9], quamdiu in ventrem descendit.

●

Colloquium Calendis Martiis . . .

Antonius: Camelopardalis[10] fieri velim.

Georgius: Cur?

Antonius: Ne pater meus testimonio[11] meo scholastico viso aures meas attingere possit.

●

Correctio[12] institutionis publicae.

Consilium Internationale Discipulorum (breviter Cindi) Genavae edixit, ut dehinc in scholis disciplinis obsoletis[13] exclusis hae solae docerentur: 1. Omnia ludorum[14] gymnicorum[14] genera, 2. philatelia, 3. ludus latrunculorum[15], 4. ars fumatoria[16], 5. saltatio[17], 6. lectio[18] fabularum Romanensium, 7. lingua internationalis „Desperanda“, quam tamen nemo, nisi ipse vellet, discere deberet.

Quicumque cumulo[19] novo inter ceteros eminet, testimonio[20] maturitatis[20] statim accepto sine ulla mora civis academicus fit.

●

Paulus occurrens Stephano interrogat: „Quomodo delectatus es heri cena?“ Stephanus respondet: „Si ius[21] tam calidum fuisset, quam vinum, vinum tam vetustum fuisset, quam anser, anser autem tam opimus[22] fuisset, quam era[23] erat, omnia optima fuissent“.

AENIGMATA

1. Romani litteras suas et ita interdum finiebant: „Mitto tibi metulas; si vis cognoscere, vertas“. Cur?

2. *Vulturnus.*
Totum pone — fluit.
Tolle caput — fugit in armis.
Caudam aufer — volat.
Viscera tolle — dolet.

3. *De loco iucundo.*
ba, bra, cus, dor, her, lum, o, ro, sa, so, trun, um. Ex his syllabis vocabula forma, quibus haec significantur: 1. quod in agris, hortis, silvis invenitur; 2. quod florum proprium est; 3. flos et pulchritudine et odore suavissimo praestans; 4. pars arboris; 5. quae res iucunda arboribus densis paratur; 6. quod idem significat atque humus. Primae litterae horum vocabulorum locum nominant, ubi omnes illae res inveniuntur.

4. *Quadratum magicum.*

	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				

1 = coniunctio causalis;
2 = signum;
3 = voluptas aestiva;
4 = quod circa insulam est.
Terminus solutionum mittendarum: dies 7 mensis Aprilis.

Solutiones aenigmatum numeri II.

1. Mitto tibi (n)ave(m). 2. Te tero, Roma, manu nuda; date tela, latete. 3. ipse, pius, suus, esse; poma, odor, mora, arat. 4. acer, sero, ipse, nolo, unus, sine; primae litterae — asinus, deus ventorum — Aeolus.

Aenigmata dissolverunt: V. Janulytė (Biržai), S. Mickevičiūtė (Mažeikiai), Rasa (Jurbarkas), J. Spudas (Linkuva) et J. Žadeikis (Raseiniai).

Omnia fere menda[24] numeri I invenit *S. Mickevičiūtė* disc. VIII cl. (Mažeikiai), cui praemium — liber pulcher „Facinora puerilia, Max et Moritz“ — obvenit.

„DIRVOS“ B-VĖ,

kurį laiką patylėjusi, paskleidė pluoštą naujos literatūros, draugiausia jaunuomenei skirtos.

Aldona Kazanavičienė, Pavasario pumpurėliai. Iliustravo Antanas Kazanavičius. Tinka pradžios mokyklų knygynams. Eilėraščiai vaikams. 48 psl. 1,20 lt.

Aldona Kazanavičienė, Vaikai ir gyvulėliai. Tinka pradžios mokyklų knygynams. 104 psl. 1,80 lt.

J. O. Curwood, Šiaurės klajūnai. Vertė P. Sirutytė-Lastienė. 356 psl. 2,50 lt.

Johanna Spyri, Heida. Kaip ji naudoja tai, ko išmokus. Pasakojimas vaikams ir tiems, kurie vaikus mėgsta. Vertė Pr. Mašiotas. 160 psl. 2,50 lt.

Audrų Duktė, Šimtas tūkstančių. 3-jų veiksmų scenos vaizdelis. 32 psl. 1 lt.

T. Šuravinas, Karpyk. Spalvotų popierių karpymo pavyzdžiai vaikams. Dailus leidinys. 2,50 lt.

L. Ružemonas, Naujasis Robinzonas. Vertė T. Šuravinas. Tinka visų mokyklų knygynams. „Vyties“ b-vės leidinys. 276 psl. 3 lit.

Prof. F. Kemėšis, Mūsų išeivių jaunimo problema. Akademinio DULR skyriaus leidinys. 16 psl. 50 cnt.

Dr. P. Malakauskis, Dvi numirusių vietos — kapinės ir krematorija. 56 psl.

Corrigenda numeri 1 (Ian.): pro: „latinum“ lege „Latinum“; pro: „pervenit“ lege „pervenerat“; pro: „eis“ lege „sibi“; pro: „loca“ lege: „locum“; pro: „celebratur“ lege „celebrabatur“; pro: „rege coronabitur“ lege „coronabitur“; pro: „animallia“ lege „animalia“; pro: „calora“ lege „calore“; pro: „hiem“ lege „hieme“; pro: „Hodia“ lege: „Hodie“ et pro: „magistri“ lege „ad magistri“.

Corrigenda numeri 2 (Febr.): pro: „HEPDOMADIS“ lege „HEBDOMADIS“ et pro: „die mihi“ lege „dic mihi“.

---

[1]sudaryti [2]atimti [3]šeštadienis [4]pietūs [5]vasaros atostogos [6]krautuvė [7]netikėtai [8]storas [9]atvėsti [10]žirafa [11]liudijimas [12]reforma [13]pasenęs [14]gimnastika [15]šachmatai [16]rūkymas [17]šokiai [18]skaitymas [19]rekordas [20] brandos atestatas [21]sriuba [22]riebus [23]šeimininkė [24]klaida.

PIJAUS XI POPIEŽIAVIMO PENKIOLIKMETINĖS, VASARIO 16-JI IR ESTIJOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖ

paminėta visose mūsų gimnazijose ir aukštesniosiose mokyklose. Paminėjimus ruošė paskiri būreliai, padedami mokyklų vadovybių ir mokytojų. Skaityta referatų, savosios kūrybos, deklamuota poetų kūrinių, dainuota patrijotinių dainų, giedota giesmių ir vaidinta atitinkamų veikalų.

VASARIO 16-SIOS PROGA

latvių moksleivių žurnalas „Skolu dzive" atsiuntė „Ateičiai" lietuviškai parašytą sveikinimą, kurį šiame nr. ir spausdiname. Pats „Skolu dzive" vasario nr. pasveikino lietuviškai ir latviškai Lietuvos moksleiviją, įdėjo vieno Liepojos gimnazijos moksleivio eilėraštį „Lietuvai" (latvišką) ir Lietuvos vaizdų. Šiomis dienomis buvęs Rygoje mūsų bendradarbis ir tarpininkas su latviais p. Alfredas Antonis „Skolu dzive" nuvežė „Ateities" klišių (moksleivių darbų, kariuomenės gyvenimo, krašto vaizdų etc.), o „Ateičiai" iš ten parvežė panašių latviškų klišių. „Skolu dzive" šioje vietoje širdingai dėkojame ir džiaugiamės, kad pradėtas bendradarbiavimas jau dabar konkrečiai ima reikštis brolių tautų bendradarbiavime.

„ATEITIS" — „OPILASLEHT"

Minėdama Estų Nepriklausomybę, „Ateitis" užmezga draugingus santykius su estų moksleivija per jų žurnalą „Opilasleht". Tikime, kad šis bendradarbiavimas su aukštos kultūros tautos moksleivija mūsų moksleivijai bus naudingas, o taip pat ir Pabaltijo bendradarbiavimui reikšmingas.

MINUTĖ SU SKAITYTOJAIS

Mūsų skaitytojai ir būrelių valdybos teiraujasi, kokiomis sąlygomis galėtume dėti atvaizdus, nuotraukas. Pranešame, kad klišei padaryti mums reikalinga bent 5 lit. atsiųsti. Kas norėtų didėlesnį atvaizdą išvysti mūsų puslapiuose, turėtų ir pinigų daugiau siųsti.

ALYTUS

Dzūkų padangėj

21-II įvyko šaunus visuotinis eucharistininkų sus-mas. Kapelionas kalbėjo apie savitvardą, o po to linksmoji dalis, kinas — Ispanija pro epidioskopą. Eucharistininkai jau išleido 2-3 nr. „Švintančio Ryto". Moksleiviai juo patenkinti.

25-27.II buvo alytiškių moksleivių rekolekcijos, kurias vedė kun. S. Rimkevičius S. J. Baigiant rekolekcijas eucharistininkų valdyba įteikė rekolekcijų vedėjui dovanėlę — paveikslą su įrašu, kaipo savo padėkos ir nuoširdumo pareiškimą.

Kasmatė

BIRŽAI

Įspūdingos rekolekcijos

— II.22, 23, 24 d. įdomias ir turiningas rekolekcijas vedė Tėvas Venckus. Ypač buvo pabrėžiama krikščioniškas socialinio klausimo supratimas, komunizmo pavojus ir jaunosios katalikų kartos uždaviniai — gyvenimo atnaujinimas Kristumi . . .

Aitvarų rungtynės

— II.21 įvyko avio-modelistų aitvarų rungtynės. I-ją vietą laimėjo *Česl. Mockus* (VII kl.). Avio-modelistai dabar gimnazijoje yra dominuojantis būrelis, kuris gal labiausiai iš visų būrelių (Keistas reiškinys!) yra šelpiamas ir privilegijuojamas. O tuo tarpu . . . literatai nebeturi patalpų literatūros kabinetui. Tam skirtas kambarys atiduotas aitvarams susidėti . . .

Avio-modelistus globoja *direkt. J. Vosylius* ir *mokyt. P. Andrejauskas.*

Literatai čiūčia liūlia . . .

— Literatai, „diplomatiškai" liūliuojami, baigia užmigti. Rengia . . . rengia literatūros vakarą ir . . . dar dabar neaišku, ar išeis kas, ar ne.

— Vyresn. literatų laikraštėlis „Literatas" nr. 3 (įdomus ir turiningas) išeina šiomis dienomis.

Br. Javas

Klasės draugei

JADVYGAI TRUMPAITEI,

liūdinčiai dėl tėvelio mirties, reiškiame gilios užuojautos.

Kėdainių valst. gimnazijos VIII kl.

Brangioms draugėms

JADVYGAI ir ELENAI TRUMPAITĖMS,

netekusioms mylimo tėvelio, reiškiame nuoširdžios užuojautos

Kėdainų katalikai moksleiviai

JURBARKAS

Šį pusmetį kuopelių gyvavimą daugiau judina literatai ir istorikai. Literatai įspūdingai paminėjo Vasario 16, istorikai kukliai, bet gana įdomiai suruošė Estų Nepriklausomybės minėjimą. Į istorikų valdybą išrinkti *A. Padleskis* (V kl.), *Br. Zemliauskas* (VII kl.) ir *O. Endriukaitytė.*

— Ping-pongo turnyre puikiausiai pasirodė Va klasė. (Kas žaidė? *Red.*).

Akis

KAIŠIADORYS

Religinių būrelių sukaktuvės

II.21 progimnazijos ir amato mokyklos religininkai drauge paminėjo vienerių metų veikimo sukaktuves. Programoje pasirodė: *V. Raudeliūnas* su pranešimu „Moksleivio gyvenimas", *A. Sodonis* — „Į gyvenimą žengiant", *J. Jacevičius* — „Moksleivis ir religija", *A. Alkovikas* — „Moksleivis ir visuomenė". Savosios kūrybos paskaitė *V. Matačiūnaitė* ir *A. Velička.*

Sukaktuvininkus sveikino kiti būreliai. O patys religininkai pasveikino J. E. vysk. J. Kuktą.

Rimgaudas

S. KALVARIJA

Ping-pong turnyras

II.13 progimnazijos stalo meisteriams išaiškinti buvo suruoštas turnyras. Tris pirmąsias vietas laimėjo: *V. Matulevičius, V. Teiferis* ir *G. Gutmacheris.*

Paminėtas Basanavičius

II.25 kartu su Tautos šventės minėjimu paminėtas ir dr. J. Basanavičius. Minėjimą pradėjo p. Direktorius. Pranešimus skaitė: *A. Kalinauskas, A. Strazdas* ir *V. Matulevičius.* Eilėraščių skaitė: *G. Gladaitė, Z. Micevičiūtė* ir *L. Čižauskaitė.* Su Basanavičium ir jo darbais supažindino: *V. Tekorius ir A. Trečiokaitė.* Dainavo šaulių ir mokinių chorai.

Kacas Laibas

KAUNAS

Jaunieji literatai užsigavėjo

II.9. Šv. Zitos salėje buvo šaunus jaunųjų literatų užsigavėjimas — literatūros vakaras su meniška programa.

Stud. Stasiukaitis atidaro sceninę dalį, pasveikindamas atvykusius garbinguosius svečius: *prof. Pakštą, dvigubą literatūros laureatą poetą Bern. Brazdžionį* ir kt.

J. Jakimavičius skaito novelę, kuri nuskambėjo gana nuotaikingai. Pasirodo *Kazys Karuža* su eilėraščiais. Eilėraščiai nuotaikingi ir spalvingi. *Bronius Kulys* savo feljetoniška novele susilaukia publikos simpatijų. *Leon. Narbuto* eilėraščiai skamba religiniais ir meilės motyvais. *Eug. Matuzevičius* skaito eilėraščius . . . Publika ploja, reikalauja dar paskaityti. Scenoje vėl pasirodo Matuzevičius. Su pakeltu ūpu perskaito „Gimnazisto prisipažinimą". Literatūrinė dalis baigiama.

Tamošauskaitė gražiai ir plastiškai pašoka baletą.

J. Bijūnėlis

KĖDAINIAI

Istorikų būrelio veikla

Šiuo metu iš gimnazijoj veikiančių būrelių veikliausias yra istorikų būrelis. Be nuolatos rengiamų paminėjimų, būrelis plačiai išplėtė savo veiklą ir už gimnazijoj sienų. Gruodžio mėnesį kartu su mažeikiečiais istorikais padarė istorinį trečiųjų teismą tema lietuvių-lenkų unijos. Vasario 16 d. proga Talino Gustavo Adolfo gimnazijai pasiuntė referatą apie Lietuvą vokiečių kalba. Referatas džiaugsmingai sutiktas. Estijos nepriklausomybės minėjimui būrelis gavo iš tos pačios gimnazijos 5 rašinėlius. Iš jų trys perskaityti minėjime. Vertė Br. Petrusevičius, Bliumaitė ir J. Gulbinas. Taip pat susirašinėjama su Marianopolio kolegijos moksleiviais. Būreliui vadovauja S. Sėlenas, globėjas p. Sužiedėlis. Ateity mano surengti ekskursiją į Mažeikius ir Latviją.

KYBARTAI

Mūsų klasėse

Penktokės — tie „malonūs" sutvėrimai — didelės šposininkės. Daugiausia

pasireiškia „biednoji trupė“, dėl kurios išdaigų tenka kartais nukęsti visai klasei.

Vyrai — kariškai nusiteikę, todėl kiekvieną rytą susidėję po centą perka „Aiduką“ ir seka Ispanijos įvykius. Kariškai nuotaikai palaikyti per pamokas yra rengiamos šaudymo rungtynės, per kurias visą savo galią parodo „aviatorius“; jis, žinoma, daugiausia ir nukenčia.

VI. Merginos labai skundžiasi šalčiu, todėl apstoję pečių duoda jam daugiau šilimos, ne kaip jis joms. Mat, kažkodėl „diedukas“ pagaili įdėt į jį malkų.

Vyrai yra geri „džiu-džistu“ meisteriai ir visą savo išmanymą išmėgina ant penktokų kailio. Tik gaila, kad, vos tik pasirodžius „Achilui“, jų pasisekimas tuojau baigiasi. Jis vienu rankos mostelėjimu išsklaido visą „susirinkimą“, nors šeštokai miklumu nori prilygti japonams.

VII. Vyrai ruošiasi atidaryti cirką, kuriame geriausi egzemplioriai bus jie patys. Tikimasi, kad daugiausia pelno duos dviejų su viršum metrų milžinas ir greta jo pastatytas „mikrobas“, kuris vos metro tesiekia.

VIII. Būsimos abiturientės ruošiasi padaryti „stebuklą“ — gerai išlaikyti egzaminus ir kogreičiausiai nusimesti sunkiąją mokslo naštą.

Vyrai, pastatę ūsus ir pašiaušę barzdas, „Tarzano“ vadovaujami, per pertraukas veda smarkias kovas dėl būvio; panaudojami moderniškiausi ginklai: koteliai, liniuotės, kreidos šmotai ir dieduko atnešti angliai su pagaliais.

Špokas

KRETINGA

Pypkės teismas

Pranciškonų gimnazijos „Misionierių“ būrelis, vasario 28 d. surengė pypkės teismą. Kadangi byla aktuali, tai ir susidomėjimo būta didelio. Mokinių ir šiaip žmonių buvo pilna salė. Teismui pirmininkavo mokyt. Povilonis. Kaltino *S. Mikalauskas* (7 kl.) ir *P. Lokoševičius* (5 kl.). Kaltinamosios medžiagos turėjo gražios, bet nesugebėjo jos kaip reikiant panaudoti, todėl 7 kl. mokiniai *S. Vilys* ir *Pr. Švambarys* daugelyje vietų prokurorus sukirto.

Tremtinys

KUPIŠKIS

Mūsų mokyklos gyvenimas įvairumų irgi nepavydi: retkarčiais aplankome kariuomenės kino, rengiame visokiausius minėjimus, skaitome savo kūrinius ir t. t. Ir būreliai visu smarkumu griebiasi darbo. Štai, religinis b. susirinkimų paįvairinimui nutarė įvesti teismus (artimiausiu laiku numatomas „moksleivio teismas“), o literatai stengiasi pradėti bendradarbiauti (ekskursijomis) su kitų gimnazijų literatais. Skaitome daug laikraščių. Ypač „Ateitį“ mėgstame. Juk „Ateities“ beletristika, poezija įdomiausi A. Sušinsko straipsniai ir visa kita mums visada graži dovana.

Boks Tengo

LINKUVA

— Kun. Alf. Sušinsko vedamos rekolekcijos buvo vasario 18, 19, 20 dienomis. Vedėjo giliomis mintimis ir jų moderniška išreiškimo forma mokiniai (žinoma, ir mokinės!) nepaprastai žavėjosi. Vedamoji rekolekcijų mintis „Moksleivio širdis, kokia ji bebūtų, — Kristui!“ Atsidėkodami rekolekcijų Vedėjui už vargą ir pasišventimą, mokiniai karštai pasimeldė. Baigiant rekolekcijas, II.20 po paskutinės konferencijos, įvyko religinio lavinimosi būrelio suruoštas pop. Pijaus XI 15 m. popiežiavimo sukaktuvių minėjimas, kuris buvo sujungtas su rekolekcijų Vedėjo išleidimu ir jam padėkos pareiškimu. Po pritaikintų minėjimui paskaitų bažnytinis choras sugiedojo „Sanctus“, „Benedictus“ ir „Tu es Petrus“.

— Vasario 13 d. literatų būrelis paminėjo rusų poetą A. S. Puškiną. Mokyt. Vadeikis A. S. Puškiną įvertino. Jo gyvenimą vaizdžiai nupasakojo *Alb. Paltarokas* (VIII kl.), o išsamią raštų apžvalgą padarė *Em. Šešeikaitė* (VIII kl.). Be to, buvo padeklamuoti keli jo eilėraščiai, k. a., „Licinijui“, „Sodžius“, „Pranašas“, „Paukštelis“ ir kt.

Šiluvis

MARIJAMPOLĖ

Marijonų gimnazija

II.16 visi sugužėjom į gimnazijos salę... Visi choristai petys į petį sustojo prieky ir gražiai, su mokytoju Lavicku pryšaky, padainavo. Po to — paskaita, kurią skaitė Marijonų provincijolas kun. Petrauskas. Meno daly: eilėraštį „Vilnius“ skaitė *Didvalis* (III kl.), *Vaičiulis* (VIII kl.) deklemavo „Nepriklausomybę atgavus“. *Karpavičius* (VI kl.) paskaitė dar keletą kitų eilėraščių. *Garšva* (VIII kl.) skaitė referatą apie Dr. Joną Basanavičių. Minėjimo nuotaika puiki.

Vyturėlis

MAŽEIKIAI

— Iškilmingai minėjome Tautos šventę Taja proga Dobilės (Latvijoj) gimnazija atsiuntė mums gražią sveikinimo

telegramą. Be to, daug mokinių Tautos Šventės proga atliko išpažintį ir priėmė Šv. Komuniją.

— Vasario 19 d. religininkai suruošė puikų Popiežiaus Pijaus XI-tojo 15-kos m. popiežiavimo sukaktuvių minėjimą. *Švažaitė* iškėlė to minėjimo reikšmę. *Bendoriutė M.* skaitė referatą, kuriame buvo nagrinėjama, ką davė Bažnyčiai mokslas ir menas. Gerb. kun. dr. Olšauskas papasakojo savo įspūdžius, kurių jam teko patirti besimokant Romoje. Jis vaizdžiai papasakojo, kaip atrodo Roma, Vatikanas ir, pagaliau, pats Popiežius Pijus XI.

— Literatai suruošė jau 7-tą sus-mą. Ponas Direktorius laikė įdomią paskaitą: „Lyrika!" Buvo nagrinėjama A. Miškinio ir K. Zupkos lyrikos kūriniai. Ž. Mickevičiūtė recenzavo „Brolius Domeikas". Nuspręsta, kad veikalas šalia gražių pliusų turi ir kai kurių minusų. O vasario 17-tą dieną literatai, savo Globėjo — pono Direktoriaus kviečiami, susirinko pas jį ir čia jaukiai išklausė per radio transliuojamą literatūros vakarą.

Andrius Vaivara

PANEVĖŽYS

Amatų mokykla

Nors apie mus spaudoje ir mažai girdėti, bet ir mes esame gyvi ir krutame neblogai. Darbo turime užtektinai, visą dieną dirbame mokykloj, bet jėgų dar lieka ir organizaciniam darbui. Kur tik pasisuk, visur užkliūsi už organizuoto mokinio. Pirmoj vietoj stovi religinis būrelis, vadovaujamas kap. kun. Juškos. Pusė visų mokinių yra šio būrelio nariais. Taip pat gerai veikia ir meno kuopelė, globojama mok. p. Grytės.

J. Vasaris

Vyrų gimnazijoj sąskrydis

Pasirodė 4-ių gimn. literatūrinės jėgos. „Lindės-Dobilo" meno kuopa I.30 surengė lit. vakarą, į kurį buvo pakviesta: Biržų, Pasvalio, Rokiškio, Šiaulių, Utenos literatai. Biržai ir Pasvalys dėl kaži kokių priežasčių neatvyko. (Čia noriu šnypštelį biržiečiams į ausį. Biržiečiai, jeigu jūs būtumėte žinoję, kaip laukė jūsų kai kurios... Ne, dauguma... Tikrai, pėsti būtumėt atėję, jeigu negalėjot važiuoti. O vienok jūsų nesulaukė!...). Rokiškį atstovavo *Čerepaitė* ir *Kozulis*. Šiaulius — *Neverauskaitė* ir *Kudžma*, — kurio gana nuoširdus eilėraštis „Motinai" ypač visiems patiko. Uteniškės buvo atvykusios net 6 ir vienas iš vyriškos giminės. Kūrybos skaitė: *Misevičiūtė* ir *Zabulytė*.

Patys panevėžiečiai-tės puikiai pasirodė. Iš mergaičių stipriausia literatė *E. Gabulaitė*, be to, dar debiutavo: *Aukštikalnytė* ir *Karvelytė* — debiutantės parodė taurinčios gana lengvas plunksnas ir ateity daug žadančios.

Vargais negalais sulipdėm lit. konkursą. Apvainikuotieji: *Aukštikalnytė* (VI) ir *Šilas* (VII).

Vyresnėse klasėse „Ateitį" skaito įvairių tautybių ir tikybų mokiniai. Kai kuriose klasėse net po 30 egz.

Temisto

PASVALYS

Gyvenimas skrenda,

o ir pasvaliečiai nuo jo neatsilieka. Antai, II.14 Religinio Auklėj. būrelis šauniai paminėjo Šv. Tėvo Pijaus XI 15 m. popiežiavimo jubiliejų. Iš rimtosios dalies programoje buvo kapeliono kun. V. Balčiūno kalba ir *J. Patkauskaitės* (VII kl.) referatas „Popiežius ir Lietuva". Minėjimas buvo paįvairintas eilėraščiais ir giesmėmis. Gražiai padeklamavo *F. Arlauskaitė* (VIII kl.) ir *A. Taločka* (III kl.). savosios kūrybos paskaitė *A. Šatas* (IV kl.), o gimnazijos choras gražiai sugiedojo keletą giesmių. Minėjimas praėjo gyvai, sklandžiai.

II.25-27 buvo pasvaliečiams moksleiviams rekolekcijos. Vedė malonusis Jaunimo Vadas kun. A. Sušinskas. Rekolekcijos praėjo labai jaukiai, maloniai ir moksleivių dvasią atgaivino, pakėlė.

Žygūnas

RAMYGALA

Nors mes „Ateityje retai kada pasirodome, tačiau nemanykite, kad mūsų jau nebėra gyvųjų tarpe! Ne, mes krutame ir dar šį tą dirbame.

Raudonkryžininkai (J. R. K. būrelis) nutarė suruošti po Velykų viešą vakarą, kurio pelną paskirs rengiamai pavasarį į Kauną ekskursijai. Turėdami kasoj nemaža pinigų, nutarė padėti 2 iš provincijos neturtingiems draugams užsimokėti už mokslą. Tik bėda, kad dalis valdybos negali nutarti, kam ta pašalpa reikalinga.

Mylimiausi ir labiausiai skaitomi mokykloje laikraščiai, tai „Ateitis" ir „Ateities Spinduliai". Juos ima ir skaito ne tik skutą ūsus V ir VI-kai, tačiau ir pipirai I-kai. Mat, jiems labai patinka kun. Alf. Sušinsko straipsniai.

Pikuolis

RASEINIAI

Už Vilnių ir vilniečius

II.13 filosofai-pedagogininkai sušaukė protesto susirinkimą dėl Vilniaus. Dalyvavo gimnazijos, būrelių ir skautų atstovai. Būr. pirm. *K. Ambrozaitis* paskaitoj apibūdino Vilniaus lietuvių apgailėtiną būklę ir smurtišką lenkų politiką. *Kosmauskas* iškėlė dabartinę Vilniaus reikšmę lietuviams ir lenkams. Atstovai pareiškė protestą lenkams. Susirinkimas paskelbė rezoliuciją, kurioj sveikinami pavergtieji broliai ir sesės lietuviai ir reiškiamas protestas nežmoniškam lenkų elgesiui.

II.20 religininkai suruošė popiežiaus Pijaus XI 15-os metų popiežiavimo sukakties minėjimą, programoj: *Kosmausko* ir *Daugėlos* referatai apie popiežių, kun. kapel. P. Durasevičiaus, asmeniškai mačiusio popiežių, įdomus žodis, deklamacijos ir smuikų duo *(St. Ambrozaitis* ir *St. Atkočaitis).*

K.

LAIŠKAS „ATEITIES" REDAKCIJAI

Didžiai Gerbiamasai p. Redaktoriau!

Teikitės neatsisakyti įdėti artimiausiame „Ateities" numery, kas seka. Tamstos redaguojamojo žurnalo š. m. 1 nr-je kažkoks Žėrutis, gal ir gerų norų, bet neapdairus vyras, tarp kitko, ėmė ir užsipuolė Rokiškio gimnazijos orkestrą ir bažnytinį chorą. Kadangi man atrodo, kad jis tai padarė neapgalvotai ir be pakankamo pagrindo, matau reikalo teisybės vardan korespondencijos sudarytąjį įspūdį modifikuoti. Juoba, kad niekas kitas tų dalykų negali geriau žinoti, kaip mokinių bažnyčios rektorius.

Dėl orkestro štai kas reikia pasakyti. Bažnyčios chore (viškose) yra tiek maža vietos, kad tenai vos išsitenka giesmininkai. Orkestras sutalpinti bemaž neįmanoma. O kai dėl choro, tai jis gieda beveik visuomet. Išimtį sudaro reti atsitikimai, kada muzikos mokytojas suserga arba būna išvykęs. Jei kalbėti apie repertuaro platumą bei įvairumą, tai čia tenka atsiminti, kad be choro neapseina jokia gimnazijos iškilmė, jokia šventė, jokis žymesnių asmenų apsilankymas ir kita. Tiems visiems dalykams tenka ruoštis. O šie pasirengimai sudaro labai daug darbo. Bažnytiniam repertuarui per tai palieka gal ir mažiau laiko. Bet dėl to dar netenka bet kas įtarti bloga valia ar apsileidimu.

Be abejo, idealo bažnytinis Rokiškio gimnazijos choras dar nėra pasiekęs. Betgi sakoma, kad jau pasiektasai idealas būk jau nustojąs būti idealu ... O antra vertus, kaipo ilgametis šios gimnazijos kapelionas, konstatuoju, kad kaip tik pastaraisiais metais, lyginant su praeitim, yra padaryta kalbamojoje srityje žymi pažanga, ir yra vilčių, kad ji pragresuos.

Rokiškis, 1937.I.26.

(pas.) *Kun. L. Gižinskas,*

Rokiškio mokinių bažnyčios Rektorius ir Kan. Tumo-Vaižganto v. Valstybinės gimnazijos Kapelionas

ROKIŠKIS

Kultūrinis gyvenimas

II.14 buvo suruošta Popiežiui Pijui XI pagerbti iškilminga Akademija. Į Akademiją atsilankė vyr. Inspektorius prie Šv. Ministerijos p. M. Kviklys (buv. direktorius), gimnazijos pedagogai, miesto inteligentijos ir moksleiviai. Akademiją atidarė direkt. p. J. Janulionis. Vyrų choras pagiedojo popiežiaus himną „Tu es Petrus". Pijaus XI biografiją skaitė *Al. Indriūnaitė.* Referato mintis: O, kad pasaulis vykdytų Pijaus XI šūkį „Pax Christi in regno Christi", privertė visus susimąstyti. Pijaus XI darbų ir svarbesnių minčių apžvalgą padarė *Vyt. Majauskas.* Referato žodžiai: Gimnazija išsiilgusi Kristaus!, daugelio moksleivių širdyse pynėsi su šūkiu: Omnia instaurare in Christo. Deklamavo: *B. Matulevičius* — Maironio eil. „Roma", *St. Lingytė* — Bern. Brazdžionio: „Kas esi?", „Procesija į Kristų" ir „Regėjimas", *Al. Kalpokas* — F. Kiršos „Golgotą". Chorai: vyrų, mergaičių ir mišrasis pagiedojo giesmių. Kun. kap. L. Gižinskas referavo apie popiečių vaidmenį istorijos eigoje. Akademija baigta kun. dek. L. Žitkevičiaus žodžiu ir Tautos himnu.

Žėrutis

ŠIAULIAI

Pagaliau ir pas mus šachmatininkai susiorganizavo ir jau II. 19. globėjas mok. Levickas sušaukė pirmą susirinkimą. Nors į susirinkimą atsilankė gan nedaug mokinių, bet čia svarbiau kokybė ne kiekybė. Išrinko valdybon: *Gabrijolą* (7b), *Milešką* (5k) ir *Stanislovavičių* (6b), kuri pasirodė labai veikli. Jau net spėjo pravesti rungtynes reprezentacinei gimnazijos komandai sudaryti. Geriausia iki šiol laikosi *Freimanas* ir *Mileška,* nepralošę nė vienos partijos. Kas gi žino, gal ir iš mūsų bus meisterių!

Tačiau nė vienais susirinkimais pas mus taip mokiniai nesidomi, kaip litera-

tų. Paminėtinas II. 28 susibūrimas. Punkt 4 val. p. p. jau poet. St. Anglickis kalba apie: „Estetinę mokyklą mūsų naujoj poezijoj“. Bet mokiniai buvo taip išvargę nuo trimestro baisybių, kad nei poet. St. Anglickio tema, nei *Zig. Šimkaus* (5a) lirika, nei *Genės Neverauskaitės* poezija nesulaukė kritikų. Tik kiek plačiau buvo panagrinėta *Bir. Čekanauskaitės* novelė: „Saulės ir Rūpintojėlio palaima“.

Apči!

Džiaugiamės kapelionu

Mūsų naujasis kapelionas mums padarė labai gerą įspūdį. Nuo šio laiko tikybos pamoka pasidarė įdomiausia, nes kun. Lapė kuogeriausiai ir kuovaizdžiausiai paaiškina ir duoda labai įdomių pavyzdžių. *Vėjelis*

Mokytojų seminarija

Kraštotyrininkai kruta, kiek jėgos ir laikas leidžia. Vasario 21 d. buvo sušauktas sus-mas, kuris gan gyvai ir įdomiai praėjo. Sus-me nutarta išleisti savas laikraštėlis, ir išrinkta tam laikraštėliui leisti komisija. Sveikintinas pasiryžimas! Bus proga pasireikšti jaunoms jėgoms, kurių, atrodo, yra nemaža. Iki šiol tos jėgos turėjo būti paslėptos, nes, išskyrus kraštotyrininkus, jokių būrelių nebuvo, taigi ir jaunieji literatai neturėjo progos savo jėgas išmėginti. *Ekra*

ŠVĖKŠNA

Penktadieniais drauge su kapelionu bažnyčioje vaikščiojame kryžiaus kelius.

Eucharistininkai II. 14. suruošė šv. Tėvo minėjimą. Čia iš eucharistininkų pasirodė: *K. Norvila* su savo pusės kilometro ilgumo referatu, *C. Stasys* pasmuikavo, akompanuojant *T. Miliauskaitei, J. Karmazinaitė* parodė savo sopraną „Ave Marijoje“ ir kit.

Vasario 16 d. Nepriklausomybės šventės proga buvo pavogti iš Parnaso „laurai“, kuriais tą dieną buvo „apvainikuotas“ gimnazijos rašinių konkurso II-sios premijos laimėtojas *St. Ruškys* (VIII). Pirmoji premija ir dar „tankesni laurai“ paliko neišvydę savo savininko, nes konkurse iš viso dalyvavo tik lygiai vienas rašinys, kuriam ir buvo be jokių varžybų paskirta antroji premija. Be tik poetiškiems rašytojams suprantamų, „laurų“, laureatas dar gavo 4 geriausias 1936 m. premijuotas knygas.

Švilpa

TELŠIAI

1937. II. 18. 19. 20. rekolekcijos. Jas vedė kun. Andruška. Rekolekcijos praėjo labai gražioj nuotaikoj. Net ir tie, kurie jaučiasi esą nereikalingi savo dvasioje susitelkimo, atėjo į visas konferencijas ir šeštadienį atliko išpažintį. Sekmadienį, per mokinių mišias, visi mokiniai, neišskyrius nė vieno, priėjo šv. komunijos. Mačiusieji tuo labai pasidžiaugė.

1937. II. 25. išėjo literatų būrelio laikraštėlio „6 Žarų“ 3 numeris. Jame daug gražių dalykėlių, nors eilėraščių tik du. Šiaip visas numeris paskirtas daugiau juoristinio pobūdžio rašinėliams. (Kodėl mums neparodote? *Red.).*

Literatas

UKMERGĖ

„Mažeikiuos pašventinti nauji gimnazijos rūmai“, matom kino kronikoj; „Kėdainių gimnazija persikėlė į naujus rūmus“, „Panevėžio gimnazijos rūmai iš pagrindų remontuojami“, skaitom laikraščiuose. Matom, skaitom ir tų rūmų gyventojams pavydim. Ir kaip nepavydėsi ... Mūsų gimnazijos dalis yra buvusiam vienuolyne, o kitus rūmus tenka nuomuoti, kurie, nėr ko ir kalbėti, gimnazijai visai nepritaikyti. Sąlygos mokytis labai nepalankios: klasės mažos, suolai carų palikimo. Bet, kaip girdėti, šią vasarą pagaliau ir Ukmergėj pradės naujus rūmus statyti. Dabar visi apie tai tik ir tekalba ir išsižioję statvmo laukia.

Keletas šeštokų ir penktokų norėjo pasipraktikuoti monterių amate. Sugadino gimnazijoj elektrą ir norėjo vėl sutaisyti, bet nebepavyko: lengviau griauti, ne kurti. Taigi, betaisant elektrą, nučiupo direktorius ir... finalas: sumažintas elgesys... Nukentėjusieji dabar gavo monterių vardą ir, kaip Don Kichotas nuo riterių romanų, taip jie nuo monterystės amžiams atsižadėjo. *Juras*

UTENA

Vyrų diena ir popiežiaus minėjimas

— II. 21. Moksleiviai vyrai, kun. kapeliono ir kiekvienos klasės išrinktų atstovų iniciatyva, žengė tikrai vyrišką žingsnį. Iš vakaro visi priėjome išpažinties, o sekmadienį visi organizuotai dalyvavom mokinių pamaldose, užėmę, kaip ir visada vyrams priderėtų, vidurį bažnyčios; per mišias giedojo vyrų choras; išklausėme kun. kapelionio pamokslėlio, kaip tik tai dienai pritaikyto, ir, svarbiausia, priėmėm į savo širdis mūsų jaunų Vadovą — Kristų. Vakare susirinkom į gimnaziją. P. mok. K. Žievys skaitė turiningą paskaitą „Religijos vaidmuo brėstančio jaunuolio gyvenime“. Ne vieno moksleivio, pergyvenančio Tiesos ieškojimo perijodą, šir-

dyje, turbūt, pasiliko šv. Augustino žodžiai: „Nerami, Viešpatie, mano siela, kol neatsilsės Tavyje“. Toliau P. Kemėšio (V kl.) referatas „Pijus XI“, kuris *Pr. Cepėno* gyvai paskaitytas paskatino ir mus kilti į dvasios aukštumas. B. Leišio (VII kl.) referatas „Pijaus XI-jo mintys apie auklėjimą“ supažindino mus su to žilagalvio Bažnyčios vairuotojo mintimis jaunuomenės ugdyme. Meninėj daly: *Sližys* ir *P. Vyžintas* padeklamavo po vieną religinio turinio eilėraštį. *M. Namiko* ir *A. Pelakausko* vienu balsu „Jei širdį tau skausmas“, *M. Namiko, A. Pelakausko, A. Kisieliaus* ir *Rastenio* duetas (dviem balsais) „Prie kryžiaus skubėki“. O pabaigoj kun. kapeliono solo „Ave Marija“. Dar po to per epidijoskopą parodyta paveikslų iš Pijaus XI-jo gyvenimo.

Meldų Meldūnas

Iš literatų fronto

II. 13. buvo literatų susirinkimas. *A. Šereika* (VIII kl.) skaitė referatą apie simbolizmą. *A. Misevičiūtė* (VIII) ir *K. Baleišytė* (VII) paskaitė savo kūrinių. *V. Dambrava* papasakojo apie Panevėžio literatūros vakarą. Tik blogai, kad nariai per einamuosius reikalus perdaug gerai jautėsi, davė netaktiškų pasiūlymų.

Dobilo žiedas

VILKAVIŠKIS

Vasario tryliktąją išėjau pasivaikščioti. Žiūriu — kad lekia, tai lekia viena septintos klasės „uogelė“.

— O kur taip skubini, dūšia? — paklausiu.

— Argi nežinai?! — suriņka nustebusi, šiandien mergaičių ping-pong turnyras. Greitai einam, nes jau ir taip pasivėlinsim.

Įbėgę į salę radome didžiausį „rankų bildesį“, kuris buvo skirtas *Ot. Kuprionytei,* laimėjusiai pirmąją vietą, *Eg. Peškaitytei* — antrąją ir *Ren. Jackevičiūtei* — trečiąją. Nutilus triukšmui, bendrakeleivė patempė mane už rankovės:

— Gal nueisim į literatų sus-mą? Dabar jis tuoj įvyks.

— Kur gi ne, eisim — sakau.

Nudūlinam iš antro aukšto žemyn. Čia jau radome beveik pilną klasę „gyvybės“. Sus-me pirmiausia kalbėjo būrelio globėjas apie kūrėjo savybes. Po to išgirdome *K. Bradūno* referatą apie Miliauską-Miglovarą. *K. Bradūnas* ir *J. Švabaitė,* be to, paskaitė eilėraščių, Žemaitės novelę, ir *V. Natkevičius* „Brolių Domeikų“ recenziją.

Mak.

Eucharistininkai veikia normalia, nusistatyta tvarka. Ir be to sugeba dar įį tą nuveikti. Štai, 14 d. po pamaldų suruošė plačiausią Pijaus XI vainikavimo sukaktuvių minėjimą. Apie šį mums brangų Senelį įdomiai papasakojo eucharistininkų Globėjas. Po to buvo tokia plati programa, kad čia visko išpasakoti neįstengsiu, o ir p. Redaktorius tiek vietos neduos. Minėjiman atsilankė ir gimnazijos Inspektorius p. Palekas.

Korespondentas — 25

REDAKTORIUS ATSAKO

Vargdieniui. Rašymo būdą pasirinkai įdomų, originalų, ritmą valdai, bet forma, ypač stilistinės priemonės, senyvi. Net daiktavardžius su daiktavardžiais nuolat rimuoji.

Uosiui. Esi jaunas, o rašai apie praėjusią jaunystę, todėl gal ir išėjo neišgyventa ir nenuoširdu—beveik dirbtina. Nežinau, kaip sekas tada, kai rašai apie sau žinomus dalykus.

Z. Juškaitei. Turi klusnią plunksną. Tačiau „Laimė“ tėra, gali sakyti, rašinys apie dvi drauges. Beletristikoj gi nepakanka tik iš išorės charakterizuoti ką nors, o leisti parodyti savo sielą mintimis, žodžiais, darbais. Eilėraščiai labai senos formos. Matyti, jaunųjų poetų neskaitai ar nepasistebi.

Pra-Žo. Tas pats, ką ir draugei prieš patį. Tik Paties eilėraščiai daugiau į prozą nusidavę. Proza — surimuota.

Confortable. Labai ištęsta Paties jumoristika. Kiti, žiūrėk, kaip suglaudžia.

Rd. Į „Kreiv. šypsenas“ surinkai gana negyvenimiškus posakius. Pasižvalgyk atidžiau!

Kaszino. Dėl vietos stokos Patį šiuokart nuskriaudžiau. Užtat 4 nr. atlyginsim.

Vėjeliui. Tikrai per vėlai pas mus atputei. Kas paseno nebegalėjau įdėti. Lauksim.

Žalvyriui. Pats gal ir nuosaikiau parašei už drg. Švilpą, tačiau jis daugiau faktų mini.

Visą glėbį dėl vietos stokos netilpstančių atsakymų įdėsim 4 nr.

Svyruonėliui. Plunksną valdai. Bendradarbiauk.

Virvyčiui. Žiūr. Atgaivintojui.

Mikei optimistui. Gerai rašai, bet kai ką pats Panevėžys aprašė, o muzikų susirinkimas jau labai seniai buvęs.

Pušiai. Meldų Meldūnas tiksliau ir smulkiau aprašė.

Emkai. Jei „J. Liet.“ Vilkaviškio korespondentas jumoro nesuprato, apie „Negęstantį židinį“ rašydamas, tai jis tuo labiau nesupras rimto žodžio. Užtat polemikos nedėsime.

Bronė Buivydaitė, „Auksinis batelis" apysaka. Sakalo leidinys. 200 psl. Lt. 2,50.

Autorė vaikų literatūroje pasirodo su ketvirtuoju dalykėliu. Šį kartą jai teko laimėti Sakalo 500 litų premiją.

Paprastai pas mus įprasta matyti vaikų literatūroje užburtus pasakų pasaulius, įvairius džiunglių nuotykius ir t. t., bet šioje knygoje autorė perdėm lietuviška. Pas mus viskas paprasta, nėra debesis skiriančių kalnų, bekraščių ežerų, didelių žvėrių; mūsų žmonės daugumas žemdirbiai, kartais net suvargę. Todėl paprastumas mums savas, ne svetimas. Šioj knygoj rašytoja mums rodo, kaip mažyčiam Aušros miestelyje gyvena našlė su savo sūnumi Petriuku. Petriuko gyvenimas išpintas vaikiškomis „nuodėmėmis", atgailomis, dūkimais.

Pati pagrindinė idėja — amatų vertė, iškyla tik veikalo gale. Petriukas, baigęs pradžios mokyklą, išmoksta batsiuvio amato ir atidaro savo dirbtuvę — „Auksinį batelį". Jam darbas gerai sekasi ir laimingai gyvena. Į šitą upę susibėga mažosios idėjos: Dievo, tėvų ir gamtos meilė, mokslo troškimas, darbo nauda ir t. t.

Pagrindinis veikėjas — Petriukas Bureika. Vaiko ir beaugančio idealas. Visada klauso motinos, nors ir pramislus yra. Myli gamtą, paukščius, gyvulius. Stropiai dirba, nenusigąsta pavojų. Užaugęs rūpinasi motina, sąžiningai dirba ir linksmai virkdo armoniką. Kiti jau mažiau nušviesti.

Autorė duoda ir grynai realistinių scenų, bet jos jau nėra aštriai išsikišusios, taip pat švelniai ataustos. Randame Petriuką taip pat lengvai nupieštoje gamtoje, mokykloje, vakarėlyje, turguje, pas batsiuvį ir t. t. Geriausiai bene bus nusisekęs Petriuko mokslas pas batsiuvį.

Yra pagauta kai kur labai sub'tylių vaiko galvojimų. Pav., Petriuko malda lauke (99-100 p. p.). Jis nori pasimelsti už gyvulius, bet nežino, ar galima. Klausia mamos, ta neleidžia, dar subara: „... negražu pertraukti poterėlius, Dievulis neišklausys..." (100 p.). Paskui, pamanęs, kad jo Dievulis nebeklauso, uodo ir karkvabalio suinteresuotas taip ir baigia. Taip pat subtyli naktis prieš mokyklą (113 p.).

Negalime užmiršti autorės stiliaus. Nors ypatingų manierų neieškoma, bet jis yra vaikams aiškus, vaizdingas. Pav., „Prašliaužė žiema su šalčiais, kaip rūsti pamotė, praūžė vasara su žiedais, kaip pasakos karalaitė, ir atklumpino ruduo su geltonais ir šaltais, žnaibančiais vėjais". (111 p.). Randame ir dinaminių vaizdų: „Panelė šmikš... šmikš... čiūkšt, čiūkšt... šoks, o bateliai švyst švyst... blizgės ir meisterį girs..." (166 p.). Kalba žodinga. Autorė kelias rieškutes šiuptelėjo iš kaimo gilumos mum dar nežinomų ar jau, bešnekant popierine kalba, užmirštų žodžių. Štai, pav., viename 53 puslapyje paberia mum: trotino, plyšojo, parcimbinęs, atšliaužė, nukurnėjo. Tos žodžių retenybės daugiausia veiksmažodžiai, gyvi ir kaip kokie deimančiukai puošia knygą.

Beaugančiai jaunuomenei ir tiems, kurie nori su smulkiomis scenomis prisiminti praeitį, vaikystę, „Auksinis Batelis" dėl savo idėjos, didaktinio momento ir ieškojimu realiame ne pasakų pasauly gyvenimo šilimos yra vertingas.

Visą knygą puošia dail. D. Tarabildaitės iliustracijos ir viršelis.

Knyga Švietimo Ministerijos pripažinta tinkama visų mokyklų knygynams.

P. Jurkus

Sakalas išleido eilę ypač jaunuomenei įdomios literatūros

A. Venclovos ir P. Cvirkos paruošta Puškinas. Gyvenimas ir apysakos. 280 pusl. Lt. 3.

Puškino jubiliejaus proga Sakalas išleido labai vertingą knygą, kurioje įdėta vieno įžymiausio puškinisto V. Veresajevo parašyta Puškino bijografija. Sudėta patys geriausi Puškino prozos dalykai — apysakos.

Axel Munthe, San Michele knyga. I d. Gydytojo memuarai. Kaina Lt. 3.

Šis didelės vertės literatūrinis veikalas dabar išgarsėjęs visame pasaulyje; išvers-

tas į daugybę kalbų. Skaitomas su didžiausiu įdomumu — visiems suprantamas, visus intriguojąs.

T. Jeske Choinski, Gęstanti saulė. Markaus Aurelijaus laikų apysaka (II-sis šimtmetis po Kristaus) I-sis tomas. Vertė J. Strazdas-Jaunutis. 348 psl. Lt. 3.

Tai vienas gražiausių to laiko istorinių romanų su stipria ir graudžia meilės intryga. Vaizdžiai nupiešta pirmųjų krikščionių persekiojimai, bet drauge ir jų įsigalėjimas Romos valstybėje. Tai didelės vertės literatūros kūrinys.

Fr. W. Foerster, Amžinoji šviesa ir žmonių tamsybės. Viršlaikiniai klausimai mūsų laikams. Sakalo leid. 158 psl. Lt. 2.

Autorius šios knygos prakalboje pasako, kad čia svarstomas atsakymas į šių dienų žmogaus klausimus ir į jo apsivylimą ir apvylimą, į nematantį išeities sąmyšį ir t. t.

Dr. Rudolf Timmermans, Alkazaro didvyriai. Toledo įvykių aprašymas. Ispanijos sukilėlių romanas. Išvertė Vyt. Tamulaitis ir A. Lešinskas. 202 psl. Lt. 2.

Per visą pasaulį nuskambėjo Alkazaro gyvenimo garsas, kur saujelė sukilėlių kariūnų laikėsi apie pustrečio mėn. prieš kelioliką kartų stipresnę vyriausybininkų kariuomenę. Šioje knygoje kruvini ir graudūs įvykiai aprašomi su visu tikrumu ir baisumu. Alkazaras virto didvyriškumo ir narsumo simboliu.

M. Annesley, Šnipai voratinnklyje. Išvertė V. Papravienys. 214 psl. Lt. 2.

Šnipų ir detektyvų labai įdomios intrygos romanas. Mums šis romanas dar įdomus ir tuo, kad veiksmas vyksta Klaipėdos krašte.

Edgar R. Burrough, Tarzanas džunglėse. Romanas. II d. Populiar. bibliotekos Nr. 6. Išvertė J. Šimkus. 250 psl. tik Lt. 1,50.

Lapės romanas. Iš prancūzų kalbos sulietuvino ir mokyklai pritaikė M. Z. Daujotas. Iliustravo T. Kulakauskas. 108 psl. Lt. 1,50.

Tai graži pasaka, paimta iš prancūzų epo, apie lapę gudruolę.

SPAUDOS FONDAS IŠLEIDO

Inž. pulk Acus-Acukas — Prekių mokslas. Naujas originalus mokslo veikalas apie įvairias prekes, jų gamybą, sudėtį, laikymą, įvertinimą, standartus ect., skiriamas mūsų mokykloms ir gyvenimui. Knyga gausiai iliustruota, 456 psl., Lt. 10,—, įrištas Lt. 12,—.

Valentinas Gustainis, Lenkai ir Lenkija. Nauja knyga apie dabartinę Lenkiją, jos politiką, maršalus, ekonomiką, kultūrą, lietuvių lenkų santykius ir kitas gyvenamojo momento problemas. 400 p. 4,— lit.

L. Krolius, Įvadas į biosofiją. Naujas originalus mokslo veikalas (rusų kalba). „Biosofijos Pagrindai" išeis vėliau, čia gi duodamas tik įvadas. Įvado kaina 1,— Lt. Spaudos Fondo komisas.

V. Čečeta, Estija. Praeitis ir dabartis. Spaudos Fondo leidinys. 200 psl., kaina 4,— litai.

Turinyje: Estijos istorija, tautiniai santykiai, kultūra, ūkis, užsienių ir vidaus politika ir kitos bendrosios žinios. Knygoje įdėtas Estijos valstybės ženklas, žemėlapis, 70 iliustracijų iš Estijos gamtos, miestų, įžymiųjų žmonių ir meno kūrinių paveikslai. Šis reprezentacinis leidinys mūsų kalba išleistas draugingosios Estijos Nepriklausomybės šventės proga.

Dunduliui. Pats labai teisingai atkerti „J. Liet." korespondentui, kurs apie Linkuvą rašydamas, nenugalėjo savo fanatiško karščio ir todėl niekų prirašė. Bet tuomi jis save jau sukompromitavo ir, mums rodos, nebėra reikalo gaišinti „Ateities" puslapių, tuo labiau, kad turime apsčiai pozityvių reikalų.

Paželsvių Vytukui. Neparašei nei kas tame Puškino minėjime pasirodė, nei ką veikė, todėl nenaudojame. Kiek kartų jau kartoju: reikia konkrečių faktų.

Perkūnui. Ir vėl paėmei ir parašei abejose lapo pusėse.

Jūros Dukrai. Šiuokart labai maži įvykiai pas Jus. Todėl nedėjau. 4 nr. laukiam.

Berželiui. Paties draugas kiek geriau parašė.

Pykuoliui. Įdėjom. Bet kitą kartą rašyk ne apie tai, kas bus, o apie tai, kas buvo. Dėkui.

Žėručiui. Kitos žinios buvo jau senokos, todėl tiek teįdėjom.

Taškui. Nepadėjai adreso. Ką žinom kas rašo.

Kibi-Ribi. Pasenę žinios. Kitą kartą naujesnių!

Jūsų šyviui. Apie mokytojus nerašome. Parašyk apie mokinius, nes plunksną valdai. Lauksiu.

Balalaikai, G. J-ui. Nepasirašėt.

KŪNO KULTŪRA

Veda St. Daunys

IŠ SPORTO ISTORIJOS

Olimpinių žaidimų pradžia siekia 776 metus prieš Kristų. Nuo to laiko kas ketveri metai buvo olimpiniai žaidimai.

Istorikai tvirtina, kad tų žaidimų įsteigėjas esąs karalius Oenomaus, kurs turėjęs gražią dukterį — Aippodamiją. Jai piršosi daugybė jaunikaičių, bet tėvas norėjo ją išleisti už žymiausio, narsiausio vyro ir kiekvieną kviesdavo į arklių lenktynes.

Kiti spėja, kad Herkulis įvedęs žaidimus.

Kiek Graikijoje įdomavosi olimpiniais žaidimais rodo tai, kad žaidimų dienos buvo šventės, dalyvaudavo patys padoriausi, kilniausi jaunuoliai, o laimėtojai buvo apdovanojami ir apvainikuojami.

Dalyvauti galėdavo nejaunesni 20 m. Įdomiausias dalykas būdavo penkiakova: šuolis į tolį, bėgimas, disko metimas, ieties metimas ir imtynės.

Tokių olimpiadų buvę 293. Paskutinė 393 m. po Kr. g.

Romėnai nemėgo lengvosios atletikos, jiems užteko arklių lenktynių ir gladiatorių kovų. Vėliau krikščionybė, rūpindamasi siela, pamiršo kūną.

Tik viduramžiais vėl pasirodo turnyrai, kurie turi karinio pobūdžio. Svarbiausia šaudymas ir fechtavimas, o bėgimai ir žaidimai buvo tik liaudies pasilinksminimai.

Anglai pirmi atgaivina tikrąjį sportą ir 1764 m. žurnale „Gentelmens Magazine" randame 9 mylių ėjimo rungtynių rezultatą — 64 minutes. Ypač buvo mėgiamas ėjimo, bėgimo sportas.

19 a. pusėje sportas išsiplečia anglų mokyklose, kurių kiekviena turi savo aikštes, o universitetai ima ruošti net rungtynes.

Iš Anglijos sportas nukeliavo Amerikon, kur greit prigijo. Bet didžiausios reikšmės sporto istorijoje turi 1896 m., kai Atėnuose buvo suruošta po ilgos pertraukos olimpiada. Vien žiūrėtojų buvo 60.000. Rezultatai menki: 100 m. — 12 s.; 400 m. — 54,2; 42.200 m. — 2:55:20; šuolis į aukštį — 181 cm., į tolį 6,34 mtr. ir t. t. Po to, olimpiados ruošiamos kas keturi metai: Paryžiuje 1900, S-Lui 1904, Londone 1908, Stokholme 1912, Antverpene 1920, Paryžiuje 1924, Amsterdame 1928, Los Angelese 1932 ir Berlyne 1936.

Dabar olimpiadoms duodama labai svarbi reikšmė, nenuostabu, kad ir rezultatai labai geri. Lietuva dalyvavo Amsterdamo olimpiadoje ir neblogai pasirodė. Dabar, kada į sportą kreipiamas tinkamas dėmesys, galima tikėt, kad ateity ir Lietuva gražiai pasirodys kurioje nors olimpiadoje. *Stažas*

ŽIEMOS SEZONO UŽBAIGIMAS

Pavasaris smarkiai atžygiuoja, greit išeisim į aikštes ir užmiršim, kad buvo žiema, atnešusi mums daug malonumų, užmiršim visus sporto įrankius — teguli jie kampe.

Čia ir blogiausia — nesutvarkome tinkamai žiemos sporto įrankių ir dažnai kitam sezonui jie netinka.

Šiandien pat sutvarkyk!

Slides reikia gerai impregnuoti, apsaugoti nuo drėgmės, šilumos ir t. t. Ištepk jas pakastu arba degutu. Pirmiausia nušluostyk drėgnu skuduru, prieš ugnį įšildyk ir tik tada įtrink: geriausiai pakastą sumaišyt su žibalu. Kai pakastas susigeria vėl tepti. Kartot, kol medis visai prisigers to tepalo. Gerai tokius impregnavimus pakartot pora kart vasarą, tada kitai žiemai Tavo slidės bus kaip naujos.

Dirželius ištepk riebalais ar alyva, o geležines dalis vazelinu.

Abi slides reikia sudėt apačion į viena antrą. Per pat vidurį įdėti 10 cm. aukščio medžio kaladėlę, galus surišti, kad slidės būtų per vidurį išlenktos. Prie viršūnių užriestųjų galų įspraust pagalėlį, kad neleistų užriestiems galams išsitiest.

Padėti nekūrenamoje sausoje vietoje.

Pačiūžas — gerai iššluostyti ir ištepti storu vazelino sluogsniu. Pakabint sausoje vietoje.

Rogučių geležines dalis ištept vazelinu. Laikyt sausoje vietoje.

Žiemos batus išvalius ištept odos alyva ar batų tepalu. Padėt nedrėgnoje vietoje.

Žiemos rūbus išvėdint saulėje ir padėt sausoje vietoje. Ir vasarą retkarčiais išvėdint. *Stažas*

Įsidėmėk!

1. Sveikata — brangus turtas, geriausia garantija ateičiai. Bet svarbiau skaisti siela, stiprus charakteris. Todėl pirmiausia rūpinkis siela, auklėk charakterį ir tik tada sportas, žaidimai, kelionės.
2. Išmok nugalėti, bet ne nugalėtu būti. Sportininko geriausias draugas ir didžiausias priešas vadinasi — nugalėjimas.
3. Nepavydėk draugui laimėjimo, tik treniruokis. Be darbštumo nėra laimėjimo.
4. Mankštink visą kūną, bet ne liežuvį ir įgimtus gabumus nelaikyk savo nuopelnu.
5. Sportininką pažinsi iš tvirtos, tiesios, laisvos laikysenos, lengvos eisenos ir mandagaus elgesio visur.

Stažas

LGSF — LEDO RITULIO NUGALĖTOJAS

Jau keli metai iš eilės, kaip ledo rutulio nugalėtojo neturėjome, nes pirmenybės likdavo nebaigtos. Šiais metais, nors pastovus ir tinkamas pirmenybėms ledas laikėsi neilgai, tačiau pirmenybių pirmasis ratas buvo baigtas, kurio nugalėtoju išėjo LGSF komanda. Ledo komitetas jau pradžioje buvo numatęs, kad, jei antrasis pirmenybių ratas negalėtų įvykti, tai pirmojo rato nugalėtojas lieka Lietuvos ledo ritulio meisteriu. Tokiu būdu LGSF ledo ritulio komanda, pirmajam rate surinkusi daugiausia taškų ir nepralaimėjusi nė vienų rungtynių, liko ledo ritulio nugalėtoju — meisteriu.

Nugalėtojo vardą LGSF iškovojo pelnytai ir labai švariai, nes iš visų turėtų rungtynių nė vienų nepralaimėjo, tik dvejas sužaidė lygiomis, taipgi per visą sezoną į savo vartus neįsileido nė vieno įvarčio.

Būta ir nesmagumų, kurie, deja, kažkodėl pas mus pasitaiko gana dažnai. Dėl nugalėtojo vardo sprendžiamose rungtynėse LGSF su LFLS sužaidė lygiomis 1:1. LGSF-ui to pakako likti meisteriu, bet LFLS padavė „rimtą“ protestą, kurį prie žalio stalo laimėjo. Rungtynės buvo paskirtos peržaisti. Dabar LFLS išėjo geriausios sudėties, net su Amerikos atstovybėj tarnaujančiu amerikiečiu Murfy, ir tikėjosi laimėti. LGSF sudėtyje stigo Danilevičiaus. Pirmasis trečlaikis davė lygią kovą, antrasis taipgi praėjo be kieno nors ryškesnės persvaros, tik trečiame trečlaikyje LFLS pradėjo smarkiau pulti, bet LGSF sekmingai atsilaikė, o paskutinėj minutėj Klimas tik ir laimėjimo neatnešė, kai stiprų smūgį LFLS vartininkas sulaikė visai netikėtai. Rungtynės baigėsi 0:0, tuo pačiu ne tik nepakeisdamas buvusios padėties, bet LGSF net pagerindamas, nes panaikino ir tą vieną įvartį.

LGSF ledo ritulio komandoje, kuri liko ledo ritulio meisteriu, žaidė šie žaidikai: vartininkas Mačius; gynikai — Zumeris ir Kapciukevičius; pirmojo puolimo trejukė — Brazauskas, Klimas, Dornas; antrojo puolimo trejukė — Čergelis, Remišauskas, Apuokas.

Tuo pačiu sąstatu LGSF laimėjo ir žiemos taurę, išėjusi ledo ritulio turnyro nugalėtoju.

LIETUVA DALYVAUS EUROPOS KREPŠINIO PIRMENYBĖSE

Kovo 7-8 d. Rygoje įvyksta Europos krepšinio pirmenybės, kuriose dalyvaus ir Lietuva. Dabar Europos krepšinio meisteriu yra Latvija.

Vasarą Italijoje įvyks pasaulinės moterų krepšinio pirmenybės, kuriose žada dalyvauti ir mūsų krepšininkės.

KAUNAS NUGALĖJO KARALIAUČIŲ

Vasario 28 d. Kaune įvyko tarpmiestinės ledo ritulio rungtynės Kaunas — Karaliaučius, kurias laimėjo Kaunas, nugalėdamas Karaliaučių 1:0. Dėl labai blogo ledo rungtynės nepadarė laukto įspūdžio. Visą laiką Kaunas turėjo nedidelę persvarą. Vieninteli į Karaliaučiaus vartus įvartį antro trečlaikio 10 minutėj sukombinavo LGSF puolikas Klimas, kurs ir nulėmė visas rungtynes Kauno naudai. Žiūrovai, kurių buvo apie 700, rungtynes sekė su didžiausiu atidumu.

Vasario 27 d. Karaliaučiaus rinktinė, kiek silpnesnės sudėties, žaidė su Tauro-LFLS kombinuota komanda. Svečiai rungtynes laimėjo 2:1.

LIETUVOS KREPŠININKĖS NUGALĖJO LATVIJOS KREPŠININKES

Vasario 27-28 d. Kaune viešėjo Latvijos moterų krepšinio komanda Kuze, kuri žaidė dvejas krepšinio rungtynes ir abejas pralaimėjo. Vasario 27 d. prieš LFLS krepšininkes pralaimėjo 7:17, o vasario 28 d. prieš Kauno moterų krepšinio rinktinę 4:9. Orasvydyje viešnios nugalėjo AKKK rinktinę abi dienas po 2:0.

LATVIJA NUGALĖJO LIETUVĄ

Rygoje įvykusios tarpvalstybinės krepšinio rungtynės Lietuva — Latvija ir tarpmiestinės Kaunas — Ryga pasibaigė latvių laimėjimu.

KNYGOS IR KUOLO KOMEDIJA

Sporto aikštėj tikras ringas:
Mokinių visa minia.
Tik aš vienas nelaimingas,
Vienas formulių tvane...

Taip jau šalta čia sėdėti,
O tokie šilti orai.
Duokit diską, duokit ietį —
Man prie knygos negerai!..

Švilpt iš kambario kaip vėjas,
Šmakšt į būrį tarp visų.
Bet kur buvęs, kur neėjęs,
Štai ir vėl namie esu...

Vėl, kaip niekur, niekas neina:
Visas darbas — vien garai...
Ech, užplėškim, vyrai, dainą —
Man prie knygos negerai!..

Pora taktų kaip perkūnas
(Do-re-mi-fa sol lia si)!
Bet ir vėl, nutildę striūnas,
Sėdim, dirbame visi...

Čiumpa saulę ir skandina
Romantingi vakarai, —
Jurgi, drožkime į kiną —
Man prie knygos negerai!..

Merkia akį Martha Eggerth —
Visi sako, kad tai „fest".
O minutės greitai bėga,
Reik prie formulių vėl sėst...

Sėsk, nesėsk, bet nihil nova,
Menką biznį bevarai...
Ė-hė-hė, geriau į lovą —
Man prie knygos negerai...

Žemėn žvaigždės liūdnos puola,
Vėjas daužo langines,
O rytojus neša kuolą
Ir užkrauna ant manęs...

Blunka kinas, trūksta stygos,
Kuolui kalasi ragai...
Leiskit, leiskite prie knygos —
Man be jos jau bus blogai!!

IŠ PANEVĖŽIO GIMNAZIŠČIŲ FRONTO

Gimnazistiškos uniformos likimas

Baigiantis mokslo metams, aštuntokės suka galvas, kur reikės dėti gimnazistiškas uniformas. Kai kurios štai kaip pasielgs:

Iš kepuraitės pasisiūs „muftą", arba paskirs eiti batų šepečio pareigas. (Liūdnas tavo finalas, vargše kepuraite!).

Žiurstuką išleis „ant loterijos".

Suknelę pasidės savo dukterims, nes yra žinoma, kad atsarga gėdos nedaro.

Kalnieriukus paremontuos ir įgalios puošti studentiškus kaklus.

Kadangi batai bus išėję iš mados, tai iš jų bus galima pasiūdinti ridikiulį.

Švenčių proga linkime:

Birutei. Besiilgint poetiškos sielos, dar kartą perskaityti „Imago mortis". (Tą pačią knygą, kurią jis atnešė).

Septintokėms. Kadangi VIII kl. greit šlius iš gimnazijos, tai su penktokėmis „Trojos karą" tenka jums toliau varyti.

Šeštokėms. Išauginti rašytojų ir antrųjų Jonuškaičių.

IV, III, II ir I kl. (su visais abc). Kuo margiausiai išmarginti margučius ir suskaityti, kiek mamos laiko vištų (sąskaitą paliekit Viksvai).

Smėlynės 22. Atostogų metu pabaigti siūti P. Vaičiūno „Prisikėlimo" statulai rūbus...

„Kreivoms šypsenoms" tikrai kuo kreiviausiai šypsotis, prisiminus margą margutį. Iki pasimatymo!

M. gimnaz. Viksva

PANEVĖŽIO SEPTINTOKĖS

Ema: O, Viešpatie, kurį gi pasirinkt?!.. Na, gal geriau iš savo luomo... *Regina I:* Mergičkos, smakai, susimildamos pasakykit!.. *Mira:* Toujours l'amour! Das ist mein Prinzip... *Sėlė:* Et, gyvenimas man špygą rodo... *Stasė:* Ištirpo čiuožykla, o su ja kartu ir mano laimė... *Verutė:* O-o... jis režisuoja!.. *Bronė IV:* Tuštybė... *Jadzė III:* Kuri neužsirišėt kaklo

paskolinkit šalkutę: gi fizikos nė karto neskaičiau. *Birutė:* Jau dabar tai baigta, baigta, amen, jau „dvoika“ ant nosies ... *Milė II:* Ar šokant tango nereikia pritūpti?... *Čėsė:* Ot, studentai tai kas kita ... *Jadzė II:* Čėse, einam tango ...

Žymiausi septintokių signalai

Jei Janė vaikšto susiraukus, kaip Elenutė uždavinius spręsdama, tai greitu laiku įvyks ping-pongo turnyras.

Kada Jadzė vaikšto su bloknotėliu rankoj ir vis žymis kažką, tai tikrai bus ar koks koncertas ar teatras atvažiuoja, ir nieko nelaukus kišk į Stasės „bumašuką“ pusę ar daugiau lito ...

Jei kapelionas ateina į klasę susiraukęs, tai galima ramia sąžine užvošt knygą, nes šiandie neklaus.

Jei gimnastikos mokytoja atsineša didžiulę knygą, ant kurios juoduoja parašas „Sporūta“, galima nebijoti kitų pamokų, nes per šitą galima bus jas paruošti, kadangi gimnastikos nereiks daryt: bus skaitomos įvairios sportiškos „mandrybės“.

Turiu ir daugiau signalų, bet šį kartą užteks. *Septintokė*

KAS KĄ VEIKS PER VELYKŲ ATOSTOGAS

(Prienai)

Lietuvių kalbos mokytojas — Velykų ketvirtąją dieną susapnuos išleidžiamiesiems aštuntokų egzaminams temą.

Fizikos mokytojas — sugalvos hipnotizuojantį kaleidoskopą, pro kurį pažiūrėjęs matys mokinio baimės potencijalų skirtumą tarp išorinio žvilgsnio ir vidaus savijautos atsakinėjant pamoką.

Lotynų klb. mokytojas — galutinai įsitikins, kad „Cezaris“ versti mokiniams yra tikrai sunkus.

Matematikos mokytojas — apskaičiuos, kiek suolų per vieną sekundę gali peršokti špargalka.

Muzikos mokytojas — parašys aštuntokų egzaminams maršą: „Štai pro egzaminų sietą, išlįsim į naują svietą“.

PATARIMAI BIRŽIEČIAMS

Tautosakos rinkėjams. Patartina tautosakos daugiau neberinkti, nes labai abejotina, ar ji kada nors išvys pasaulio šviesą.

Vienai klasei. Reikėtų pagaliau išsirinkti naują seniūną arba grąžinti „sostą“ senajam, nes, laikinai einąs seniūno pareigas“ labai blogai atestuoja visą klasę.

Aviomodelistams. Patartina vakarais nebeleisti į padanges elektros lemputėmis apšviestų aitvarų, nes šitie „padangių stebuklai“ verčia kai kuriuos piliečius pranešti ir kelia baimę, kad netrukus būsiąs karas.

Vieno laikraščio platinimą patartina atiduoti į sąžiningesnes rankas, nes kitaip gali įvykti išeikvojimas. *B. G. M.*

IŠ PALANGIŠKIŲ PRIEŽODŽIŲ

Dainuoja, čiulba, kaip palangiškė „Anni Ondra“. Bombarduoja, it penktokių „ponaitis“, langus. Žnaibosi, kaip reformuotųjų „skruzdėlynas“. Virpina kinkas, kaip per prancūzų pamoką. Skraido, it trečiokių žirniai per chorą. „Plonas“, it ketvirtokų „Boselis“. Šoka baletą, kaip „Meškutis“ per pasilinksminimą. Raudonuoja, it dvejetas trimestre. Tarpininkauja, kaip Onutė tarp „karvelių“. Pavyduliauja, kaip „Kisielius“ „Menturiui“. Didžiuojasi, tartum, palangiškiai „Jūros Dukra“. *Dvišakis liežuvėlis*

GARSAI IŠ UKMERGĖS

VIII kl.

Liolė. Tai jau atsiimu kritiką, nors ...

Kazys. Tikrai mano bakai atrodo paryžietiškai.

Vladas. Vistiek mano galva nesupras logikos.

Aldona. Vadinas, dar garbintojų yra.

VII

Maruška. Geriau storiau negu plonai.

VI

Nukentėję: Neteisinga bausti už paveldėtą profesiją.

V

Kami. O! aš galiu būti tikrai garsi artistė.

Juozas. Nebėra mano Jadvygos ... *Špūras*

VEIVERIAI

Klasės po skambučio pro durų langutį

I-oji klasė. Visi ramūs nedrąsūs. Nors maži, bet prie knygų pirmutiniai. Moksle pavyzdingi, daug dirba, netingi.

III-oji klasė. Pro langutį vos įžiūrimam klasės kampe matyti „riteris“ moko savo draugą „riteriškumo“ ir drausmės. Girdėti gąsdinąs balsas: Ramiai! Stok, pagarbą! Draugas neklauso. Nenori gadinti savo „unaro“, tuomet smarkus „kuprinis ir antausis“. Ir štai riterio mokinio rieda ašaros ...

IV klasė. Čia ginčai dėl algebros formulės. Toliau vienas keikia vokišką dvoikę, kam ji suteršė pusės metų netvarkytą dienyną.

Stebėjimą nutraukė pasirodęs mokytojas. *Liubartas*

REDAKTORIUS IR LEIDĖJAS PROF. DR. PR. DOVYDAITIS

GAMTOS DRAUGAS

Popularus „Kosmo“ skyrius

1937 metų Kovo mėn.

ULTRA TRUMPŲ GARSO BANGŲ REIŠKINIAI

Gimn. mok. M. Skripkiūnas, Kaunas

Paprasčiausias prietaisas garso tonui gauti yra kamertonas. Bevirpėdamos kamertono šakutės sukelia oro bangas, į kurias mes reaguojame savo klausos organais jausdami tam tikrą toną. Tono aukštis pareina nuo mūsų klausos organus pasiekiančio bangų kiekio per laiko vienetą. Fizikai, paprastai, virpėjimų kiekį per laiko vienetą vadina dažnumu — frekvencija. Aukščiausi garso tonai, kuriuos dar mūsų ausis pagauna, turi frekvenciją apie 15000 virpėjimų per sekundę. Tokio dažnumo virpėjimams atitinka ore maždaug 2 cm, o vandeny apie 10 cm ilgio bangos.

Didindami virpėjimų skaičių, lengvai galime gauti garso bangas, kurios bus už mūsų girdėjimo ribos. Šios bangos yra vadinamos ultra trumpomis garso bangomis. Šių bangų savotiškas veikimas pastebėtas, palyginti, dar nesenai. Dar mažiau pažįstama jų prigimtis. Tačiau šios ultra trumpos garso bangos savo veikimu yra nepaprastai įdomios. Pirmiausia jos tam tikra prasme panašios į šviesos bangas, nes jos plinta ne į visas puses, kaip paprastos garso bangos, bet jas galima siųsti tiesia kryptimi, kaip šviesos spindulį. Dėl to tat jas galima panaudoti žinioms pasiųsti tam tikra kryptimi. Iš tiesų, šių trumpų garso bangų savybę, kad ir netobulai, panaudojo jau pasaulinio karo metu ypatingai povandeniniams laivams susižinoti.

Kaip jau sakėme, paprasčiausiai galima ultra trumpų garso bangų pasigaminti kamertono pagalba. Tačiau šios bangos turi, palyginti, labai maža energijos. Todėl reikėjo ieškoti kitų priemonių, kuriomis galima būtų gauti ultra trumpos garso bangos su didesne energija. Šiandien tai gaunama kvarco kristalo plokštelių pagalba. Šios kristalo plokštelės turi tą savybę, kad elektros srovės veikiamos išsiplečia, o srovę nutraukus vėl grįžta į savo pirminę būklę. Vadinas, veikdami tokią kristalo plokštelę atitinkamo dažnumo kintama srove, — o tai lengva daryti kondensatorių pagalba — galima priversti ją virpėti. Kitaip sakant, galima kristalo plokštelę priversti čia išsiplėsti, čia susitraukti. Tuo būdu plokštelė, nustatytu dažnumu bevirpėdama, sukelia tam tikro ilgio ultra trumpas garso bangas. Taigi, jau mūsų minėtoji kristalo plokštelė yra tikras ultra trumpų bangų siųstuvas. Tokio siųstuvo siunčiamoji energija yra nepaprastai didelė. Šių bangų, jei taip galima išsireikšti, garso stiprumas, kurio mūsų laimei mes negirdime, yra apie 10.000 kartų didesnis, kaip paprastos patrankos šūvio garsas. Kartais pats ultra trumpų bangų siųstuvas taip smarkiai veikia, kad jis pats sprogsta nuo per didelio ir įtempto darbo.

Ultra trumpų garso bangų veikimas yra nepalyginti didesnis skystyje, kaip ore. Todėl ir pats šių bangų siųstuvas ir daiktas, kuris veikiamas ultra trumpomis garso bangomis, paneriami į skystį, pav. aliejų. Tik truputį su-

žadinus kvarco plokštelę, tuojau pradeda smarkiai judėti skysčio paviršius taip, kad skysčio paviršiuj sukeltų bangų aukštis kartais siekia iki 20—30 cm. Kartais būna skysčio judėjimas panašus į bangavimą, o daugiausia į fontano išsiliejimą. Ant tokio besiliejančio skysčio sūkurio galima drąsiai uždėti geležies arba stiklo plokštelę ir jos neskęsta. Kad stiklo plokštelė skęstų, ant jos reikia uždėti maždaug 1,5 kg svoris; be to, skystis pradeda pamažu kaisti.

Dar įdomesnis toks eksperimentas: įkišus į skystį stiklinę retortą, kurios galas nulydytas smailai ir lieka virš skysčio, šis smaigalys surenka tiek daug to garso energijos, kad juo galima labai lengvai išdeginti medinėje lentoje skylę. Begręžiant skylę kyla gana daug dūmų.

Dar įdomiau, jei imama ne medinė, bet stiklinė plokštelė. Palietus plokštele retortos smaigalį, pradeda stiklo plokštelė lietimosi vietoj taip smarkiai kaisti, kad šoka ne mažos stiklo kibirkštys. Palietus minėtos retortos smaigalį pirštais, galima greit pirštus nudegti, nors atrodo, kad smaigalys tik truputį šiltas. Įkištas termometras į kylančio skysčio versmę smarkiai įšyla, nors pats termometras rodo tik 25°C. Kaip tai suprasti?

Matyti, oda absorbuoja ultra trumpų garso bangų energiją smarkiau, kaip stiklas ir ją paverčia šilumine energija. Stiklas, tur būt, yra toms bangoms laidininkas. Taip pat nuostabu, kad, įkišus ranką į tokį vandenį, kuriuo skleidžiasi ultra trumpos garso bangos, jaučiamas skausmas. Mažesnės žuvys ir varlės, jei tik bangų siųstuvas yra pakankamai stiprus, paraližuojamos arba visai užmušamos. Algių siūleliai sudraskomi, o stipresniuose augaluose nuplėšiama protoplazma nuo celių sienelės. Bakterijos, kad ir neužmušamos, tai vis dėlto sužalojamos; pav. šviečiančios bakterijos, paveiktos ultra trumpomis garso bangomis, nustoja savo šviesą spinduliuoti; o kitos bakterijos nustoja savo nuodingumo. Tur būti, kad ir čia vienus kūnus minėtos bangos veikia mechaniškai juos sudraskydamos, o kiti kūnai, kurie daugiau šios spinduliuojančios energijos absorbuoja, žūva nuo šilumos. Šiaip jau šių spindulių pritaikymas medicinai kol kas dar mažas. Gal daugiau žinomas tik kaip labai patogus kaulo smagenų apšildymas, visiškai nepakenkiant kaului.

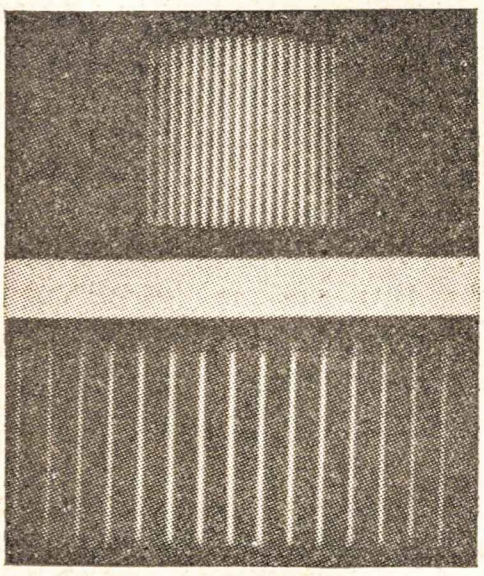

1 pav.

Paskutiniu laiku daug dėmesio kreipiama į šių ultra trumpų garso bangų matomą parodymą ir į jų išmatavimą. Jau 1932 m. P. Debye su Sears'u ir visai atskirai Lucas su Biquard'u parodė, kad matomas šviesos spindulys, pereidamas per skysčiu besiskleidžiantį ultra trumpų garso bangų pluoštą, yra panašiai užlenkiamas, kaip ir difrakcijos gardelių. Žinome, kad garso bangos skystyje susidaro iš vieno po kito einančių skysčio dalelių patankėjimų ir praretėjimų. Dėl to skystis bangos sklidimo kryptimi tampa mediumu su perijodiškai kintamu patankėjimu ir praretėjimu. Šis medijumo kitimo perijodiškumas ir sudaro nevienodas sąlygas šviesos spinduliui skysčiu plisti ir tuo pačiu nevienodą jo užlinkimą. Padarius da-

bar diafragmos pagalba skystyje, kuriuo skleidžiasi ultra trumpos garso bangos, plyšelį ir jį nušvietus ekrane, gauname, be centrinio plyšelio vaizdo, dar gana didelio stiprumo užlinkimo spektrus. Šių užlinkimo spektrų nuotolis nuo centrinio plyšio pareina nuo ultra trumpų bangų ilgio (1 pav.). Išmatavus užlinkusių vaizdų nuotolius, pagal žinomą optinę tvarką gauname gana patogų ir tikslų būdą išmatuoti ultra trumpų garso bangų ilgį ir tuo pačiu jų greitį skystyje.

Jei paleidžiamas lygiagrečių šviesos spindulių pluoštelis į garso plokščią skystyje bangą statmenai jos sklidimo linkmei, tai šie spinduliai skysčio patankėjimo vietose labiau įlaužiami. Dėl to skystyje atsiranda skaisčiai šviečiančių tiesių linijų, kurias mikroskope galima puikiai matyti ir išmatuoti. (2 pav.).

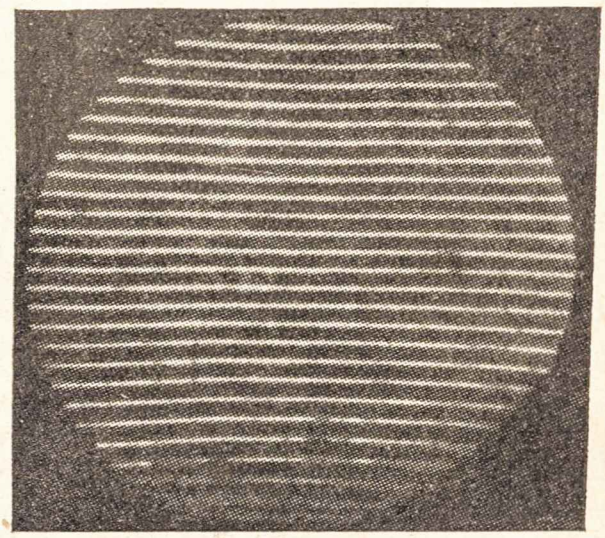

2 pav.

Taip pat labai įdomus dalykas, kad jau minėtas spindulių užlinkimas dėl ultra trumpų garso bangų vyksta ne tik skystyje, bet ir skaidriuose kietuose kūnuose. Šioj srity ypatingai daug pasidarbavo L. Bergmann ir Cl. Schaefer. Jie paėmė stiklo kūbelį ir ant jo prilipdė kvarco plokštelę. Sužadinus kvarco plokštelę virpėti labai aukštu dažnumu, susidaro stiklo kūbelyje stovinčios ultra trumpos garso bangos ne tik sužadinimo kryptimi, bet dėl statmenos kristalo kontrakcijos stiklo kūbelis virpa ir kitomis kryptimis. Dėl to stiklo kūbelyje susidaro ultra trumpų garso bangų erdvės tinklelis, kuriame gaunamos šviesos figuros, panašios į Röntgeno spindulių figuras tikrame kristalo atomų tinklely. Jei eina šviesos spindulys, sakysime, per apskritą diafragmos skylutę, paskui per minėtą stiklo kūbelį ir puola į ekraną, tai ekrane gauname viduje šviesesnę vietą ir aplink ją du, iš daugybės šviesių taškų susidedančiu, koncentriškai einančiu lanku. Tokį atvejį galime matyti 3-me paveiksle.

4-me paveiksle viršutinėj eilėj matome spindulių užlinkimo vaizdų, kurie gaunami nušvietus virpantį kvarco kūbelį z-ašies, y-ašies ir x-ašies kryptimi. Apatinės eilės spindulių užlinkimo figuros, gautos kalkių špato kūbely panašiu būdu, kaip ir kvarce. Šių visų šviesos užlinkimo figurų svarba yra ta, kad, išmatavus tas figuras ir pasiremiant teorijos duotomis formulėmis, galima surasti medžiagos elastingumo dydį. Tiesa, kol kas tas matavimo būdas pritaikomas dar tik permatomų kūnų elastingumui surasti, bet, kaip tvirtina L. Bergmann'as, galima jį panaudoti ir nepermatomiems kūnams tirti. Kaip tai atliekama, yra dar kol kas tik bandymų stadijoje.

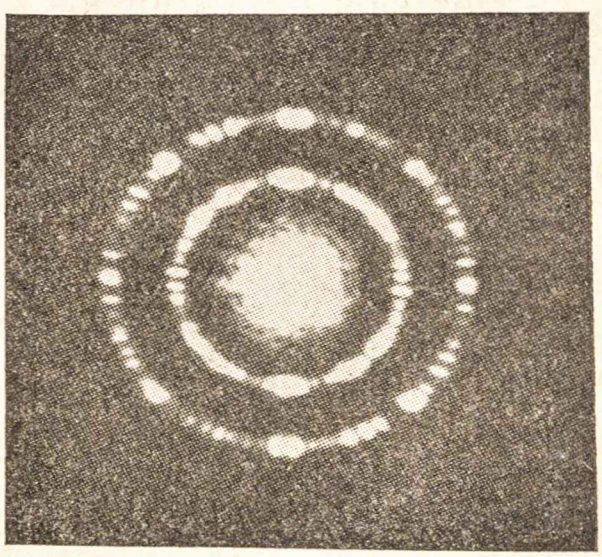

3 pav.

Pastebėtas taip pat savotiškas ultra trumpų garso bangų veikimas ištirpusioms skystyje medžiagoms, kurias jos dar labiau suskaldo. Kaikurie organiniai dažai, paveikti ultra trumpų garso bangų, netenka savo spalvos. Be to, pastebėta, kad destiluotame vandeny, veikiant jį ultra trumpomis garso bangomis, atsiranda H_2O_2.

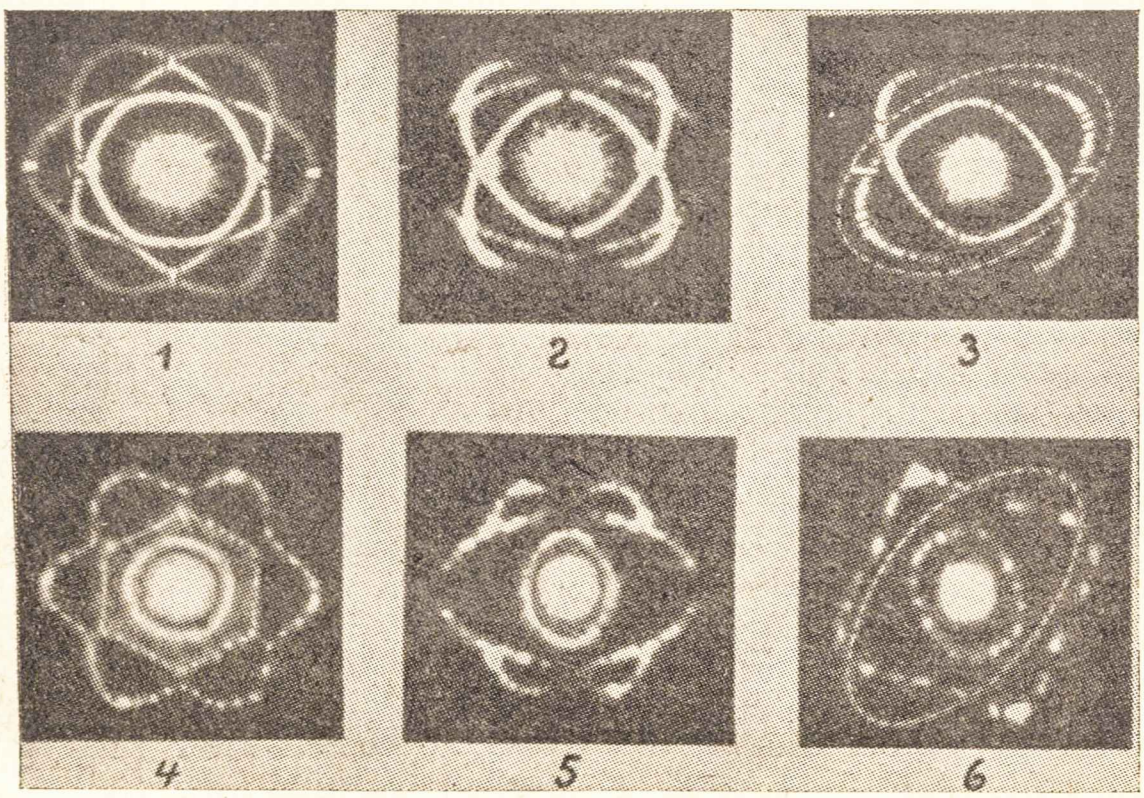

4 pav.

Taigi matome, kad ultra trumpų garso bangų sritis yra labai savotiška, pastebėti šios srities faktai yra gana įdomūs, tačiau visa yra dar tik tyrimų stadijoje. Reikia tikėtis, kad netrukus tyrimai ir šioj srity įneš daugiau aiškumo ir šviesos.

Ar šios ultra trumpos garso bangos priklauso prie tų „mirties spindulių“, apie kuriuos kartais rašo dienraščiai — reikia labai abejoti. Kiek dabar mums žinoma, oras ultra trumpoms garso bangoms yra beveik visiškas nelaidininkas: pelės ir maži paukščiukai, paveikti ilgoką laiką šių bangų, nerodė jokio pasikeitimo.

Panaudota literatura:

1. E. Hiedemann, Verfahren und Ergebnisse der Ultraschallforschung, VDJ, 80, 581, 1936.

2. E. Grossmann, Ultraakustik, Handbuch der Experimentalphysik, XVII, 1, 463, 1934.

3. Dr. v. Bronsarf, Ultraschall, Kosmos, 8, 1936.

4. Prof. Dr. L. Bergmann, Hochfrequente elastische Schwingungen und Ultraschall, Der Naturforscher, XIII, 10, 1937.

Šis tas apie šių dienų mokslininkų projektus

Gimn. mok. B. Ketarauskas, Raseiniai

Įvairių sričių mokslai šiais laikais nepaprastai greitai progresuoja. Dienraščių pranešimai skelbia beveik kasdien naujus išradimus. Mokslininkai atsidėję kombinuoja įvairius projektus. Daugelis jų projektų turi sensacinio pobūdžio. Tuos, mūsų manymu, sensacingus projektus mokslininkai smarkiai nagrinėja. Su kaikuriais jų čia susipažinkime.

Labai įdomūs yra projektai surasti priemones, kurių pagelba ieškoma Marse gyvybės ir norima susikalbėti su marsiečiais. Šitas klausimas, tiesą pasakius, ir seniau buvo nagrinėjamas, bet būdai, kuriais gyvybės ieškotojai nori šitą klausimą dabar išspręsti, yra šių laikų padaras. Prancuzų mokslininkas Petras Blois (sk. Bliuà) siūlo pastatyti milžinišką, beveik Paryžiaus miesto didumo, veidrodį ir duoti juo marsiečiams tam tikrus optinius signalus (ženklus). Jo manymu, marsiečiai, jei jie yra kulturingi, turėtų į tuos ženklus atsakyti (plačiau apie Marsą žiūr. Kosmos 1936, 177—192 p.).

Nesigilinant į projekto realizavimą, reikia pasakyti, kad jis visai nevykęs. To ženklo, kurį paleisime projektuojamu veidrodžiu, marsietis negalės matyti (jei sakysime, kad Marse esama gyvų būtybių), nes, kai pas mus esti diena, tai tada Marse naktis.

Iš tos keblios padėties išeiti, Humboldt'as siūlo tokį projektą, būtent: Brazilijos pievų žoles padegti. Degimas, jo manymu, turėtų įvykti šitokiu būdu: reikia suskirstyti pievas milžiniškais trikampiais, kurių pagrindai ir aukštinės būtų matuojami dešimtimis kilometrų, ir, kai Marsas prisiartins arčiausiai prie Žemės, tuos trikampius padegti. Tada marsiečiai galėsią matyti, kad ant Žemės yra kaž kokios būtybės, kurios šiek tiek supranta ir apie geometriją.

Fantastininkai mano, kad marsiečių kultura yra mažų mažiausia senesnė apie pusę milijono metų, kaip mūsų kultura. Pasak jų, kas žino, ar tie mūsų kaimynai seniau nesiuntė mums radiotelegrafiškų ženklų, kada mes dar jokio supratimo apie bangas neturėjome. Tiesą kalbant, mūsų žinios apie radijų dar ir šiandien yra labai jauno amžiaus. Nereikia pamiršti, kad didelis fizikas Hertz'as, kuris gavo pirmas elektromagnetines bangas, dar nesenai mirė, kad Marconi, radiotelegrafo tėvas, dar gyvena ir kad mūsų žinios apie radiotelegrafą teturi daugių daugiausia 30 metų.

Svetimose planetose gyvybės ieškotojai nori pasiųsti marsiečiams radiotelegrafiškus ženklus, kadangi iš tos srities jie jau turi šiokių tokių žinių. Reikia pasakyti, kad jie sutinka nenugalimą sunkumą savo sumanymui įvykdyti. Mat, Žemę apglobia neizolacijos sfera, nuo kurios atsimuša ionizuotų dujų sluoksnio elektrinės bangos. Jei tos sferos nebūtų, tai radiotelefonas bei radiotelegrafas negalėtų veikti, nes jų paleisti garsai bei ženklai „nebėgtų aplink Žemės paviršių, bet išsisklaidytų erdvėse *". Fantastininkai galėtų savo projektą realizuoti, tai yra, galėtų be jokio vargo ritmiš-

---

* Šis išsireiškimas, mokslo akimis žiūrint, yra neleistinas, nes nei garsas, nei ženklas nelekia iš radiofono, kaip paukštis, bet iš jo lekia tik elektromagnetinės bangos, kurios priimtuvuose sukelia garsus bei ženklus. Populariojo kalboj vaizdingumo dėliai šitą posakį galima vartoti.

kais signalais pranešti apie save kitam pasauliui, jei „rakietų orlaiviais“ ant to sluoksnio išvestų anteną. — Tokie tat fantastiško pobūdžio projektai yra nagrinėjami rimtuose mokslo žurnaluose.

Iki šiol nagrinėjome teorinio pobūdžio mokslininkų projektus; dabar pažiūrėsime į praktinio pobūdžio projektus.

Inžinierius Thomas pasiryžo jūrių potvynius ir atoslūgius paversti energija, kuri galėtų visuomenei atlikti naudingą darbą, kitaip tariant, kad jie suktų mašinas, o ne veltui krantus plautų. Tiesa, ir prieš jį buvo mokslininkų, kurie bandė tą klausimą išspręsti, tačiau neįstengė iki galo jį privesti. Pagal Thomo projektą, kiekviena vandens srovė turi sukti jo turbiną. Tą mechaninį judesį galima pakeisti bet kokios rūšies energija. Aišku, kad to projekto įvykdinimas padarytų didelį perversmą pasaulinėj ekonomikoj.— Apie tokios rūšies projektus šiandien kalba Mokslų Akademijų nariai savo posėdžiuose.

Kurį laiką buvo manoma, kad Kolumbo laikai praėjo. Didelių geografinių aptikimų era esanti pasibaigusi. Šita pažiūra neilgai teviešpatavo. Atsirado rimtų mokslininkų, kurie savo darbais sutriuškino tą klaidingą nuomonę. Drąsaus keleivio Amundseno dėka pasiekėme abudu ašigaliu. 1922 metais anglų ekspedicija, Bruce'o vadovaujama, beveik pasiekė aukščiausią Žemės viršūnę, tai yra, Everestą, paklodama daug aukų. Tokiu būdu, dabar Žemę bendrais bruožais pažįstame. Kyla klausimas, kas liks padaryti būsiantiems aptikėjams? Šitą klausimą galima atsakyti kitokiais klausimais: Kas yra Žemės viduj? Kas joj darosi? Iš kur atsiranda Žemės drebėjimai, vulkanų išsiliejimai ir panašūs reiškiniai?

Emilis Belot aiškina vulkanų išsiliejimą šitaip: Vietos, kuriose vyksta vulkaniniai išsiliejimai, daugiausia yra prie vandenynų krantų arba ant salų. Vandenynų vanduo, persisunkęs per Žemės tarpus į jos klodus, kurių temperatura viršija vandens kritiškąją temperatūrą, virsta garais. Vandens garai ieško vietos prasimušti ir, susidarius atitinkamai jėgai, praplėšia Žemės kevalą, išnešdami su savim Žemės vidaus skystą medžiagą, vadinamą lava.

Reikia pastebėti, kad šita vulkanų susidarymo teorija nėra visai patikima. Visų pirma, daugelis vulkanų nėra taip arti jūrų, kaip paviršutiniškai žiūrint, atrodo. Imkime piet. Amerikos žemėlapį ir pažiūrėkime į milžinišką Andų kalnų virtinę. Pamatysime, kad vieni vulkanai nuo vandenyno yra apie 350 km., kiti apie 200–250. Antras didelis klausimas yra tas, ar vandenynų vanduo gali taip toli įsiskverbti į sausažemio sluoksnius? Galimas dalykas, kad vanduo turi reikšmės tiems vulkanams, kurie išsilieja salose ir vandenyno pakraščiuose; bet sunku pripažinti, kad jūrose vanduo yra kitų vulkanų išsiliejimų svarbiausia priežastis. Kiek jo teorija teisinga — parodys ateitis, nes šioj srity yra daug dirbama. Daugely Žemės vietų tam tikrais instrumentais, vadinamais seismografais, yra pažymimas kiekvienas Žemės suvirpėjimas. Reikia tikėtis, kad iš tų davinių ilgainiui bus galima nustatyti tikrą mokslo teoriją apie vulkanų išsiliejimus.

Tai yra tik keli mūsų iškelti mokslininkų projektai. Jų galima prirašyti nemaža. Mūsų tikslas buvo ne visus juos čia suminėt, bet, aprašinėjant būdingesnius mokslininkų planus, parodyti, kokiais fantastiškais sumanymais kartais jų galvos yra užimtos ir kokie yra platūs horizontai mokslui plėstis.

Aršketras *(Accipenser sturio)*

Gimn. dir. J. Elisonas, Panevėžys

Pirmą kartą aršketrą pamatęs, tikrai pasakytumei, kad jisai — žuvis, bet ne tokia, kaip kitos, mums labiau pažįstamos, kaulingosios žuvys. Apžiūrėjęs jo kūną, kuris pakankamai lieknas ir ilgumu 8 kartus praneša savąjį aukštumą, tuojau atkreiptum dėmesį į jo kūno pavidalo privalumus: galva pratęsta pusėtinai ilgan snukin, liemuo apaugęs penkiomis eilėmis didelių skujų, kurias rusai vadina „vabaliukais“, o uodega dviem nesimetringom šakom padalinta, katrų viršutinė didesnė už apatinę. Klausiami apie aršketro pavidalą, jį matę žuvininkai taip pat pažymi, kad tai esanti žuvis, kurios „snukis ilgas, nasrai apačioje ir kūną dengia didelės, geležinės skujos“. Galvą, kaip minėta, aršketras turi nubaigtą snukiu, kuris pratęstas nasrų angos priešakin, trikampiško pavidalo, pakankamai siauras ir apskritai nuskliausta viršūne. Minėtina, kad jaunatvėje aršketro snukis, palyginti, ilgesnis ir smailesnis. Galvos paviršių dengia kaulinės plokštelės. Apačioje snukio randame nasrų angą, kuri turi skersai padėto, ovalaus plyšio pavidalą; ją juosia mėsingos lūpos, katrų viršutinė kiek patempta, o apatinė savo vidurinę dalį turi padalintą. Nasrų angos ir snukio viršūnės protarpyje išaugę 4 ūsai, kurie priglausti nasrų ausų nesiekia. Nasrų vidus be dantų; įdomu, kad jaunikliai aršketrai dantis turi, tačiau jie, sulaukę trijų mėnesių amžiaus, jų netenka. Akys visai mažutės ir gelsvom rainutėm. Žiaunų dangteliai potrumpiai ir žiaunas neištisai pridengia. Pilvelis mėsingas, žarnų kanalas trumpas ir turi visu pratęsimu vitulinį vožtuvą. Plaukiamoji pūslė didelė ir savuoju pavidalu primena kiaušinį. Krūtinės pelekai dideli, pilvo pelekai mažučiai ir nustumti ligi užpakalio vartų; nugaros pelekas nustumtas vienan lygin su pauodegio peleku. Uodegos pelekas aiškiai padalintas dviem skiautim, kurių viršutinė žymiai didesnė už apatinę. Prieš tai minėtas kūno paviršiaus skujas, kurios penkiomis eilėmis dengia aršketro kūną ir kurias rusiškai vadina „vabaliukais“, o lietuviškai galėtume pavadinti jas sriegais, aršketras jaunatvėje turi aštriomis keterelėmis ir smailiu spygliu aprūpintas. Šitų sriegų-vabaliukų aršketras nugaroje turi 11—13, viršutinėse šoninėse eilėse po 30—33, apatinėse šoninėse eilėse po 11—13; protarpiais tarp sakytų sriegų aršketro kūną dengia paužulnios, rombo pavidalo plokštelės, kurios turi savyje duobelių, o iškiliose vietose — grūdelių; dėl to aršketro kūno paviršius darosi kaip šagrėno oda, šiurkštus. Senatvėn aršketro sriegų keterėlės nusitrina, ir jo kūnas iš penkiabriaunio darosi apvalus. Kūno spalvos atžvilgiu aršketro viršus mėlynai pilkas arba gelsvai pilkas; šonai ir pelekai pilkoki, o pilvas visai baltas.

Gyvenamąją vietą aršketras pasirenka vandenyno ir jūrų gelmėse, bet veisimosi reikalu nuolatos aplanko ir didesnes upes, vadinasi, priklauso prie žuvų keliauninkių.

Minta įvairia dugno mažuomene, kurios ryja: moliuskų, vėžiagyvių vabzdžių ir jų vikšrų, pav., apsiuvas ir kt. Retkarčiais pasivelija ir kurios nors mažos žuvytės paragauti, kurių gaudąs silkes, makreles, jaunikles lašišas ir kt. Minta augalinio pobūdžio medžiagomis, dugne randamomis.

Kaip sakyta, arškėtras pas mumis priklauso prie žuvų keliauninkių. Tyrimas parodė, kad jūrinis vanduo arškėtro kiaušinėliams, taip pat ir pieniams, pražūtingas: sūriame vandenyje negali įvykti jų apsivaisinimas. Tos tat aplinkybės verčiami arškėtrai ir keliauna nerštų upėsna, ieško tinkamų kiaušinėliams palikti vietų gėlajame vandenyje. Kaikurie arškėtrai nerštokelionę, jei jinai esti kiek ilgoka, pradeda iš rudens, kai jų kiaušinėliai esti dar nesubrendę, o žiemos metu ilsisi sulindę upių gelmių duobėsna. Kiti arškėtrai net po ledu keliauja savąją kelionę. Pavasario sulaukę, jie per potvinį, dažniausiai netoli žemupių, pav., pas mumis Nemunu ligi Tilžės teplaukia, o kurie toliau keliauna nerštų, tai tie pasiekia aukšupio ir šoninių, kurios nors didesnės upės įtakų. Patsai jų nerštas įvyksta Balandžio-Gegužės mėn. protarpiu, o kiti užtraukia nerštą net ligi viduvasario ir ilgiau. Kadangi arškėtro kiaušinėliai, kurie padengti plėvėmis ir kiek mažesni už lašišos kiaušinėlius, nors ir pareina savo kiekiu nuo neršinčios patelės dydžio ir amžiaus, bet paprastai arškėtrų patelių turimi, palyginti, dideliu kiekiu (suaugę individai turi iki 80 kg kiaušinėlių!), tai ir arškėtrai, nerštui pasiruošę, paprastai darosi nepaslankūs, sunkiai juda ir, pavasarį iš upės traukiami, nerodo didelio pasipriešinimo.

Arškėtrų nerštas vyksta vyriausioje vagoje, jos smėlyje ir graužuose. Kai neršiančios žuvys trinasi į dugną, tai kiaušinėlių dalis susimaišo su dugno smėliu ir lieka jame arba prilimpa prie kieto substrato; kita jų dalis prilimpa į vandeninius augalus. Išneršusios senės žuvys grįžta atgal jūrosna. Spėjama, kad jaunatvėje jos keliaujančios nerštų kiekvienais metais, vėliau jų nerštokelionės pasidarančios retestės, o senatvės sulaukę arškėtrai pasidarą visai bergždi.

Jauniklių išsiritimas iš kiaušinėlių ir, apskritai, visas jų plėtojimosi spartumas pareina nuo vandens temperaturos stovio; jei temperatura esti aukštesnė per 10^0C, tai jaunikliai, paprastai, atsiranda jau per 5 dienas, o per 2—3 savaites jie esti tiek išsiplėtoję, kad pradeda pamažu ristis jūrų linkme. Įdomu, kad jaunikliai arškėtrai turi dantis, kurių tačiau netenka 3 mėn. amžiaus sulaukę. Regime, tokiu būdu, kad jaunikliai arškėtrai jokių ypatingų varžytinių maisto atžvilgiu upinėms žuvims nesudaro, ir vos spėję atsirasti iškeliauna jūrosna, kuriose gauna gerą, plačią ganyklą ir per metus jau spėja 40 cm ūgio susilaukti. Arškėtras priklauso prie tų žuvų, kurios didesnės užauga, būtent, jie sutinkami 2—3 m ilgio ir 200 kg svorio. Seniau jų pagaudavę ligi 5—6 m ilgio, bet dabartiniu metu tokie milžinai išnyko. Padarytais Rusuose stebėjimais (= Aralo jūrose) arškėtrai patinai esti vislūs 8—9 metus, patelės 10—12 metų. Daryta buvo geromis pasekmėmis ir dirbtiniu keliu arškėtro kiaušinėlius apvaisinti. Viena kliūtis tiktai šiuo būdu jiems dauginti susidaro, kad jų kiaušinėliai apvaisinimo metu sulimpa gurvuliukais ir nevisi išsiplėtoja.

Priešingai tam, kas buvo minėta apie pavasarinę arškėtro nuotaiką nerštometu, tenka pasakyti, kad jūrose jisai visais atžvilgiais apsukrus, greitas ir, kaip reta kuri žuvis, gyvo būdo padaras.

Arškėtras — daugelio žinovų branginama žuvis. Branginę jį ir senovės romėnai, kurie, Plinijaus nurodymu, ypatingu būdu jį pagerbdavę. Kai susidarydavusi proga arškėtro paragauti, tai vienokiu arba kitokiu būdu paruošta žuvis stalan būdavusi nešama gėlėmis papuošta ir muzikos paly-

dima; tarnai, kurie tą žuvį nešdavo, taip pat pasipuošdavę vainikais ir girliandomis. Kitas romėnų rašytojas — Ovidijus arškėtrą mini šiais žodžiais: „Tuque peregrinus Acipenser nobilis dudis“.

1929 VII 27 Nemune prie Kauno (ties Kačergine) sugautas arškėtras; ilgio turėjęs per 2 metru, svėręs 84 kilogramus; parduotas už 500 litų Lietuvos viešbučio restoranui. Buvęs dar jaunas individas, tat ikrų beveik dar neturėjęs (Daugiau žinių apie arškėtrus Lietuvoj žiūr. „G. Draugo“ 1929 m. 115—115 psl.). *Red.*

Daugelis šalių ir šiandien tebeturi geros nuomonės apie arškėtrą, kurio mėsa riebi, veršienos skonies ir gardi; žiemą pagautų arškėtrų mėsa esanti gardesnė už pavasarį pagautųjų. Paprastai, arškėtro mėsa suvartojama ūmi, šaldyta, sūdyta ir gabalais šiltai rūkyta. Apskritai, prityręs virėjas, kaip žinovai tvirtina, iš arškėtro mėsos galįs padaryti kumpį, bifštiką, avienos arba paukštienos kepsnį ir kt. valgymų. Nemaža suvartojama arškėtrienos ir konservams daryti, kurie nuo įvairių specijų įgyja pikantingą skonį. Be to, suvartojama arškėtro nugaros stygos liekanos, tenesių pančio pavidalu stuburo kanale randamos, ir rusiškai veryga vadinamos, iš kurių daro lipus. Iš jo plaukiamosios pūslės daro taip pat gerų lipų (= klijų). Galop, nemaža pelno gaunama ir iš arškėtro kiaušinėlių, ypatingai rudenį išimtų, kai jie esti dar nesubrendę. Prisiminkime, kad kiaušinėliai arškėtro kūne kartais siekia $^1/_5$ viso kūno svorio. Iš arškėtro kiaušinėlių daroma geros rūšies kaviaras, kuris gali būti mažiau arba daugiau pasūdytas. Paprastai, išimtus iš kiaušidžių kiaušinėlius piausto gabalais, deda tuos gabalus viršum kurios nors statinės ant reto rėčio ir, juos po truputį maigydami, varto. Tokiu

būdu kiaušinėliai palaisvinami iš plėvių ir krenta į apačią, pastatyton statinėlėn. Jei taip paruoštus kiaušinėlius tiktai truputį pasūdyti, tai jie sudaro geros rūšies ir gardžią, bet neilgai stovėti tepatveriančią prekę; jei pasūdyti juos stipriai, tai kiaušinėliai darosi patvaresni, bet menkesnio skonies. Kadangi kaviaras duoda didelį pelną, tai nemaža aršketrų patelių tam reikalui ir išgaišinama. Dėl to gerokai nyksta visa aršketrų giminė, o taip pat stabdomas ir dirbtinis jų veisimas.

Gaudomi aršketrai įvairiomis progomis ir taip pat įvairiais būdais, pav., kai keliauna nerštų arba grįžta atgal į jūras, kai ganosi pakrantėse arba neršti upėse, kai ilsisi žiemą po ledu ir kt. Gaudymo įrankiais vartojami žeberklai, meškerai, tinklai ir kt.

Aršketro vokietinio gyvenamoji sritis gana plati, nes Europoje jisai sutinkamas visu Atlanto vandenyno plotu, Vidužemio, Žiemių, Baltijos jūrose, nuo Nordkapo ligi Adrijos jūrų (kt. nurodymu ligi Dūnojaus žiočių); Juodosiose ir Kaspijos jūrose jį pavaduoja kitos aršketrų genties rūšys. Paliai žiem. Amerikos krantus jisai sutinkamas nuo Gudsono įlankos ligi piet. Karolinos.

Visur Europoje, pav., Baltijos jūrose ir kt., aršketras per gaudymą be jokios atodairos virto tikrai reta ir prie nykstančiųjų gyvulių priklausančiąja žuvimi, kurios apsauga pradedama rūpintis daugelyje vietų. Gerokai sumažėjusi del įvairių priežasčių aršketrų atsarga ir Rusuose. Pas mumis aršketras kiek dažniau pagaunamas ties Nida. Taip pat atklysta jisai retkarčiais Nemunan su Nėrimi arba net tokiosna upėsna, kaip Merkys (Bartelų km. 1900 m.). Jei panorėtume daugiau aršketrų susilaukti, tai turėtume parodyti daugiau tuo reikalu rūpesčio: tvarkyti jūrinį aršketrų gaudymą, sužinoti jų neršto vietas mūsų upėse ir drausti bet kurį tose vietose jų gaudymą ir kt.

Stipri elektros srovė atomo branduoliui tirti

Stipriai elektros srovei gauti vartojamas van de Graaf'o aptiktas ir viename Washingtono institute pritaikintas vad. elektrostatinio generatoriaus būdas. Generatorius susideda iš isoluoto tuščiavidurio aluminiaus rutulio, kuriam iš vidaus, greit lakstančio kaspino pagalba, nuolatos suteikiamas elektros išlydis. Nes elektros išlydis gali būti atimtas tik iš viršinio paviršiaus, o ne iš vidaus; tad elektros krovinys patvariai išlieka ant tuščiavidurio rutulio ir gali susidaryti stipri srovė. Jei kaspino greitis 40 metrų per sekundę, o rutulio diametras 2 m, tai galima gauti 1,2 milijonų voltų.

Tokia negirdėtai stipri srovė panaudojama didelio vakuumo vamzdely pagreitinti elektros dalelėms, kuriomis apšaudomi atomai. Gauta svarbių rezultatų. — Reikia pridurti, kad yra sumanymas pagaminti plieninį rutulį 20 m skersmens, kokie Amerikoj vartojami gazometrams, sujungti iš karto daug tokių veikiančių rutulių ir tuo būdu palaipsniui pasiekti 10 milijonų voltų stiprumo. Dideli plieno tuščiaviduriai rutuliai turi būti pripildyti suspausto oro, nes tuo būdu gaunama geresnė isolacija, o didelio rutulio viduje numatyta įtaisyti 17 rutulinių generatorių po 1 metrą skersmens kiekvienas.

V. Morkūnas

1937. II. 5.

Nuostabus ežeras

Pagal E. Buchholz'o str. žurnale Die Naturwissenschaften 1937. I. 22.

Žiemių lediniuotoj jūroj Kildino saloj visai prie Murmano kranto yra vienintelis žemėj toks ežeras, kuriame yra penki įvairaus vandens sluoksniai, kurie tarp savęs nesimaišo. Tas ežeras turi vardą „Mogilnoje", t. y. Kapų ežeras.

Jo pirmasis vandens sluoksnis, apie 1 metrą storumo, susideda iš gėlaus (prėsko) vandens. Toliau eina 3—4 m storumo silpnai sūraus vandens sluoksnis; po juo jau jūrų vanduo; 12—13 m gilumoj — ružavai raudono vandens sluoksnis ir, pagaliau, prie dugno sieros vandenilio (hidrogeno sulfido) pasotintas vanduo. Ežero dugną dengia juodas dumblas, kuriame intensiviai gaminamas sieros vandenilis. Viskas, kas gyva, žūsta nuo tų dujų.

Tačiau ežere gyvena daugelis gėlaus ir sūraus vandens gyvulių bei augalų pasaulio atstovų, taip kad vien jų suminėjimas rusų profesoriaus Deriugino veikale (Fauna i Flora ozera Mogilnoje na ostrovie Kildin, Moskva 1935) apima ne vieną tuziną puslapių. Gyvybė ežere galima tik todėl, kad apatinį mirtingą vandens sluoksnį aklinai uždengia aukštesnis, purpuriškai raudonų bakterijų perpildytas, vanduo. Tos bakterijos sunaudoja (suoksidina) iš apatinio sluoksnio kylantį H_2S ir neleidžia jam pakilt į viršų.

Nepaisant rusų mokslininkų tyrinėjimų, dar galutinai neišaiškintas suklostymas vandens sluoksnių, kurių kiekvienas turi savo sūdrį ir temperatūrą, — tatai ir kliudo sluoksniams susimaišyti. Tenka spėlioti, kad Kildino sala per tūkstančius metų iškilo iš jūros dugno. Įdubimas saloj, dabartinis ežeras, yra reliktinis ežeras su sūriu jūros vandeniu. Paprastai, tokie ežerai po truputį išdžiūsta arba pavirsta gėlaus vandens ežerais; šiuo atveju jūros floros ir faunos atstovai išgaišta. Visai kitaip atsitiko su Mogilnos ežeru. Jame dar išliko daug jūrų faunos atstovų, pav.: menkė, jūrų ešerys, aktinijos, jūrų žvaigždės, jūrų ežiai ir kt. Laikui bėgant, daugelis tų organizmų turėjo prisitaikyti prie naujų sąlygų, nes viršutiniai vandens sluoksniai virto gėlu vandeniu. Dėl to prisitaikymo atsirado kaikurių nykštukų formos jūros faunos atstovų su nublukusiu nusidažymu, kurie dalimi gali gyvent ir viršutiniame gėlaus vandens sluoksny.—Kyla klausimas, kodėl laikui bėgant ežeras galutinai nevirto gėlum ežeru ir kuriuo būdu nesutriko įvairių sluoksnių harmonija? Į tuos klausimus beveik atsakė rusų tyrinėtojai. Tiksliai tiriant buvo nustatyta, kad ežeras turi kelių centimetrų potvynius ir atoslūgius, kurie sutampa su kaimyninės jūros potvyniais ir atoslūgiais. Tokiu būdu tenka priimti, kad ežeras dar tebeturi tam tikrą susijungimą su jūra ir, spėjama, pavidalu 100 metrų pločio iš smėlio ir akmenų susidedančios žemės juostos, pro kurią ir vyksta vandens pasikeitimas ir nuo ko pareina maži ežero potvyniai bei atoslūgiai. Tas filtras tačiau toks tankus, kad, be mikroorganizmų, jokia būtybė negali iš jūros patekt į ežerą. Nusistatė vandens pasikeitimo pusiausvira, nes priešingu atveju jau seniai būtų buvęs pastebėtas sutrikimas.

Iš patenkančių į ežero dugną gyvulių ir augalų liekanų atsipalaiduoja sieros vandenilis, kuris savo rėžtu yra raudonų bakterijų veisimosi priežastis.

Kalbamasis ežeras sudaro, be abejonės, nuostabų gamtinį akvariumą ir toks būdamas jis turi būti saugojamas. *Venantas Morkūnas*

Panevėžys. 1937. I. 30

Gyvulių išgaišimo priežastys

Dr. Č. Pakuckas, Kaunas

Žinome, kad šen bei ten pasitaiko rasti likučių visai išgaišusių gyvulių grupių. Ne vienas esame girdėję apie kitados gyvenusius žemėje milžiniškus driežus, vadinamus saurus, kurie visiškai išgaišo jau prieš keliasšimt milijonų metų. Girdint apie tuos praeities gyvulius arba matant muziejuose jų stambius kaulus kyla mintis, kodėl šie gyvuliai išnyko, kuri yra jų išnykimo priežastis? Jau nuo pat paleontologijos pradžių mokslininkai ieškojo atsakymo šiam klausimui, tačiau ir iki šių dienų jis nėra galutinai išspręstas.

Cuvier'o laikais, t. y. 19-jo šimtmečio pradžioj buvo taikintas katastrofų mokslas, pasak kurį žemės gyvuliai žūdavę nuo įvykstančių mūsų planetoj didelių gamtos katastrofų. Katastrofizmo pažiūrų laikais tikėta gyvulių rūšių patvarumu. Senų rūšių išgaišimas aiškinta katastrofomis, o naujų atsiradimas — atskirais kūrybos aktais.

Katastrofų gamtoje pasitaiko ir mūsų laikais; jos tikrai sunaikina ištisas gyvulių rūšis aprėžtame plote; tačiau jokiu būdu katastrofos negalėjo sunaikinti tų gyvulių grupių, kurios buvo išplitusios po visą žemės rutulį, koki, antai, yra buvę mesozoinės eros amonitai ir saurai.

Vėliau, iškilus Darwin'o teorijai, manyta, jog rasta tikroji priežastis šiai gyvijos išnykimo problemai išspręsti; toji priežastis manyta buvusi kova dėl būvio. Einant šiąja pažiūra, mesozoinės eros saurai buvę išstumti vikresnių, geriau gyvenimo aplinkai prisitaikiusių žinduolių. — Bet žinome, kad saurai išnyko dar tais laikais, kada žinduoliai nebeturėjo jokios reikšmės. Tat ir mechaniška darvinistų pažiūra neišsprendė ištisų gyvulijos grupių išnykimo priežasties. Reikėjo ieškoti kitų aiškinimo būdų. Griežtų evolucionistų tarpe atsirado minčių, kad tariamai išnykę saurai tikrumoje neišnyko, bet lėtai perėjo, t. y. pasikeitė į žinduolius. Pereinamųjų formų trūkumas aiškinamas fosilinės (kastinės) medžiagos spragotumu. Tuo pat būdu aiškinamas amonitų, trilobitų ir kitų išgaišusių grupių išnykimas.—Tačiau ir ši gyvijos raidos sąryšio pažiūra, kuria aiškinamas atskirų gyvulių grupių išgaišimas, daugumos paleontologų atmesta. Šiandien fosilinės medžiagos spragotumu remtis yra perdaug drąsu, nes fosilinėj medžiagoj mes turime žymiai daugiau gyvulių grupių, kaip gyvojoj gamtoj. O prie to turime išnykimo faktų nesenoj geologinėj praeity, kurios negalim paneigti. Toki faktai yra dideli ledų gadynės žinduoliai, kaip antai, mamutas, gauruotas raganosis, urvinė meška ir kt. Visiems žinoma ir nebereikalinga įrodinėti, kad tos rūšys šiandien daugiau nebeegzistuoja ir ledų gadynės pabaigoje nėra pasikeitusios į kitas rūšis. Netgi toks šalininkas ir reiškėjas pažiūros, kad vienos gyvulių grupės perėjo kitosna, kaip Steinmann'as, tą faktą pripažįsta, bet, pasak jo, tas vienintelis tikrojo išnykimo atvejis paaiškinimas žmogaus atsiradimu tą pat laikotarpį; žmogus bemedžiodamas galėjęs tas gyvulių grupes išnaikinti.

Tiesa, žmogus yra žiauriausias iš visų plėšriųjų ir jis daugelį gyvulių grupių išnaikino. Pavyzdžiu gali būti baigiamas naikinti bebras, stumbras; bet geriausiai žinomas pavyzdys yra žmogaus jau beveik išnaikintas Grenlan-

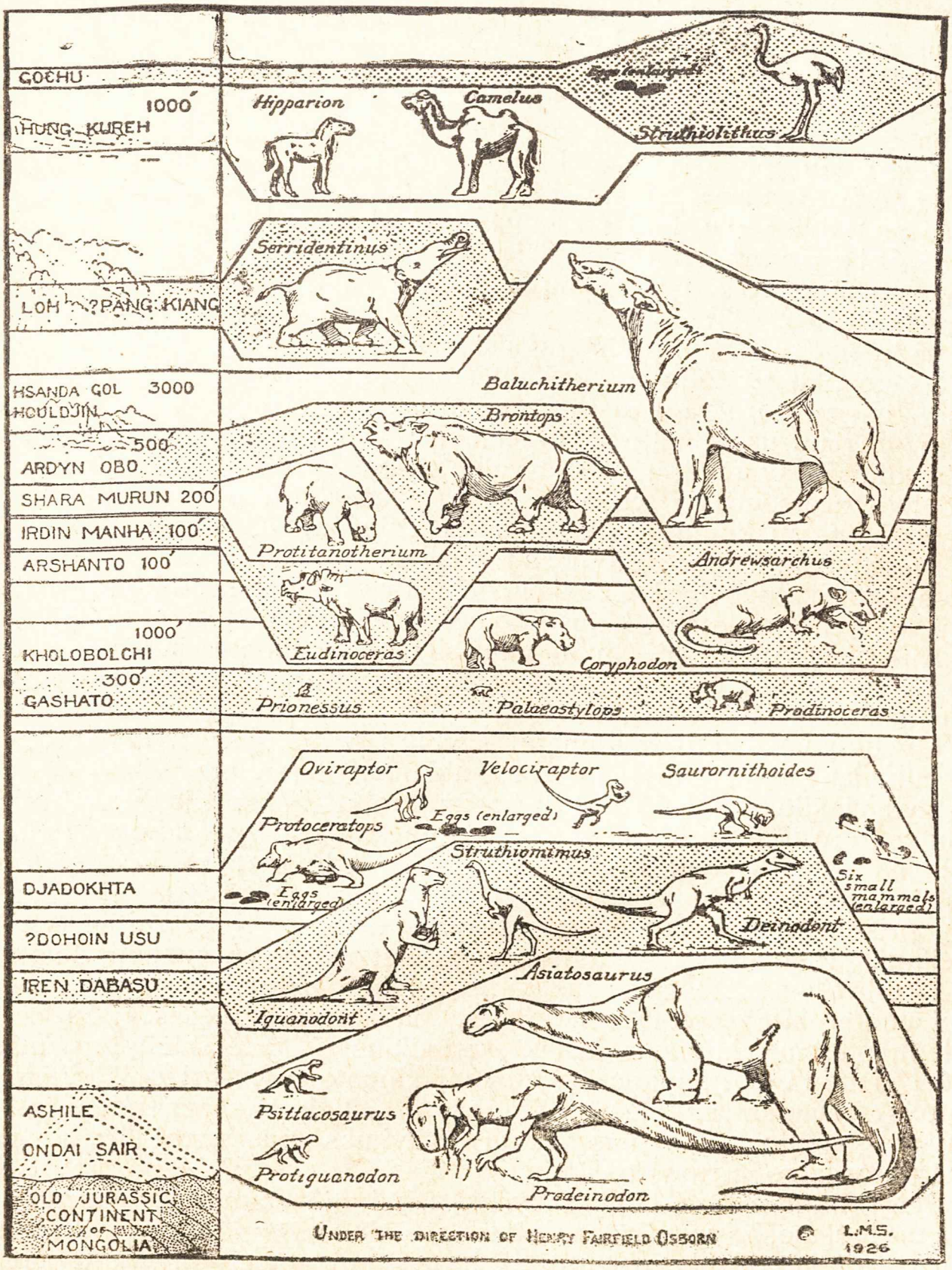

Centrinėj Azijoj, šių dienų Gobi'o dykumoj, 155 milijonų metų laikotarpy nuo Juros gadynės po vieni kitų gyvenę ir išgaišę gyvuliai (Amerikos paleontologo F. O s b o r n'o nurodymais sudarytas paveikslas): sauropodai, dinosaurai, ingvanodontai, kalnų žinduoliams gimininga žinduoliai, milžiniški žinduoliai titanoterai ir baluchiterai, afrikiški mastodontai ir amerikoniški arkliai bei kupriai (Plačiau apie visa tai rašoma „Gamtos Draugo" 1930 m. 17—46 pusl. su daugeliu ilustracijų). *Red.*

do banginis. Tačiau kai dėl mamuto, gauruoto raganosio, milžino briedžio, jų išgaišimo žmogus nenulėmė. Šios rūšys išgaišo, kad ir jų išplitimo sritis buvusi daug platesnė, kaip akmens amžiaus žmogaus išplitimas, o milžinas elnias nebuvo net medžiojamas. Indijoj dar ir šiandien gyvena indiškas dramblys, tuo tarpu jam gimininga dramblys klajoklis *(Elephas nomadicus)*, taip pat gyvenęs Indijoj, jau išgaišo. Kaip geologinės katastrofos, arba kova dėl būvio, taip ir žmonių medžioklės negali būt laikomos vienintelių gyvulių išgaišimo priežasties pagrindu, kad ir šiuo būdu pavieniais atvejais vienos ar kitos gyvulių rūšies išnykimas galėjo būti pagreitintas.

Ledų gadynės žinduolių išgaišimas duoda mums naujų paaiškinimų. Argi čia ne pati tik ledų gadynė su smarkiu klimato pakitėjimu yra buvusi mamuto ir gauruoto raganosio išgaišimo priežastis? Žinome, kad daugelis gyvulių yra jautrūs klimato svyravimams; o kadangi Žemės praeity būta didelių klimato svyravimų, kurie veikė visos Žemės paviršių, tai manoma, kad dėl to neatsparūs gyvuliai išgaišo. Dažnai buvo bandyta gyvulių išgaišimas sieti su klimato pakitėjimais. Taip, antai, A. Audova* prieš keleta metų bandė mesozoinių saurų išgaišimą aiškinti klimato pablogėjimu kreidos periodo pabaigoj. Tačiau yra faktas, kad Permo-karbono ledų gadynėj tose šalyse, kur ši ledų gadynė ypatingai ryškiai pasireiškė, būtent piet. Afrikoj ir Australijoj, buvo gausiai išplitę klimatui jautrūs ropliai, amfibijos ir vabzdžiai; šis tat faktas verčia mus būti atsargius su Audovos ir kitų panašiomis išvadomis.

Gyvulių išgaišimo ir klimato svyravimo santykį lengviausiai galime sekti diluvijaus ledų gadynėj. Dar ankstybame terciare Europoje klimatas buvo žymiai šiltesnis kaip dabar, o žinduolių fauna čia buvo atitinkamai gausinga ir įvairi. Viršutiniame pliocene klimatas po truputį pradeda eiti blogyn iki pagaliau tiek atšąla, kad užstoja ledų gadynė. To nežiūrint, betgi net jautrios klimato atžvilgiu gyvulių rūšys neišgaišta. Daugumas žinduolių prisitaiko prie ledų gadynės klimato ir gyvijoj neįvyksta esminių pakitėjimų. Remiantis žinduolių faunos net nelengva susekti ribą tarp terciaro ir diluvijaus. Tie gyvuliai, kurie negalėjo prisitaikinti prie šalto klimato, kaip antai, antilopos ir bezdžionės, pasitraukė į pietus. Kai po pirmosios ledų gadynės klimatas atšilo, prisitaikiusieji prie šalčių gyvuliai pasitraukė į žiemius, o mėgstantieji šiltesnį klimatą čion grįžo iš pietų. Taigi, klimato svyravimas sukėlė tik faunos pasislinkimus į žiemius ir į pietus, bet jų neišgaišino. Tas pats faunų keliavimas pasikartojo ir kituose ledų laikotarpiuose, po pirmosios ledų gadynės.

Betgi žinome, kad ledų gadynės pabaigoje mamutas, gauruotas raganosis, urvinė meška ir milžinas elnias vis dėlto išgaišo. Argi čia nepaveikė klimato pakitėjimas? Urvinei meškai ir milžinui elniui tikrai kad nepakenkė, nes abi šiedvi rūši buvo klimato atžvilgiu labai nejautri. Jiedvi puikiausiai galėjo gyventi poledininio laikotarpio lygiai vidutiniškame klimate taip, kaip jie gyveno tokio pat klimato sąlygomis tarpuledžių laikais. O mamutas ir raganosis po paskutinės ledų gadynės nusikraustęs į žiemius galėjo taip

* Aussterben der mesozoischen Reptilien. Palaeobiologica 2, Wien 1929.

pat gyventi, kaip jis gyveno prieš tai pasikartojančiuose tarpuledžiuose. Nusikraustyti jie nusikraustė, bet, nuostabu, vis tiek išgaišo žiemiuose, Sibire, tokiose klimato sąlygose, prie kurių buvo gerai prisitaikę. Taigi, ir klimato svyravimus, kaip tikrąją išgaišimo priežastį, tenka atmesti, kad ir tuo dar netvirtiname, jog klimato svyravimai būtų visai be reikšmės gyvulių likimui.

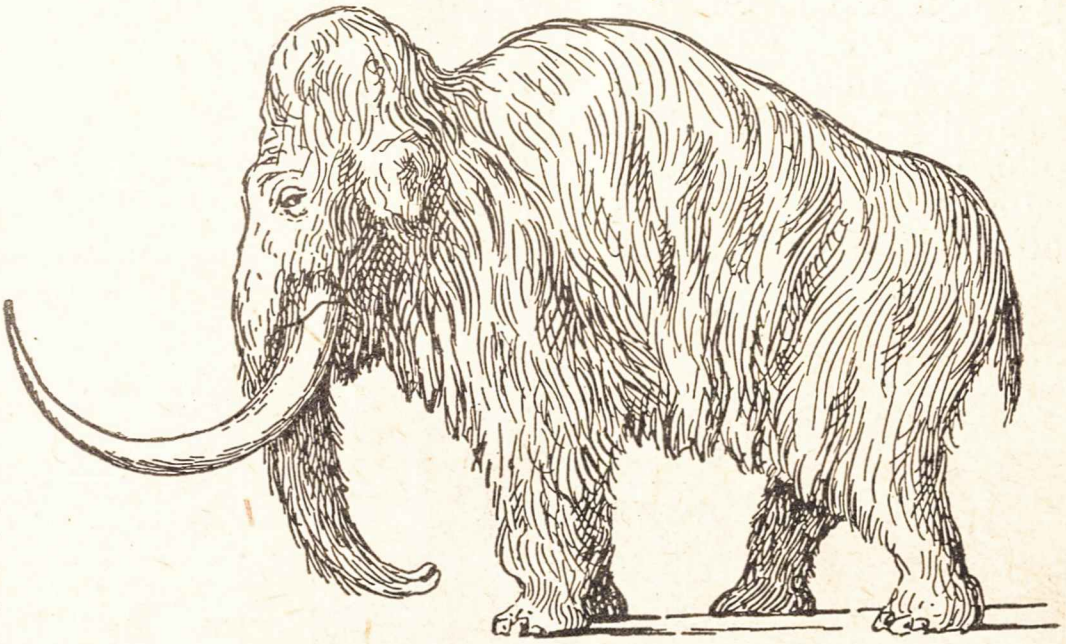

Europos ledų gadynės, jau senai išnykęs, stambus dramblių giminės gyvulys mamutas *(Elephas primigenius)*; ledams traukiantis į žiemius, ir jis paskui juos kraustės į Europos ir Azijos žiemių kraštus, bet ir čia vis tiek išgaišo.

Šio gyvulio liekanų ne vieną kartą rasta žieminiame Sibire pradėjus nuo pirmojo tokio radinio 1799 m. Lenos upės deltoje. Paskiausias toks radinys — dar visai sveikas, bet tik dar jauno mamuto lavonas — 1901 m. aptiktas įšąlęs Berezovkos upės stačiame krante. Jo lavonas buvo taip gerai lede išsilaikęs, kad jo mėsą šunes godžiai rijo, o iš maisto liekanų, rastų jo skilvy, galima buvo nustatyt, kokiais augalais mamutai maitinosi. Radinio griaučiai stovi viename Petrapilio (Leningrado) muziejų. *Red.*

Priešingai čia suminėtoms pažiūroms, kurios gyvulių išgaišimo priežastį aiškina nepalankiomis gyvenimo apystovomis, O. Abel'is tąja išgaišimo priežastim laiko gyvenimo sąlygų palankumą. Savo nuomonei paremti jis ima urvinės meškos išgaišimo pavyzdį. Urvinės meškos liekanomis gausinga medžiaga iš Mixnico urvo rodo nepaprastai didelį tų meškų įvairumą (variabilumą) ir ypatingai liguistų individų didelį nuošimtį. Tarp kita ko, labai dažnas reiškinys yra tų urvinių meškų dantų defektai. Šį dalyką O. Abel'is aiškina gamtinės atrankos stoka. Nebeturėdami pavojingų priešų ir dėl palankių maitinimosi sąlygų galėjo veistis ir menkos vertės individai. O tas nevykėlių daugėjimas silpnino visos rasės atsparumą. Tuo būdu prasidėjusi degeneracija, kuri laikui einant turėjusi tuos gyvulius visiškai išgaišinti.

Kad ir pirmu požvilgiu ši Abelio pažiūra atrodo gana patikima, tačiau kyla klausimas, ar palankios gyvenimo sąlygos gali vesti prie degeneracijos? Laisvėje palankios gyvenimo sąlygos duoda pagrindą gausingai veistis, o tas padaugėjimas duos pagrindo aršesnei būvio kovai, kuri kaip tik turėtų pašalint nevykėlius. Ir jei pagaliau priimti degeneracijos galimumą dėl palankių gyvenimų sąlygų, tai šitai galėtų turėti visuomet tik lokalinės reikšmės, bet jokiu būdu ne plačiai išplitimo sričiai, kaip yra įvykę urvinei meškai. Taigi, ir šis bandymas, aiškinąs išgaišimą aplinkos įtaka, negali mūsų patenkinti.

Suvedant visa iki šiol pasakytą krūvon tenka konstatuoti, kad viršinė

Jautis vienaragis

Pagal W. Ley'o straipsnį vokiškame žurnale Kosmos 1936, 11 Nr.

Legendų vienaragis jautis senovės raštuose dažnai minimas. Pirmasis žmogus — Adomas — jau turėjęs didelę galvijų bandą, o jos vadovu ir apgynėju buvęs milžiniško didumo ir nepaprastos jėgos jautis vienu ragu. Bet tą nuostabų savo bandos papuošalą Adomas paaukojęs Dievui.

Pačiam tam ragui daug šimtmečių buvusi skiriama didelė gydomoji galia, dėl to jo gabaliukai buvę parduodami aukso kaina. Bet vėliau pasirodė, kad vietoje vienaragio jaučio rago buvę pardavinėjami mamuto dantų gabaliukai. Todėl ilgainiui vienaragiu imta nebetikėti ir pradėta manyti, kad toms visoms pasakoms davė pradžią visiems žinomas gyvulys — Indijos raganosis.

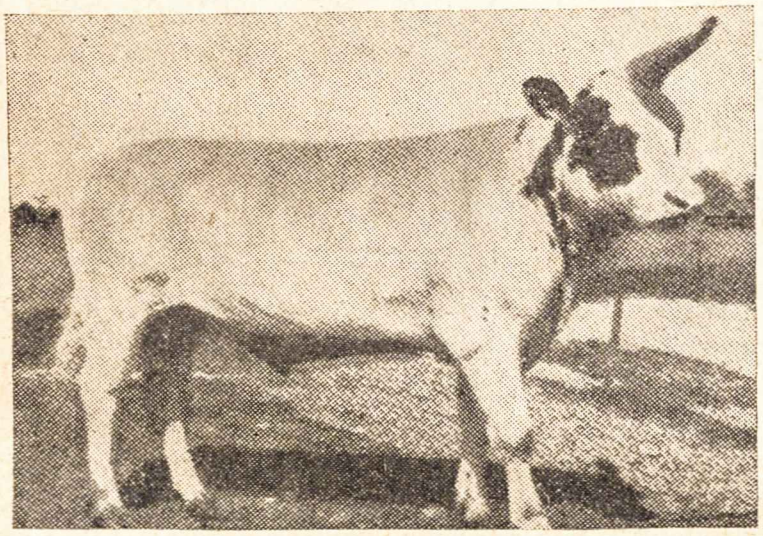

Tačiau visai nesenai vienas Jungtinių Amerikos Valstybių tyrinėtojas Dr. W. F. Dove, skaitydamas garsaus senovės gamtininko Plinijaus raštus (XI knygą), aptiko aprašymą, kaip operacijos pagalba augantiems veršeliams galima pakeisti ragų skaičių ir kryptį. Taip pat jam pavyko gauti žinių, kad ir šių dienų nomadai moka panašias operacijas daryti.

Įsigilinęs į klausimą Dr. Dove įsitikino, kad raguočių gyvulių kauliniai kaktos kauburėliai, ant kurių laikosi ragai, išauga ne iš kaktos kaulo, bet savaimingai atsiranda audiniuose ir tik vėliau suauga su kaktos kaulu. Šio reiškinio konstatavimas įkvėpė Dove'i mintį perkelti operacijos keliu veršelio ragų kauburėlius į kitą vietą ir pažiūrėti, kas iš to išeis.

1933 metų Kovo mėn. Dr. Dove savo sumanymą įvykdė, perkeldamas abu minėtu kauburėliu į patį veršelio kaktos vidurį. Čia paveikslėlyje kaip tik matome Dr. Dovė's operuoto gyvulio (2 metų amžiaus) nuotrauką. Abiejų ragų kauburėlių prigydymas greta vienas kito davė progos ragams suaugti į vieną tiesų ir tvirtą ginklą, nepalyginamai pavojingesnį už lenktus ir išskėstus normalius ragus. Laukinių gyvulių kaimenėj toks „vienaragis“ tikriausiai taptų pirmuoju ir visur laisvai sau kelią prasiskintų.

Vadinasi, sena pasaka virto tikrenybe. Reikia tik stebėtis išmintimi senovės žmonių, sugebėjusių atlikti tokią tikslią operaciją, suteikiančią bandų gynėjams puikų ginklą kovai su gausingais anų laikų plėšriaisiais žvėrimis.

A. P.

įtaką nėra tikras pagrindas ir jokiu būdu nėra vienintelė gyvulių išgaišimo priežaštis. Viršinės gyvenimo sąlygos gali daugiausiai būti tik antraeiliai, išgaišimą pagreitinantieji, ar modifikuojantieji veiksniai.

(B. d.).

MES SKAITOME

Lit.

GYVENIMAN PAŽVELGUS. Jauniems darbininkams, valdininkams, mokytojams, kareiviams. Par. *Raulas Plus, S. J.* Lietuviškai išvertė salezietis dr. *Pr. Petraitis.* Pusl. 250 . 2,75

GYVENTI SU DIEVU. Parašė *R. Plus, S. J.* Išvertė V. Kamantauskas. Kaunas, 1936 m., 96 psl. 0,20

KARTI MŪSŲ VIEŠPATIES KRISTAUS KANČIA, *Kotrynos Emmerich* regėjimai, surašyti garsaus poeto *Klemenso Brentano,* versti vieno iš geriausių vertėjų *Jurgio Talmanto.* 244 pusl., 1932 m. 3,50

MŪSŲ LAIKŲ STIGMATIZUOTOJI. Konnersreuto Teresė. Parašė *vysk. Vaitz.* 1930 m., 48 psl. 0,30

MŪSŲ TIKĖJIMAS. *Kun. J. Berthier M. S.* Vertė kun. Jonas Navickas M. I. C. Antras leidimas, 1931 m., psl. 109 . . . . . 1,—

ŠV. PRANCIŠKUS ASYŽIETIS. *Joergensen.* Vertė Bikinas kun. 266 p. . 2,25

ŠV. KŪDIKĖLIO JĖZAUS TERESĖS SIELOS ISTORIJA, jos pačios parašyta. Su 10 paveikslų šalia teksto. Išvertė *J. Talmantas.* 1931, 293 p. 6,—

MARIJA WARD, kilni veikėja iš sunkiųjų Anglijos katalikams laikų. Parašė *Rubetscher.* 83 psl. . . . . 1,—

APSAKYMĖLIAI JAUNIMUI IR LIAUDŽIAI. *Kümmel K.* Iš vok. kalbos vertė A. G. 0,50

ATALA arba Dviejų laukinių meilė. Parašė *Chateaubriand.* Vertė *Juozas Jasinevičius.* 1930 m. Psl. 86 . . 0,30

BALTOJI ROŽĖ. Par. *A. Hounder, S. J.* Pasakojimas iš arabų gyvenimo. Vertė A. Lipnickas. Kaunas, 1935 m. 45 pusl. 0,50

BROLIAI JANKAI IR BOKSERIAI. Kinų sukilimo apysaka. Parašė *J. Spilmann S. J.* Vertė *J. Povilaitis.* 1930 m., psl. 64 0,50

ČIKVITŲ DEVINTINĖS. *J. Špilmanas. S. J.* Pietų Amerikos gyvenimo apysakaitė. Iš 10-11 leidimo vertė M. J. V. 1930 m. Psl. 79 0,50

GAIDYS RĖKSNYS. Par. *W. Scharrelman.* liet. išvertė *Pr. Mašiotas,* 110 psl., papuošta 31 paveiksl., spalvuoti viršeliai . . . . . 2,—

GUDRŪNA. Atpasakojo *Žydrūnas.* Romanas, 1927 m., 160 psl. 0,50

INDĖNAI PILIAKALNYJE. Parašė žinomas vaikų literatūros kūrėjas *Pranas Mašiotas.* Knygelė gausiai iliustruota. Švietimo M-jos pripažinta tinkama visų mokyklų knygynams. 1933 m., 86 pusl. . . . . 1,—

JAUNIMO KELIAI. *Byras.* Užrašai, 1932 m., 160 pusl. . . . . 1,—

JAUNUOLIŲ GYVENIMAS. *Dikensas.* 1929 m., 128 psl. . . . . 1,—

JURANDIRAS IR JANDIRA. *Fuger. Albert, S. J.* Labai įdomi apysaka iš tolimų kraštų praeities. Vertė iš vok. kalbos *Macelis* J., 1931 m., 54 pusl. 0,70

JONUKAS IR SAMUKAS. Parašė *E. Thomson Seton.* Laisvai vertė Pr. Mašiotas. Gražus apsakymėlis vaikams. 1933 m. 144 p. 2,50

IŠTIKIMASIS SIDAS. *Geyser Alf. S. J.* Įdomi apysaka iš Indijos gyvenimo. Vertė iš vok. kalbos *Povilaitis J.* 1931 m., 66 psl. 0,50

KORSARO BELAISVIS. Parašė *F. S.* Apysaka iš 17 a. jūrų plėšikų gyvenimo. Vertė J. Povilaitis. Kaunas, 1935 m., 77 psl. . . . . 1,—

KUNIGAIKŠTIS IŠ DOVYDO NAMŲ. Labai įdomi apysaka iš Kristaus laikų. Angliškai parašė *J. H. Ingrahm,* lietuviškai išvertė Mykolas Genys. 1934 m. Psl. 332 . . . . . 3,—

MARIJOS ŽIEDAI. Gražiausieji lietuvių poetų eilėraščiai apie Mariją 0,50

MISIJONIERIAUS ROMANAS. *Schütz.* Vertė Gaidelionis J. 1923 m., 174 pusl. . . . . 1,—

PADAVIMAI. Legendų rinkinys. Eilės. Par. *Kazys Inčiūra.* 1936 m. 180 pusl. 3,50

PASKUTINIOJI PERGALĖ. Apysaka iš buronų ir irokėzų misijų. Parašė *Bernardas Arens, S. J.,* išvertė Alf. Lipnickas. Kaunas, 1936 m., 88 p. 1,—

SKAUDUS NESUSIPRATIMAS (Albertas). Apysaka. Parašė *E. de Amicis.* Iš italų kalbos vertė J. Z. Kaunas, 1936 m., 76 psl. 0,80

SVEIKA, NEPRIKLAUSOMOJI! Gražiausieji mūsų poetų eilėraščiai, surinkti poeto *L. Giros.* Knyga Švietimo Ministerijos pripažinta tinkama visų mokyklų knygynams. Neišsemiamas šaltinis vakarėlių ar iškilmių deklamatoriams, 1928 m., 111 psl. . 1,—

SVETIMOS GĖLĖS. *Jakštas A.* Pasakojimai. 1923 m. Pradėjus skaityti „Svetimas gėles", nesinori nė pertraukti 0,50

NAUJAUSIOS SAKALO KNYGOS

A. Venclovos ir P. Cvirkos paruošta **PUŠKINAS.** Gyvenimas ir apysakos. Sakalo leid. 280 pusl. Kaina Lt. 3.

Puškino jubiliejaus proga Sakalas išleido labai vertingą knygą, kurioje įdėta vieno įžymiausio puškinisto V. Veresajevo parašyta Puškino bijografija. Sudėta patys geriausi Puškino prozos dalykai — apysakos.

Axel Munthe, SAN MICHELE KNYGA. I d. Gydytojo memuarai. Kaina Lt. 3.

Šis didelės vertės literatūros veikalas dabar išgarsėjęs visame pasaulyje; išverstas į daugybę kalbų. Skaitomas su didžiausiu įdomumu — visiems suprantamas, visus intriguojąs. Baigiamas spaud. ir II tomas.

T. Jeske Choinski, GĘSTANTI SAULĖ. Markaus Aurelijaus laikų apysaka (II-sis šimtmetis po Kristaus) I-sis tomas. Vertė J. Strazdas-Jaunutis. Sakalo leid. 348 psl. Tuoj bus ir II t. Kaina Lt. 3.

Tai vienas gražiausių to laiko istorinių romanų su stipria ir graudžia meilės intryga. Vaizdžiai nupiešta pirmųjų krikščionių persekiojimai, bet drauge ir jų įsigalėjimas Romos valstybėje. Tai didelės vertės literatūros kūrinys.

Fr. W. Foerster, AMŽINOJI ŠVIESA IR ŽMONIŲ TAMSYBĖS. Viršlaikiniai klausimai mūsų laikams. Sakalo leid. 158 psl. Kaina Lt. 2.

Autorius šios knygos prakalboje pasako, kad čia svarstomas atsakymas į šių dienų žmogaus klausimus, ir į jo apsivylimą ir apvylimą, į nematantį išeities sąmyšį ir t.t.

Dr. Rudolf Timmermans, ALKAZARO DIDVYRIAI. Tolėdo įvykių aprašymas. Ispanijos sukilėlių romanas. Išvertė Vyt. Tamulaitis ir A. Lešinskas. 202 pusl. Sakalo leid. Kaina Lt. 2.

Per visą pasaulį nuskambėjo Alkazaro gynimo garsas, kur saujelė sukilėlių kariūnų laikėsi apie pustrečio mėn. prieš kelioliką kartų stipresnę vyriausybininkų kariuomenę. Šioje knygoje kruvini ir graudūs įvykiai aprašomi su visu tikrumu ir baisumu. Alkazaras virto didvyriškumo ir narsumo simboliu.

M. Annesley, ŠNIPAI VORATINKLYJE. Išvertė V. Papravienys. Sakalo leid. 214 psl. Kaina Lt. 2.

Šnipų ir detektyvų labai įdomios intrygos romanas. Mums šis romanas dar įdomus ir tuo, kad veiksmas vyksta Klaipėdos krašte.

Edgar R. Burrough, TARZANAS DŽUNGLĖSE. Romanas. II d. Populiar. bibliotekos Nr. 6. Sakalo leid. Išvertė J. Šimkus. 250 psl. Kaina tik Lt. 1,50.

	Lit.
ŠVENTOJI LIETUVA. Religinės poezijos rinkinys, sustatytas *Liūdo Giros*, ant gražaus popieriaus, su paveikslu otais viršeliais. 1930 m., 181 p.	1,50
ŠIŲ DIENŲ PALYGINIMAI surašyti *Marko Biber'io*, išversti L. D. Kaunas, 1936, 32 p.	0,40
VYTUKAS ŠNYPŠTUKAS. Parašė *Bertelli*, vertė Pr. Mašiotas. Apysaka su paveiksl. 1928 m., 93 psl.	1,—
ŽYGIS Į NIKARAGUĄ. Apysaka iš Amerikos praeities. Par. *J. Spilmann, S. J.*, 1930 m., 87 psl.	1,—
DIDŽIŲJŲ VYRŲ JAUNYSTĖ. Parašė Dr. *K. Stoll'is*. Vertė *Myk. Genys*. 1934 m., 263 p.	2,—
VALANČIUS MOTIEJUS, ŽEMAIČIŲ VYSKUPAS. Parašė *Alekna, A.* prof. 1923 m., 283 p.	3,—
JUDO KLASTOS, *M. Czerny*. Vertė *J. Talmantas*, 1937 m. 360 p. . .	3,—

ŠV. KAZIMIERO DRAUGIJA
Kaunas, Rotušės Aikštė 6